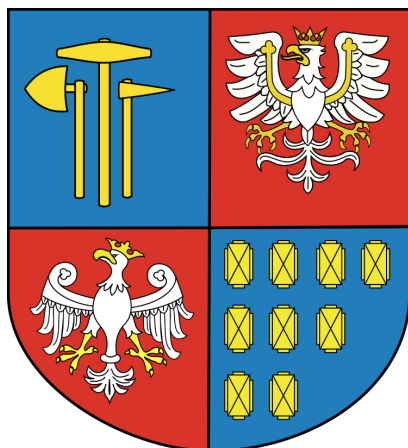

STRATEGIA ROZWOJU
POWIATU BOCHEŃSKIEGO
na lata 2014–2020

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU BOCHEŃSKIEGO

---

na lata 2014–2020

OPRACOWANIE

Starostwo Powiatowe w Bochni

WSPÓŁPRACA

GRUPA ERGO SP. Z O.O., UL. STRZEGOMSKA 3B/3C L. 91, 53-611 WROCŁAW

STAROSTWO POWIATOWE W BOCHNI | UL. KAZIMIERZA WIELKIEGO 31, 32-700 BOCHNIA
tel. (0 14) 615 37 00, fax (0 14) 615 37 08; email: powiat@bochnia.pl

WSTĘP

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU BOCHEŃSKIEGO to najważniejszy dokument programowy, w oparciu o który samorząd realizuje obowiązek prowadzenia polityki rozwoju lokalnego. W obliczu nowej perspektywy budżetowania środków unijnych, która generuje zmiany w możliwościach finansowania działań rozwojowych, a także faktu, że raz sformułowane strategie należy systematycznie dostosowywać do stale zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych, oddajemy w Państwa ręce dokument nowej strategii rozwoju, której głównym celem jest stworzenie realnych podstaw planu rozwoju powiatu bocheńskiego w okresie 2014–2020.

Aktualna Strategia Rozwoju Powiatu Bocheńskiego została opracowana w oparciu o perspektywę wizji regionu w 2020 roku, podkreślając jego specyfikę i wskazując na indywidualne rozwiązania, odpowiednie do jego charakterystyki, wyzwań i potrzeb. Przedłożona strategia będzie zatem dokumentem pomocnym przy realizacji wyznaczonych perspektywicznych kierunków rozwoju regionu, dążeniu do osiągnięcia najważniejszych celów i kierunków działania uprzednio przyjętych do realizacji w granicach powiatu bocheńskiego w wyznaczonym okresie siedmiu lat, a także skutecznym i efektywnym zarządzaniu powiatem z punktu wielopoziomowego jego rozwoju. Niemniej jednak jest to dokument programowy, który określa cele rozwoju i stwarza ramy dla przyszłych projektów, ale nie wskazuje precyzyjnie, co i z jakich środków zostanie zrealizowane. Takie podejście zgodne jest z zasadami przygotowywania dokumentów strategicznych, w których wskazuje się wyłącznie kluczowe obszary interwencji i budowania przewag. Natomiast w celu wskazania szczegółowych zadań do realizacji ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie oraz źródeł finansowania należy stworzyć właściwe dokumenty wykonawcze.

Prezentowany dokument pomyślnie przeszedł proces konsultacji społecznych, które odbywały się na terenie powiatu bocheńskiego. W zorganizowanych w tym celu spotkaniach, a także badaniach elektronicznych, uczestniczyli mieszkańcy powiatu bocheńskiego, samorządowcy, przedsiębiorcy oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych. Doświadczenia i wnioski zdobyte podczas konsultacji miały na celu otwarcie dyskusji na temat kierunków rozwoju powiatu bocheńskiego, wytyczenie wizji, celów a także zaproponowanie konkretnych rozwiązań, które następnie po ich weryfikacji i analizie zostały uwzględnione w niniejszym dokumencie. Proces tworzenia zapisów strategicznych wsparty był również rzetelnymi analizami oraz wnioskami i sugestiami napływającymi od partnerów społecznych, przedstawicieli władz powiatu, a także ekspertów poszczególnych dziedzin społeczno-gospodarczych.

Dzięki zaangażowaniu w proces budowy Strategii Rozwoju Powiatu Bocheńskiego społeczności lokalnej i funkcjonujących w jego granicach podmiotów, dokument ten wyraża interes publiczny postrzegany przede wszystkim z poziomu lokalnego, a sprawy regionalne rozważa w głównej mierze względem nich w zakresie stosunku nadrzędnego. Z tego też względu prezentowany dokument nie tylko nawiązuje do poprzedniej Strategii Powiatu Bocheńskiego celem zachowania ciągłości i spójności lokalnej polityki rozwoju, ale także koresponduje ze strategicznymi dokumentami ogólnymi i sektorowymi wyższego rzędu.

METODOLOGIA

Strategia Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2014–2020 powstała z inicjatywy Zarządu Powiatu w Bochni. Jej obecny kształt to wynik wielomiesięcznej pracy interdyscyplinarnej grupy złożonej z przedstawicieli powiatu bocheńskiego pod przewodnictwem Dyrektora Wydziału Obsługi Zarządu i Rady oraz zewnętrznych ekspertów firmy Grupa Ergo Sp. z o.o.

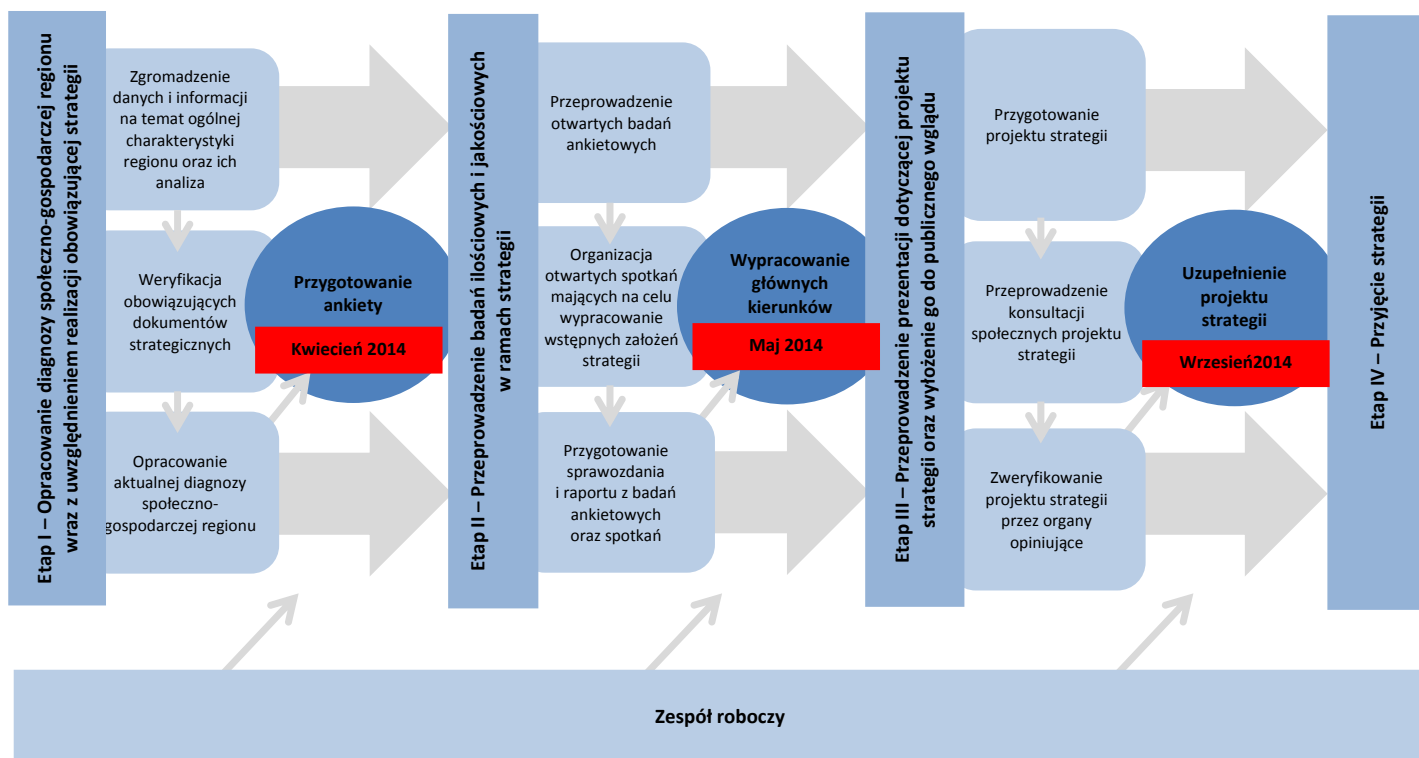
PRACE NAD STRATEGIĄ OBEJMOWAŁY NASTĘPUJĄCE ETAPY:

1. Opracowanie formularzy ankietowych i przeprowadzenie badania ilościowego wśród mieszkańców, przedsiębiorców oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych,
2. Opracowanie diagnozy społeczno-gospodarczej,
3. Opracowanie analiz SWOT-TOWS,
4. Organizację spotkania warsztatowego celem wypracowania wstępnych założeń strategicznych,
5. Opracowanie kierunków rozwoju powiatu bocheńskiego,
6. Przeprowadzenie elektronicznych konsultacji społecznych i wyłożenie projektu strategii do publicznego wglądu,
7. Uzupełnienie projektu i przyjęcie strategii.

Przedstawioną ścieżkę procesu budowy niniejszej strategii rozwoju obrazuje poniższy diagram oraz umieszczony pod nim opis wyjaśniający istotę przyjętej metodologii pracy nad dokumentem.

Rysunek 1. Harmonogram prac

Niniejszy dokument składa się z części programowej, stanowiącej najważniejszy rezultat procesu budowania Strategii Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2014–2020, zawierającej wizję, misję, kierunki rozwoju, pola strategiczne i operacyjne oraz otwarty katalog kierunków działań. Część programowa zawiera również wskaźniki realizacji strategii, opis finansowania, analizę spójności strategii z innymi dokumentami strategicznymi oraz szczegółową procedurę monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii. Integralnym elementem strategii są załączniki:

- Załącznik nr 1. Sytuacja społeczno-gospodarcza powiatu bocheńskiego,
- Załącznik nr 2. Analiza SWOT,
- Załącznik nr 3. Raport z badania ankietowego.

Wskazane w strategii kierunki rozwoju, pola strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań znajdują swoje odzwierciedlenie w przeprowadzonej szerokiej analizie stanu aktualnego powiatu bocheńskiego oraz zasobów, jakimi dysponuje jego samorząd. Założenia strategii w pełni wpisują się w wizję i cele strategiczne rozwoju regionu małopolskiego oraz ogólne kierunki rozwoju dla Polski.

Dla każdego z trzech wypracowanych kierunków rozwoju powiatu bocheńskiego w okresie 2014–2020 została przeprowadzona szczegółowa diagnoza obecnej sytuacji, wraz ze wskazaniem istoty zachodzących procesów i zjawisk, a także ich uwarunkowań. Diagnoza ta została przeprowadzona na etapie opracowywania analizy społeczno-gospodarczej powiatu bocheńskiego (stanowiącej załącznik nr 1 do niniejszej strategii) w oparciu o weryfikację danych zastanych (tzw. deskresearch), na podstawie których prowadzone było dalsze wnioskowanie na potrzeby strategii. Podsumowanie ustaleń dla każdej części diagnozy społeczno-gospodarczej stanowi analiza SWOT (która została zaprezentowana w niniejszej strategii w formie załącznika nr 2). Ocena korelacji pomiędzy silnymi i słabymi stronami oraz szansami rozwojowymi i zagrożeniami zidentyfikowanymi w danym obszarze stanowiła punkt wyjścia dla sformułowania wyzwań częściowych dla tegoż obszaru. Na tej podstawie w dalszej kolejności zostały sformułowane wyzwania rozwojowe powiatu w okresie 2014–2020. Zgodnie z przyjętym porządkiem logicznym dokumentu opracowany został również system wskaźników, który pomocny będzie na etapie cyklicznej weryfikacji stopnia osiągnięcia przyjętych w strategii założeń, zgodnie z procedurą monitoringu, ewaluacji i aktualizacji, będącej integralnym elementem wdrażania niniejszej strategii.

Budując strategię przyjęto zasadę, że wszystkie zidentyfikowane kierunki działania powinny co do zasady odnosić się bezpośrednio do realnych możliwości funkcjonowania i kompetencji samorządu powiatowego. Jest to klasyczne podejście instytucjonalne. Niemniej jednak w wyniku spotkań z mieszkańcami, przedsiębiorcami i przedstawicielami organizacji pozarządowych, a także przeprowadzonego wśród nich badania ankietowego (na podstawie którego opracowano raport zaprezentowany w niniejszej strategii w formie załącznika nr 3), do poszczególnych pól strategicznych dodano pola operacyjna oraz kierunki działań, które mają charakter obszarowy i wykraczają poza bezpośrednie strefy kompetencji samorządu powiatowego. Tym samym należy mieć na uwadze, że realizacja celów obszarowych tylko w ograniczonym stopniu zależna jest od działań Powiatu Bocheńskiego.

1. WIZJA I MISJA POWIATU BOCHEŃSKIEGO

1.1. Wizja

MAJĄC NA WZGLĘDZIE DOBRO WSPÓLNOTY SAMORZĄDOWEJ POWIATU BOCHEŃSKIEGO, sformułowano wizję powiatu w sposób następujący:

**POWIAT BOCHEŃSKI 2020
– SILNA MARKA NA ARENIE MAŁOPOLSKI I KRAJU.**

W 2020 ROKU POWIAT BOCHEŃSKI JEST OBSZAREM DYNAMICZNEGO ROZWOJU OPARTEGO NA WSPÓŁPRACY WSZYSTKICH PARTNERÓW PUBLICZNYCH, SPOŁECZNYCH I GOSPODARCZYCH. KORZYSTNE POŁOŻENIE POWIATU SPRAWIA, ŻE JEST TO MIEJSCE SPRZYJAJĄCE KSZTAŁTOWANIU SPOŁECZNOŚCI OBYWATELSKIEJ, ZAPEWNIAJĄCE MIESZKAŃCOM WYŻSZĄ JAKOŚĆ ŻYCIA, PRZEDSIĘBIORCOM – MOŻLIWOŚCI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU, A TURYSTOM – BOGATĄ OFERTĘ SPĘDZANIA WOLNEGO CZASU.

Powiat jako jednostka samorządu terytorialnego nie jest przypisany bezpośrednio do ziemi, zatem uprawnione jest rozumienie tego pojęcia jako wielowymiarowej przestrzeni, w której działają także inne ważne dla rozwoju obszaru podmioty. Tym samym wizją regionu jest powiat bocheński będący przestrzenią przyjazną mieszkańcom, gdzie zwraca się uwagę na ich kluczowe potrzeby, w tym: bezpieczeństwo, opiekę zdrowotną, edukację, a także zaplecze sportowe i przestrzeń do spędzania czasu wolnego. Upatrywanie źródła potencjału rozwojowego w kapitale ludzkim wynika z faktu, że Powiat Bocheński dostrzega największą szansę na osiągnięcie przewagi konkurencyjnej w zakresie rozwoju regionu w kierunku stworzenia w nim warunków do pełnienia funkcji „sypialni” aglomeracji krakowskiej. Z tego też względu wysoki potencjał kapitału ludzkiego został przywołany w wizji strategii rozwoju, tuż obok pojęcia zrównoważonego rozwoju, uwzględniającego z jednej strony podejmowanie inicjatyw oddolnych, które sprawiają, że powiat stanie się miejscem atrakcyjnym do osiedlenia się, a z drugiej strony uwaga zostanie zwrócona na powiat jako miejsce o bogatej ofercie atrakcji turystycznych.

1.2. Misja

MAJĄC NA WZGLĘDZIE DOBRO WSPÓLNOTY SAMORZĄDOWEJ POWIATU BOCHEŃSKIEGO, sformułowano misję powiatu w sposób następujący:

POWIAT BOCHEŃSKI MIEJSCEM, W KTÓRYM WARTO ŻYĆ.

1.3. Pola strategiczne i operacyjne

Poniższa tabela przedstawia podsumowanie pól strategicznych i operacyjnych.

Tabela 1. Matryca pól strategicznych i operacyjnych

Pole strategiczne 1. Przestrzeń, infrastruktura i środowisko	Pole strategiczne 2. Kapitał ludzki	Pole strategiczne 3. Przedsiębiorczość i kooperacja
Pole operacyjne 1.1. Gospodarka niskoemisyjna oraz produkcja i dystrybucja energii odnawialnej	Pole operacyjne 2.1. Poprawa i dostosowanie ochrony zdrowia i pomocy społecznej do trendów demograficzno- -epidemiologicznych	Pole operacyjne 3.1. Kreatywna przedsiębiorczość i współpraca międzysektorowa
Pole operacyjne 1.2. Rozwinięta infrastruktura komunikacyjna	Pole operacyjne 2.2. Uelastycznienie zasobów rynku pracy	Pole operacyjne 3.2. Profesjonalne kadry administracji publicznej
Pole operacyjne 1.3. Nowoczesna i konkurencyjna baza edukacji	Pole operacyjne 2.3. Budowanie nowoczesnej edukacji dostosowanej do zmieniającej się rzeczywistości	
Pole operacyjne 1.4. Ogólnodostępne zasoby ochrony zdrowia i pomocy społecznej	Pole operacyjne 2.4. Rozwój kultury oraz zagospoda- rowanie czasu wolnego	
Pole operacyjne 1.5. Atrakcyjna infrastruktura turystyczno-rekreacyjna		
Pole operacyjne 1.6. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego		

Źródło: Opracowanie własne

2. POLE STRATEGICZNE 1. PRZESTRZEŃ, INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

Celem głównym **Pola strategicznego 1. Przestrzeń, infrastruktura i środowisko** jest ciągłe podnoszenie jakości bazy infrastrukturalnej oraz wdrażanie nowych technologii w infrastrukturze dla zwiększenia spójności terytorialnej oraz konkurencyjności regionu, bezpieczeństwa oraz wykorzystania potencjału endogenicznego powiatu.

2.1. POLE OPERACYJNE 1.1.

Gospodarka niskoemisyjna oraz produkcja i dystrybucja energii odnawialnej

Ograniczenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł konwencjonalnych przyczyni się do redukcji emisji gazów cieplarnianych, zmniejszenia stopnia degradacji środowiska naturalnego oraz globalnie przyczyni się do realizacji polskich zobowiązań akcesyjnych w zakresie zwiększania udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Niewykorzystane źródła energii odnawialnej na terenie powiatu bocheńskiego, przy jednoczesnych korzystnych uwarunkowaniach do ich stosowania, powinny stanowić impuls do podjęcia działań w zakresie wspierania budowy infrastruktury służącej do czerpania energii ze źródeł odnawialnych ze szczególnym uwzględnieniem terenów cennych przyrodniczo oraz uzdrowiskowych (miasto Bochnia) – kolektory słoneczne, instalacje fotowoltaiczne, instalacje biogazu, pompy ciepła, instalacje wykorzystujące biomasę, energia geotermalna, elektrownie wodne. Stosowanie najlepszych dostępnych technologii gospodarki niskoemisyjnej, w połączeniu ze zmianami bilansu paliwowo-energetycznego na rzecz wzrostu wykorzystania OZE, przyczyni się do poprawy stanu środowiska naturalnego m.in. poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery, gleby i wód. Dywersyfikacja źródeł produkcji energii będzie także stanowiła wkład powiatu bocheńskiego w budowanie bezpieczeństwa energetycznego kraju.

Barierą dla wykorzystania tego rodzaju zasobów są wysokie koszty inwestycji, które w dalszym ciągu postrzegane są jako rozwiązania innowacyjne, a nie tradycyjne. Szansą dla wysoce kapitałochłonnych inwestycji, pod pewnymi warunkami, mogą być projekty realizowane w formie partnerstwa publiczno-prywatnego oraz promocja i aktywne poszukiwanie inwestorów. Jednakże efektywność realizacji zielonych projektów wymaga nie tylko zaangażowania środków finansowych, ale także zmiany mentalności społecznej poprzez transfer wiedzy w zakresie wykorzystywania ekoinnowacyjnych technologii i kształtowanie postaw proekologicznych. Z tego też względu promocja wykorzystania technologii niskoemisyjnych oraz produkcji i dystrybucji OZE została zaprogramowana dwutorowo. Planuje się wdrożenie projektów inwestycyjnych zmierzających do podniesienia efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej, będących własnością lub znajdujących się w trwałym zarządzie samorządu powiatowego.

Planowane kierunki działań:

1. Kierunek działania 1.1.1. Wdrażanie niskoemisyjnych i energooszczędnych technologii w obiektach użyteczności publicznej.
2. Kierunek działania 1.1.2. Produkcja i dystrybucja energii odnawialnej dla obiektów użyteczności publicznej.
3. Kierunek działania 1.1.3. Promocja gospodarki niskoemisyjnej oraz produkcji i dystrybucji energii odnawialnej na terenie powiatu bocheńskiego.
4. Kierunek działania 1.1.4. Podejmowanie działań zwiększających świadomość społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska i ekologii.
5. Kierunek działania 1.1.5. Realizacja zadań wynikających z założeń Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego¹.

2.2. POLE OPERACYJNE 1.2.

Rozwinięta infrastruktura komunikacyjna

Ocenia się, że dla dążenia do pełniejszego wykorzystania potencjału położenia geograficznego powiatu bocheńskiego oraz możliwości, jakie tworzy układ powiązań drogowych na jego terenie, kluczowy będzie rozwój dróg lokalnych zmierzający do wsparcia budowy połączeń sieci dróg na poziomie krajowym, rozbudowy infrastruktury okołodrogowej oraz towarzyszącej. W tym zakresie Powiat Bocheński będzie podejmował takie działania jak: podniesienie jakości infrastruktury drogowej, kolejowej czy transportu zbiorowego. Potrzeby z zakresu infrastruktury okołodrogowej, w tym m.in.: budowy nowych chodników, parkingów, zatok autobusowych,

¹ „Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego”, przyjęty Uchwałą Nr XLII/662/13 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 30 września 2013 r.

a także dostępności komunikacyjnej z sąsiednimi powiatami (przede wszystkim z powiatem limanowskim oraz brzeskim), w sposób znaczny utrudniają rozwój powiatu bocheńskiego zwłaszcza pod kątem mieszkalnictwa, wpływając także negatywnie na jego atrakcyjność inwestycyjną. Sytuację utrudnia niekorzystny układ komunikacyjny na osi północ–południe w powiecie bocheńskim oraz brak łącznika między autostradą, a drogą krajową K94, w efekcie czego ruch odbywa się drogami powiatowymi. Co więcej, celem wzrostu dostępności powiatu bocheńskiego niezbędna jest inwestycja w sieć kolejową, w tym w pociągi nowej generacji, dzięki którym możliwa będzie znacznie szybsza podróż z Bochni chociażby do Krakowa, a także budowa zintegrowanych węzłów przesiadkowych w systemie Park&Ride (zaparkuj samochód i jedź dalej pociągiem), które tym bardziej zachęcą pracującą w stolicy małopolski społeczność do osiedlania się w granicach powiatu bocheńskiego.

Ponadto nie należy zapominać, że komunikację na terenie powiatu bocheńskiego, oprócz sieci dróg, zapewnia również infrastruktura teleinformatyczna, a rozwój cywilizacyjny obliuguje samorządy do przywiązywania większej uwagi w zakresie wykorzystania narzędzi ICT w przestrzeni publicznej. Zatem w najbliższym czasie priorytetem będą inwestycje nie tylko w sieć układu powiązań drogowo-komunikacyjnych, ale również w sieć telekomunikacyjną i internetową.

Planowane kierunki działania:

1. Kierunek działania 1.2.1. Wzmocnienie spójności i dostępności układu komunikacyjnego powiatu bocheńskiego, zarówno wewnętrznego, jak i zewnętrznego.
2. Kierunek działania 1.2.2. Wsparcie dla dostępu do infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, w tym: internetu szerokopasmowego oraz sieci telekomunikacyjnej.
3. Kierunek działania 1.2.3. Realizacja zadań wynikających z założeń Programu Strategicznego Transport i Komunikacja, przyjętego dla województwa małopolskiego².

2.3. POLE OPERACYJNE 1.3.

Nowoczesna i konkurencyjna baza edukacji

Szczególne znaczenie dla logiki strategicznego rozwoju powiatu bocheńskiego ma dostosowanie edukacji do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy. Tym samym niezbędne jest wsparcie rozwoju bazy materialnej, w tym wyposażenie w nowoczesny sprzęt oraz materiały dydaktyczne placówek funkcjonujących w publicznym systemie oświaty, a także tworzenie i wyposażenie pracowni kształcenia zawodowego w odpowiednie zaplecze dla praktycznej nauki zawodu i stymulacji środowiska pracy. Niezbędnym jest wyposażenie szkół zawodowych w nowoczesny sprzęt, zgodny z wymaganiami podstawy programowej i obowiązującymi standardami, celem umożliwienia im organizacji praktycznych warsztatów uczących konkretnych zawodów (jak chociażby pracy w gastronomii czy uwarunkowanego historycznie w powiecie bocheńskim kształcenia muzycznego). Mając na uwadze natomiast rozwój kształcenia ogólnego, koniecznym jest doposażenie placówek edukacyjnych w sprzęt oraz pomoce dydaktyczne do kształtowania kompetencji kluczowych uczniów. Istotna w tym zakresie wydaje się modernizacja pracowni komputerowych w funkcjonujących placówkach edukacyjnych, a także stworzenie szkolnych ośrodków karier. Z kolei dla tworzenia jak najlepszych warunków do pracy z dziećmi i młodzieżą ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi niezbędnym jest wyposażenie placówek w sprzęt do komunikacji alternatywnej.

W powiecie bocheńskim planuje się również kontynuację inwestycji w samą bazę lokalową, w tym dostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych. W tym zakresie niezbędnym jest podjęcie działań z zakresu zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach, a także inwestycji w remont i modernizację placówek edukacyjnych (uwzględniających przede wszystkim szeroko pojęte prace termomodernizacyjne, w tym ocieplenie ścian i stropów, wymianę mediów, stolarki drzwiowej i okiennej itp.). Konieczna jest również modernizacja i uzupełnienie istniejącej bazy sportowej i rekreacyjnej (zwłaszcza pod kątem potrzeby budowy hal sportowych, czy boisk do gier zespołowych przy zespołach szkół funkcjonujących na terenie powiatu bocheńskiego).

Planowane kierunki działań:

1. Kierunek działania 1.3.1. Poprawa jakości szkolnictwa zawodowego.
2. Kierunek działania 1.3.2. Rozwój technik cyfrowych w procesie edukacji.
3. Kierunek działania 1.3.3. Doposażenie placówek edukacyjnych w sprzęt oraz pomoce dydaktyczne niezbędne do kształcenia kompetencji kluczowych.
4. Kierunek działania 1.3.4. Poprawa bezpieczeństwa i stanu technicznego obiektów szkół i placówek oświatowych.

² „Program Strategiczny Transport i Komunikacja”, przyjęty Uchwałą 321/13 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 19 marca 2013 r.

5. Kierunek działania 1.3.5. Rozwój bazy sportowej i rekreacyjnej.
6. Kierunek działania 1.3.6. Dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych.
7. Kierunek działania 1.3.7. Wyposażenie placówek w sprzęt do komunikacji alternatywnej.

2.4. POLE OPERACYJNE 1.4.

Ogólnodostępne zasoby ochrony zdrowia i pomocy społecznej

Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia będzie ściśle skorelowany z wdrażaniem rozwiązań profilaktycznych, a także skalą zapotrzebowania mieszkańców powiatu bocheńskiego na konkretne usługi medyczne. Z uwagi na sytuację demograficzną w kraju planowane jest wsparcie skierowane na profilaktykę, diagnostykę i leczenie schorzeń związanych ze zmianami demograficznymi i epidemiologicznymi. W tym celu planowane jest dostosowanie bazy lokalowej i sprzętowej podmiotów ochrony zdrowia przede wszystkim w zakresie rozwoju świadczenia takich usług jak: geriatryczna, opieka perinatalna, zabiegi endoskopowe, intensywna terapia czy opieka paliatywna (w tym m.in. poprzez budowę hospicjum), a także poprzez zakup takiego sprzętu jak: RTG, USG, rezonans magnetyczny czy inkubatory dla niemowląt.

Wspierane będą rozwiązania realizacji inwestycji zabezpieczających mieszkańców powiatu w zakresie opieki zdrowotnej i pomocy społecznej także poza centrum powiatu, tj. w oddalonych od miasta Bochni gminach z terenu powiatu. Działanie to dopełni i zrównoważy system zabezpieczenia medycznego i społecznego wszystkich mieszkańców powiatu.

Z kolei wzrost jakości i standardów pomocy społecznej w powiecie bocheńskim uzależniony jest od rozszerzenia spektrum oferowanych form i instrumentów pomocowych. W tym zakresie niezbędne będą m.in. takie działania jak budowa ośrodka spokojnej starości czy dziennej placówki pobytu dla osób niepełnosprawnych i starszych. W powiecie funkcjonuje niewielka w stosunku do potrzeb liczba rodzin zastępczych, dlatego również ważne będzie zwiększenie liczby tych instytucji.

Planowane kierunki działań:

1. Kierunek działania 1.4.1. Budowa, modernizacja i doposażenie jednostek ochrony zdrowia.
2. Kierunek działania 1.4.2. Budowa, modernizacja i doposażenie jednostek pomocy społecznej.
3. Kierunek działania 1.4.3. Rozwój infrastruktury z zakresu opieki paliatywno-hospicyjnej i geriatrycznej.
4. Kierunek działania 1.4.4. Rozwój informatyczny jednostek opieki zdrowotnej.

2.5. POLE OPERACYJNE 1.5.

Atrakcyjna infrastruktura turystyczno-rekreacyjna

Region powiatu bocheńskiego, z Bochnią będącą najstarszym miastem województwa małopolskiego, to obszar o bogatej i ciekawej historii, korzystnym położeniu geograficznym, na krzyżujących się ważnych szlakach komunikacyjnych, otoczony terenami zielonymi, m.in.: Puszcą Niepołomicką, czy Wiśnicko-Lipnickim Parkiem Krajobrazowym i wieloma innymi obszarami chronionymi. Urozmaicone walory ziemi bocheńskiej predestynują zatem teren ten do rozwoju turystyki weekendowej, głównie aktywnej, a także kulturowej. Z kolei zlokalizowane na terenie powiatu zasoby powinny stanowić dla samorządu impuls do wykreowania konkurencyjnej oferty turystycznej w postaci rozwoju istniejących produktów turystycznych, w tym takich jak: kopalnia soli (wpisana do rejestru UNESCO) oraz przestrzeń publiczna historycznie uwarunkowana dziedzictwem salinarnym, liczne zabytki powiatu (na czele z zamkiem w Wiśniczu czy drewnianym kościołkiem pw. św. Leonarda w Lipnicy Murowanej), turystyczny charakter rzeki Raby, nadwiślański trakt rowerowy (układ sieci ścieżek rowerowych przebiegający przez teren o wysokich walorach krajobrazowych), promowanie górniczego charakteru Bochni, a także twórczości regionalnej w zakresie muzyki, sztuki, kulinariów i rękodzielnictwa, czy szeregu imprez turystyczno-kulturalnych. Powinny one zostać zebrane w jedno wspólne kalendarium, uwzględniające np.: święcenie palm lipnickich w Niedzielę Palmową w Lipnicy Murowanej, święcenie motocykli na bocheńskim rynku czy święcenie pokarmów w podziemiach bocheńskiej kopalni, a także spływ kajakowy Rabą „Szlakiem bocheńskich bohaterów”, bocheński Festiwal Pieśni Maryjnej w Oratorium św. Kingi, powiatowe konkursy wiedzy o Bochni i powiecie oraz uroczystości z okazji Dnia Polski Walczącej, festiwal orkiestr dętych, festiwal orkiestr górniczych, festiwal im. Franciszki Płatówny, festiwal solny, program „Perły UNESCO”, sesje naukowe, spotkania w muzeach oraz wiele, wiele innych.

Wskazany potencjał turystyczny ziemi bocheńskiej obliguje samorząd powiatu do ponadlokalnej współpracy na rzecz wykorzystania wszystkich walorów regionu. W tym celu zasadnym jest powołanie na terenie powiatu bocheńskiego Centrum Informacji Turystycznej oraz współpraca w tym zakresie ze wszystkimi samorządami gmin-

nymi leżącymi w granicach powiatu bocheńskiego. Celem CIT oraz współpracy samorządów byłaby promocja potencjału turystyczno-rekreacyjnego ziemi bocheńskiej oraz uzupełnianie niedostatków infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. Takie rozwiązanie jest tym bardziej zasadne, że powiat bocheński ma ograniczone zasoby infrastruktury turystycznej, dlatego potrzeba osiągnięcia wysokiej skuteczności realizacji działań na rzecz jej rozwoju jest głęboko zakorzeniona w podejściu sieciowym i wspólnych przedsięwzięciach dysponentów zasobów turystycznych. Zwłaszcza, że w chwili obecnej coraz częściej wraca się do modnych w latach 70. XX wieku haseł budowania pętli turystycznych (które współcześnie nazwalibyśmy klastrami turystycznymi), w oparciu o które na terenie ziemi bocheńskiej po zwiedzeniu kopalni soli turysta mógłby np. posilić się w Karczmie na Wodzie w Królówce, zwiedzić tamtejsze Muzeum Mleczarstwa, Ekomuzeum w Sobolowie lub odwiedzić Kamienie Brodzińskiego, koło których znajduje się kolejne doskonałe zaplecze gastronomiczne.

Co więcej, istotnym elementem turystyki XXI wieku będzie niewątpliwie cyfryzacja zasobów oraz zwiększenie dostępności informacji turystycznej poprzez wykorzystanie ICT. W tym celu Powiat Bocheński, równolegle do opracowywania tradycyjnych folderów, przewodników zawierających kompleksowe informacje na temat oferty turystyczno-rekreacyjnej regionu, powinien skupić swoją uwagę na stworzeniu aplikacji na telefony komórkowe zawierającej analogiczne informacje w zakresie oferty turystyczno-rekreacyjnej regionu.

Planowane kierunki działania:

1. Kierunek działania 1.5.1. Opracowanie spójnej oferty turystyczno-rekreacyjnej terenu powiatu bocheńskiego.
2. Kierunek działania 1.5.2. Wykorzystanie walorów turystyczno-rekreacyjnych terenu powiatu bocheńskiego.
3. Kierunek działania 1.5.3. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej na terenie powiatu bocheńskiego.

2.6. POLE OPERACYJNE 1.6.

Wysoki poziom infrastruktury bezpieczeństwa publicznego

Samorząd powiatu bocheńskiego w latach 2014–2020 będzie koncentrował swoje działania na rozwoju infrastruktury monitoringu zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych oraz alarmowaniu mieszkańców powiatu o nadchodzącym bądź zaistniałym zagrożeniu, a także doposażaniu wszystkich służb bezpieczeństwa publicznego funkcjonujących w jego granicach. Szczególnie istotnymi obszarami z zakresu bezpieczeństwa publicznego na terenie powiatu bocheńskiego jest bezpieczeństwo w zakresie klęsk żywiołowych (takich jak powódzie czy pożary), wzmocnione poprzez rekultywację istniejących urządzeń melioracyjnych, budowę zbiorników retencyjnych, renaturyzację cieków wodnych, modernizację wałów oraz poprawę systemu monitoringu i alarmowania Ochotniczych Straży Pożarnych; bezpieczeństwo w ruchu drogowym (wzmocnione poprzez kontrolę stanu trzeźwości, budowę progów zwalniających, lepsze oznakowanie i oświetlenie dróg) oraz bezpieczeństwo w miejscach publicznych (wzmocnione poprzez większą ilość patroli, monitoring, w tym w szczególności obiektów zabytkowych, budowę izby wytrzeźwień, noclegowni, a także wdrożenie działań profilaktycznych). Skuteczność tego rodzaju aktywności uwarunkowana jest współpracą samorządu powiatowego z innymi instytucjami odpowiedzialnymi funkcjonalnie za bezpieczeństwo publiczne na terenie powiatu, w tym z jednostkami samorządu terytorialnego na poziomie gminy, przy uwzględnieniu funkcjonowania jednego podmiotu nadzorującego i koordynującego wszelkie podejmowane w tym zakresie działania w postaci całodobowego ośrodka interwencji kryzysowej wraz z funkcjonującym przy nim hostelu. Zasadnym jest funkcjonowanie tego typu ośrodka ze względu na losowość zdarzeń, a przede wszystkim brak innego miejsca, które koncentrowałoby się na pomocy ofiarom przemocy, patologii czy też uczestnikom sytuacji kryzysowych.

Ponadto wsparcie Powiatu Bocheńskiego w dalszym ciągu ukierunkowane będzie na prowadzenie różnego rodzaju działań i programów profilaktycznych dostosowanych do występujących na jego terenie zagrożeń, w tym m.in. na zapobieganie takim zjawiskom jak: przemoc w rodzinie, przestępczość i demoralizacja nieletnich, alkoholizm i narkomania czy wszelkiego rodzaju zagrożenia w sieci (cyberzagrożenia), które wydają się w dobie postępu technologicznego istotną problematyką.

Planowane kierunki działania:

1. Kierunek działania 1.6.1. Wsparcie infrastruktury monitoringu zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych.
2. Kierunek działania 1.6.2. Wsparcie dla rozwoju infrastruktury służb bezpieczeństwa publicznego na terenie powiatu bocheńskiego.
3. Kierunek działania 1.6.3. Wsparcie dla podejmowanych i realizowanych działań oraz programów profilaktycznych dostosowanych do występujących na terenie powiatu bocheńskiego zagrożeń.

3. POLE STRATEGICZNE 2. KAPITAŁ LUDZKI

Celem głównym **Pola strategicznego 2. Kapitał ludzki** jest zapewnienie warunków do harmonijnego, bezpiecznego i wszechstronnego rozwoju mieszkańców.

3.1. POLE OPERACYJNE 2.1.

Poprawa i dostosowanie ochrony zdrowia i pomocy społecznej do trendów demograficzno-epidemiologicznych

Polityka prozdrowotna na poziomie regionalnym i krajowym uwzględnia cywilizacyjny aspekt ochrony zdrowia, w tym zagrożenia epidemiologiczne i demograficzne. Zmiany w strukturze demograficznej wymuszają dostosowanie priorytetów do warunków funkcjonowania społeczeństw starzejących się. W celu zagwarantowania wysokich standardów zdrowotnych populacji, w tym stanowiącej zasoby rynku pracy, niezbędny jest rozwój programów profilaktycznych skoncentrowanych na zmniejszaniu zachorowalności na choroby cywilizacyjne (w tym: nowotwory, choroby układu sercowo-naczyniowego, cukrzyca, otyłość), jak również wdrażanie programów edukacyjnych i akcji promocyjnych na rzecz zdrowego stylu życia (przy udziale chociażby uzdrowiskowej infrastruktury powiatu bocheńskiego oraz rozbudowy istniejących ośrodków sanatoryjnych) oraz regularnego korzystania z badań profilaktycznych i upowszechnianie zachowań prozdrowotnych. Zwiększenie efektywności opieki zdrowotnej wymagać będzie również poprawy dostępności mieszkańców powiatu bocheńskiego do specjalistycznego leczenia ambulatoryjnego, w tym kompleksowych świadczeń wykonywanych w poradniach specjalistycznych.

Systematyczne podnoszenie jakości świadczeń medycznych jest ściśle skorelowane z zasobami kapitału ludzkiego służby zdrowia. Oprócz etosu, jaki towarzyszyć powinien pracy tej grupy zawodowej, kluczowe są twarde kompetencje, profesjonalne przygotowanie, wiedza ekspercka, doświadczenie, ciągłe doskonalenie oraz czysto ludzka wrażliwość. Tym samym w ramach kierunków działań uwzględniono również rozwój zasobów kadrowych dla potrzeb jednostek ochrony zdrowia i pomocy społecznej, a w kontekście tej drugiej zwłaszcza pod kątem wzmacniania umiejętności i kompetencji społecznych celem skutecznego przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Planowane kierunki działania:

1. Kierunek działania 2.1.1. Rozwój opieki zdrowotnej i pomocy społecznej osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych oraz osób starszych.
2. Kierunek działania 2.1.2. Rozwój opieki długoterminowej i rehabilitacji.
3. Kierunek działania 2.1.3. Rozwój profilaktyki w zakresie chorób cywilizacyjnych (choroby nowotworowe, układu sercowo-naczyniowego, układu kostno-stawowo-mięśniowego, układu oddechowego, cukrzyca i otyłość, choroby psychiczne i uzależnienia).
4. Kierunek działania 2.1.4. Rozwój programów i działań promujących zdrowy styl życia.
5. Kierunek działania 2.1.5. Poprawa dostępności mieszkańców powiatu bocheńskiego do specjalistycznego leczenia ambulatoryjnego.
6. Kierunek działania 2.1.6. Działania w zakresie wzmocnienia funkcji lekarza rodzinnego.
7. Kierunek działania 2.1.7. Rozwoju zasobów kadrowych dla potrzeb jednostek ochrony zdrowia i pomocy społecznej.
8. Kierunek działania 2.1.8. Wspieranie rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej.

3.2. POLE OPERACYJNE 2.2.

Uelastycznienie zasobów rynku pracy

W kontekście zmian demograficznych, przesuwania dolnej granicy wieku emerytalnego oraz rosnącego wpływu osób starszych na kondycję rynku pracy niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do upowszechniania modelu kształcenia ustawicznego, m.in. poprzez wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności zawodowych osób starszych, rozwój doradztwa zawodowego, promowanie i prowadzenie szkoleń oraz społecznych kampanii informacyjnych skierowanych do pracodawców w zakresie przeciwdziałania wykluczeniom spowodowanym wiekiem, wspieranie tworzenia miejsc pracy związanych z zaspokajaniem potrzeb osób starszych.

W kontekście wysokiego poziomu bezrobocia, w tym w szczególności bezrobocia strukturalnego lub dotyczącego wybrane grupy społeczne, wdrażane będą rozwiązania przyczyniające się do aktywizacji zawodowej

mieszkańców, w szczególności poprzez: wsparcie osób zakładających własną działalność gospodarczą, stymulowanie współpracy między instytucjami edukacyjnymi a pracodawcami, rozwój profesjonalnego doradztwa zawodowego, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności zawodowych w ramach kształcenia ustawicznego, podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji rynku pracy, stworzenie systemu informacyjnego dotyczącego potrzeb i aktualnych trendów panujących na regionalnym rynku pracy.

Planowane kierunki działania:

1. Kierunek działania 2.2.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców.
2. Kierunek działania 2.2.2. Rozwój profesjonalnego doradztwa zawodowego.
3. Kierunek działania 2.2.3. Upowszechnianie i wdrażanie modelu kształcenia ustawicznego.

3.3. POLE OPERACYJNE 2.3.

Budowanie nowoczesnej edukacji dostosowanej do zmieniającej się rzeczywistości

Nowoczesna edukacja na terenie powiatu bocheńskiego będzie tworzona z jednej strony poprzez: organizację zajęć pozalekcyjnych dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym zarówno tych z problemami w nauce, jak i tych, którzy chcą się rozwijać bardziej, aniżeli przewiduje to podstawowy program nauczania, a także organizację kursów i szkoleń dla uczniów szkół zawodowych, dających dodatkowe uprawnienia. Z drugiej natomiast strony, budowanie nowoczesnej edukacji będzie miało miejsce na terenie powiatu bocheńskiego poprzez: wspieranie deficytowych kierunków kształcenia zawodowego zgodnie z zapotrzebowaniem lokalnego i regionalnego rynku pracy, stymulowanie współpracy między szkołami zawodowymi a pracodawcami, w tym wspieranie szkolnictwa modułowego, system staży i praktyk zawodowych, monitoring losów absolwentów. Budowana w ten sposób nowoczesna edukacja w powiecie bocheńskim, która oparta będzie na indywidualizacji procesu kształcenia, ma szansę stanowić podstawę dla wykształcenia młodego pokolenia umiejącego odnaleźć swoje miejsce we współczesnym świecie.

Jednakże nie należy zapominać, że efektywny rozwój edukacji wymaga również podniesienia poziomu kompetencji kadr nauczycielskich w zakresie form i metod pracy atrakcyjnych dla uczniów, mających odzwierciedlenie w zmieniającej się rzeczywistości. W tym celu w powiecie bocheńskim doskonalenia wymagają umiejętności nauczycieli przede wszystkim w zakresie: korzystania z nowoczesnych pracowni, kształcenia umiejętności kluczowych, kształcenia na odległość, pracy z dziećmi i młodzieżą ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (komunikacja alternatywna).

Planowane kierunki działania:

1. Kierunek działania 2.3.1. Monitorowanie trendów panujących na rynku pracy oraz współpraca szkół i placówek z pracodawcami w zakresie kształcenia zawodowego młodzieży i dorosłych.
2. Kierunek działania 2.3.2. Dostosowanie oferty edukacyjnej do obecnych i przyszłych potrzeb rynku pracy.
3. Kierunek działania 2.3.3. Organizacja kształcenia praktycznego uwzględniającego staże, praktyki zawodowe u pracodawców krajowych i zagranicznych.
4. Kierunek działania 2.3.4. Indywidualizacja procesu kształcenia uczniów.
5. Kierunek działania 2.3.5. Rozwój szkolnictwa zawodowego.
6. Kierunek działania 2.3.6. Promocja szkolnictwa zawodowego i ustawicznego i postaw przedsiębiorczych uczniów.
7. Kierunek działania 2.3.7. Rozwój kadr nowoczesnej edukacji.
8. Kierunek działania 2.3.8. Tworzenie powiązań szkół i placówek oświatowych dla wykorzystania posiadanych zasobów w procesie edukacji uczniów.

3.4. POLE OPERACYJNE 2.4.

Rozwój kultury oraz zagospodarowanie czasu wolnego

Budowanie tożsamości, upowszechnianie pozytywnych wzorców, wspieranie rozwoju talentów wśród mieszkańców powiatu, w tym młodzieży ponadgimnazjalnej, ma kluczowe znaczenie dla powodzenia realizacji innych postanowień Pola strategicznego 2. Zadania samorządu powiatowego w tym obszarze są zasadniczo ograniczone, jednakże pole operacyjne 2.4. potraktowano obszarowo, gdzie zaangażowanie Powiatu Bocheńskiego koncentrować się będzie przede wszystkim na projektach zgłaszanych przez partnerów społecznych. Zgłaszane cele projektowe powinny być ukierunkowane na wypracowanie przemyślanej koncepcji zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców powiatu bocheńskiego (podejście obszarowe). W tym zakresie dużą rolę powinny

odegrać lokalne stowarzyszenia i organizacje, które wydają się być idealnym partnerem Powiatu Bocheńskiego w zakresie kreowania rozwoju kulturowego, gospodarczego i turystycznego Bochni i Ziemi Bocheńskiej, pobudzenia społeczności bocheńskiej do działań w duchu patriotyzmu i umiłowania Bochni i Ziemi Bocheńskiej, a także podejmowania działań na rzecz ochrony przyrody, krajobrazu i zabytków kultury powiatu bocheńskiego.

Planowane kierunki działania:

1. Kierunek działania 2.4.1. Opracowanie i wdrożenie koncepcji zagospodarowania czasu wolnego dla mieszkańców powiatu bocheńskiego.
2. Kierunek działania 2.4.2. Tworzenie warunków dla rozwoju inicjatyw pozaformalnych, w tym edukacji różnielniczej.
3. Kierunek działania 2.4.3. Realizacja zadań wynikających z założeń Programu Strategicznego Dziedzictwo i Przemysł Czasu Wolnego, przyjętego dla województwa małopolskiego³.

---

³ „Program Strategiczny Dziedzictwo i Przemysł Czasu Wolnego”, przyjęty Uchwałą Nr 1315/13 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 25 października 2013 r.

4. POLE STRATEGICZNE 3. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I KOOPERACJA

Celem głównym **Pola strategicznego 3. Przedsiębiorczość i kooperacja** jest budowanie silnych struktur współpracy między podmiotami należącymi do wszystkich sektorów oraz wzrost kompetencji instytucji samorządu powiatowego.

4.1. POLE OPERACYJNE 3.1.

Kreatywna przedsiębiorczość i współpraca międzysektorowa

Powiat jest jednostką samorządu terytorialnego, która legitymuje się znacznym potencjałem kooperacyjnym. Z tego też względu w okresie 2014–2020 zaprogramowano stymulowanie współpracy samorządu powiatu bocheńskiego z przedsiębiorcami, głównie w obszarach związanych z gospodarką, przedsiębiorczością, edukacją, turystyką i promocją, rolnictwem, a także stymulowanie współpracy lokalnych przedsiębiorców z sektorem nauki i instytucjami B+R. Ocenia się, że działania te będą ukierunkowane w szczególności na wsparcie rozwoju mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, z jednej strony o charakterze innowacyjnym, z drugiej natomiast o charakterze rolno-spożywczym. W ramach pierwszego wspomnianego charakteru MŚP, Powiat Bocheński upatruje swoją szansę w Bocheńskiej Strefie Aktywności Gospodarczej, Powiatowej Społecznej Strefie Aktywności Gospodarczej, nowych terenach inwestycyjnych, a także nawiązywaniu współpracy z sektorem nauki i jednostkami B+R. Z kolei w zakresie drugiego wskazanego charakteru prowadzenia działalności, Powiat planuje wyróżniać się nowoczesnym przemysłem rolno-spożywczym, który zwiększy produkcję rolną oraz będzie inspirował rolników do poszerzania asortymentu upraw.

Wsparciem należy objąć także działania w obszarze organizacji kursów i szkoleń skierowanych do przedsiębiorców, w tym w zakresie pozyskiwania środków z funduszy pomocowych, rozwoju umiejętności wykorzystania nowoczesnych technologii cyfrowych i umiejętności językowych.

Z kolei z punktu widzenia działalności publicznej i realizacji zadań ustawowych ocenia się, że warunkiem zrównoważonego rozwoju powiatu, nie tylko jako całości, ale także jako struktury różnego typu form organizacyjnych, jest budowanie powiązań kooperacyjnych i współpraca nie tylko z sektorem prywatnym, ale także z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz podmiotami ekonomii społecznej. Podjęte przez Powiat Bocheński działania w tym zakresie będą zmierzać przede wszystkim w kierunku wzrostu atrakcyjności turystycznej regionu (w tym poprzez udział w targach turystycznych czy festiwalach, przeglądach artystycznych, sesjach naukowych itp.), a także rozwoju społeczeństwa obywatelskiego (w tym poprzez wspieranie społecznej aktywności grupowej, której celem jest wypracowanie rozwiązań społecznych wpływających na wzrost jakości życia w regionie).

Kooperacja samorządowa zarówno w kierunku współpracy z sektorem prywatnym, jak i z podmiotami ekonomii społecznej i innymi jednostkami samorządu terytorialnego, pozwoli przede wszystkim na synergiczne wykorzystanie potencjału endogenicznego obszaru powiatu bocheńskiego, oferującego mieszkańcom więcej atrakcyjnych miejsc pracy, lepsze wykształcenie, wyższą jakość opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, co przełoży się na wyższą jakość życia w ogóle oraz ciekawsze jego perspektywy, przedsiębiorcom natomiast niższe koszty funkcjonowania, atrakcyjne tereny inwestycyjne oraz konkurencyjne zasoby ludzkie, turystom zaś bogatą, oryginalną ofertę spędzania czasu wolnego.

Planowane kierunki działań:

1. Kierunek działania 3.1.1. Stymulowanie współpracy samorządu z sektorem prywatnym oraz instytucjami otoczenia biznesu.
2. Kierunek działania 3.1.2. Rozwój potencjału sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.
3. Kierunek działania 3.1.3. Stymulowanie współpracy samorządowej w obszarach związanych z przedsiębiorczością, rynkiem pracy, edukacją i kulturą, turystyką, rolnictwem, promocją, opieką zdrowotną i pomocą społeczną oraz bezpieczeństwem publicznym.
4. Kierunek działania 3.1.4. Stymulowanie współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi oraz innymi jednostkami z potencjałem rozwojowym, w tym przede wszystkim w obszarze kultury, pomocy społecznej, promocji zdrowia i zdrowego trybu życia, aktywizacji osób starszych i wychowania młodzieży.
5. Kierunek działania 3.1.5. Stymulowanie współpracy międzynarodowej na płaszczyźnie stosunków dwustronnych i wielostronnych z samorządami partnerskimi.

6. Kierunek działania 3.1.6. Realizacja zadań wynikających z założeń Programu Strategicznego Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2013–2020, przyjętego dla województwa małopolskiego⁴.

4.2. POLE OPERACYJNE 3.2.

Profesjonalne kadry administracji publicznej

Zarządzanie strategiczne wymaga wysoko wykwalifikowanych kadr, zdolnych do wieloletniej i wizjonerskiej pracy, mających kompetencje wyjściowe i skłonnych do ciągłego doskonalenia. Tym samym w ramach planowania rozwoju strategicznego powiatu bocheńskiego zadbano również o zapewnienie przestrzeni do rozwoju kadr nowoczesnej administracji publicznej. Analiza zasobów kadrowych samorządu powiatowego wskazuje na konieczność rozwoju kompetencji w zakresie metod, systemów i narzędzi zarządzania administracją publiczną, rozwoju etyki zawodowej i postaw społecznie odpowiedzialnych, prowadzenia ciągłego i systematycznego pomiaru i porównywania wyników własnej działalności, wdrażania usług e-administracji, nowoczesnego doradztwa zawodowego, opieki zdrowotnej i pomocy społecznej oraz stymulowania partycypacji społecznej.

Szczególnie istotne jest wykorzystanie w administracji publicznej nowoczesnych kanałów komunikacji z otoczeniem oraz umożliwienie mu szerszej partycypacji w procesach zachodzących w instytucjach publicznych. Wykorzystanie ICT ma na celu usprawnienie procesu załatwiania spraw administracyjnych, obsługi mieszkańców, lokalnych przedsiębiorców, turystów i inwestorów w zakresie ochrony zdrowia, edukacji czy kultury itp.

Planowane kierunki działania:

1. Kierunek działania 3.2.1. Jakość i standaryzacja świadczonych usług publicznych – ciągłe doskonalenie.
2. Kierunek działania 3.2.2. Nowoczesne e-usługi publiczne i upowszechnienie elektronicznej obsługi ludności.
3. Kierunek rozwoju 3.2.3. Wdrożenie platformy internetowej komunikacji samorządu powiatowego z otoczeniem.
4. Kierunek działania 3.2.4. Społeczeństwo obywatelskie i partycypujące.

---

⁴ „Program Strategiczny Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2013–2020”, przyjęty Uchwałą Nr 1314/13 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 25 października 2013 r.

5. WSKAŹNIKI REALIZACJI

Wskaźniki realizacji mają na celu wspomóc proces monitoringu i ewaluacji strategii. Przyjęto metodę „0”, co oznacza, że w pierwszej kolejności badana będzie bezwzględna wartość wypracowanych produktów strategii. Następnie w stosunku do wskaźników, dla których na koniec 2014 r. możliwe będzie ustalenie wartości referencyjnych, należy dokonać porównania rok do roku.

Opracowano cztery grupy wskaźników, przy czym zaznacza się, że katalog ten nie jest zamknięty i może zostać w toku monitoringu i ewaluacji rozszerzony o dodatkowe. Pierwsza grupa to wskaźniki ogólne, odnoszące się do liczby projektów zrealizowanych ze środków zewnętrznych i wartości środków zewnętrznych pozyskanych na potrzeby wdrażania uwzględnionych w strategii kierunków działania. Ponieważ tego rodzaju finansowanie będzie główną siłą napędową realizacji strategii, monitorowanie i ewaluacja wskaźników ogólnych jest niezwykle istotne z perspektywy wczesnego ostrzegania o braku postępów i możliwości reakcji on-going.

Tabela 2. Wskaźniki ogólne

Wskaźniki	Rok						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wartość środków finansowych pozyskanych ze źródeł zewnętrznych przez samorząd powiatowy							
Liczba projektów zrealizowanych ze środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych przez samorząd powiatowy							

Źródło: Opracowanie własne.

Wskaźniki Pola strategicznego 1. odnoszą się głównie do kategorii interwencji, które znajdują się w bezpośrednim oddziaływaniu Powiatu Bocheńskiego. Jednakże wraz z rozwojem procesu wdrażania możliwe będzie rozwinięcie listy wskaźników.

Tabela 3. Wskaźniki – Pole strategiczne 1.

Wskaźniki	Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba zrealizowanych projektów w zakresie gospodarki niskoemisyjnej i odnawialnych źródeł energii [szt.]								
Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji [szt.]								
Liczba wybudowanych, zmodernizowanych, wyremontowanych placówek edukacyjnych [szt.]								
Liczba wybudowanych, zmodernizowanych, wyremontowanych placówek ochrony zdrowia [szt.]								
Liczba wybudowanych, zmodernizowanych, wyremontowanych placówek pomocy społecznej [szt.]								
Liczba podjętych działań z zakresu promocji zdrowego stylu życia oraz działań wspierających profilaktykę i wczesne wykrywanie chorób [szt.]								

Liczba podjętych działań z zakresu poprawy bezpieczeństwa publicznego [szt.]							
Liczba doposażonych placówek ochrony zdrowia [szt.]							
Liczba doposażonych placówek edukacyjnych [szt.]							
Liczba doposażonych placówek pomocy społecznej [szt.]							
Długość wybudowanych/zmodernizowanych dróg powiatowych [km]							
Długość wybudowanych/zmodernizowanych tras turystycznych/szlaków rowerowych etc. [km]							

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźniki Pola strategicznego 2. odnoszą się głównie do kategorii interwencji, które w największym stopniu wpływać będą na jakość kapitału ludzkiego w powiecie bocheńskim. Szczególny nacisk położono na edukację i rynek pracy, jednakże katalog wskaźników i w tym wypadku nie jest zamknięty.

Tabela 4. Wskaźniki – Pole strategiczne 2.

Wskaźniki	Rok						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba wdrożonych programów profilaktycznych [szt.]							
Liczba wdrożonych projektów ukierunkowanych na aktywizację rynku pracy [szt.]							
Liczba utworzonych klas patronackich [szt.]							
Liczba stypendystów w ramach powiatowych mechanizmów stypendialnych [szt.]							
Liczba podjętych inicjatyw kulturalnych [szt.]							

Źródło: Opracowanie własne

Miarą trudno mierzalnego Pola strategicznego 3. będą przede wszystkim wspólne inicjatywy Powiatu Bocheńskiego i innych podmiotów, w tym samorządowych, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych.

Tabela 5. Wskaźniki – Pole strategiczne 3.

Wskaźniki	Rok						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba wspólnych inicjatyw podjętych przez samorząd powiatowy i inne jednostki samorządu terytorialnego, w tym zagraniczne samorządy partnerskie [szt.]							
Liczba wspólnych inicjatyw podjętych przez samorząd powiatowy i sektor przedsiębiorstw [szt.]							
Liczba wspólnych inicjatyw podjętych przez samorząd powiatowy i organizacje pozarządowe [szt.]							

Liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie powiatu bocheńskiego [szt.]							
Liczba kursów, szkoleń etc. wdrożonych dla rozwoju kadr profesjonalnej administracji publicznej [szt.]							
Liczba usług publicznych możliwych do załatwienia on-line [szt.]							
Liczba dokumentów poddanych konsultacjom społecznym [szt.]							

Źródło: Opracowanie własne

6. FINANSOWANIE

Niniejsza strategia określa podstawowe cele i kierunki działań Powiatu Bocheńskiego w okresie 2014–2020. Przed samorządem stoi więc perspektywa pozyskiwania odpowiednich środków finansowych na realizację zamierzonych, zaplanowanych we wskazanym czasie działań. Budżet powiatu z uwagi na stale rosnącą ilość zadań własnych, niejednokrotnie nie wystarcza na realizację wszystkim zakładanych celów i osiągnięcie zamierzonych standardów. W związku z tym koniecznością staje się sięgnięcie do innych, zewnętrznych źródeł finansowania.

Podstawowe źródła finansowania kierunków działań przewidzianych w ramach Strategii Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2014–2020 to:

- środki własne budżetowe na realizację zadań własnych Powiatu;
- krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe, w tym:
  - środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej w ramach Perspektywy Finansowej na lata 2014–2020 (m.in. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności);
  - środki finansowe transferowane w ramach Mechanizmów Finansowych Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego;
  - inne zagraniczne środki finansowe;
  - krajowe środki finansowe;
  - inne źródła finansowania.
- komercyjne instrumenty finansowe, w tym:
  - pożyczki i kredyty bankowe;
  - leasing finansowy;
  - inne;
- fundusze innych uczestników procesu wdrażania strategii, w tym sektora prywatnego.

Jednym z najważniejszych źródeł pozyskiwania środków finansowania działań strategicznych będą środki z funduszy unijnych (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności). Ocenia się, że samorządy województwa małopolskiego oraz inne obiekty gospodarcze i organizacje pozarządowe w latach 2014–2020 będą mogły otrzymać w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020 kwotę 2 875,45 mln euro z funduszy europejskich, w tym: 2 073,52 mln ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz 801,93 mln ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Program składa się z 13 jednofunduszowych osi priorytetowych – spośród których największe środki zaplanowano na infrastrukturę transportową, politykę energetyczną i przedsiębiorczość.

7. SPÓJNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2014–2020 jest dokumentem spójnym wewnątrz, jak również wykazuje wysoki poziom spójności ze strategicznymi dokumentami ogólnymi i sektorowymi wyższego rzędu.

7.1. Strategia rozwoju kraju 2020

W Strategii Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2014–2020 zaakcentowano konieczność zrównoważonego rozwoju. Uwzględniono rozwój narzędzi podnoszących jakość i bezpieczeństwo życia mieszkańców. Oceniono, że szczególne znaczenie będzie miał rozwój narzędzi dostosowujących edukację do potrzeb rynku pracy, a nade wszystko skoncentrowano się na wdrażaniu mechanizmów współpracy. Strategia Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2014–2020 w pełni koresponduje z logiką interwencji Strategii Rozwoju Kraju 2020 na poziomie celu strategicznego oraz obszarów strategicznych i celów operacyjnych. Strategia Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2014–2020 wykazuje wysoką spójność z następującymi celami operacyjnymi Strategii Rozwoju Kraju 2020:

- Cel operacyjny I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem,
- Cel operacyjny I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela,
- Cel operacyjny II.4. Rozwój kapitału ludzkiego,
- Cel operacyjny II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych,
- Cel operacyjny III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych,
- Cel operacyjny III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

7.2. Strategia Sprawne Państwo 2020

Jednym z głównych dążeń Strategii Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2014–2020 jest zwiększenie udziału mechanizmów kooperacyjnych, które pozwoliłyby odejść od sztywnego i hierarchicznego modelu zarządzania w samorządzie w kierunku współzarządzania, tj. sieciowego świadczenia usług przez administrację publiczną i podmioty zewnętrzne, takie jak organizacje pozarządowe. Mechanizmy ewaluacji zawarte w Strategii Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2014–2020 pozwolą na wprowadzenie rozwiązań zwiększających partycypację społeczności lokalnej w procesie realizacji strategicznych działań Powiatu Bocheńskiego. Standaryzacja i zarządzanie usługami publicznymi będą realizowane między innymi dzięki wdrożeniu technologii cyfrowych. Powyższe główne zmienne strategiczne Strategii Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2014–2020 czynią programowane działania rozwojowe dla powiatu bocheńskiego koherentne z założeniami Strategii Sprawne Państwo 2020, w tym z takimi celami jak:

- Cel 2. Zwiększenie sprawności instytucjonalnej państwa,
- Cel 3. Skuteczne zarządzanie i koordynacja działaniami rozwojowymi,
- Cel 5. Efektywne świadczenie usług publicznych,
- Cel 7. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego.

7.3. Strategia Rozwoju Małopolski na lata 2011–2020

W Strategii Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2014–2020 duży nacisk położono na rozwój narzędzi dostosowujących edukację do potrzeb rynku pracy, promocję kształcenia ustawicznego, podjęcie działań mających na celu zagospodarowanie czasu wolnego, rozwój infrastruktury komunikacyjnej, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, przeciwdziałanie skutkom negatywnych zmian demograficznych i wykluczeniu społecznemu, zainicjowanie mechanizmów współpracy, a także wsparcie informatyzacji i cyfryzacji. Tym samym Strategia Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2014–2020 w pełni koresponduje z logiką interwencji Strategii Rozwoju Małopolski na lata 2011–2020 na poziomie wizji, obszarów, zadań strategicznych oraz kierunków polityki rozwoju zawartych w dokumencie regionalnym, wykazując wysoką spójność ze wszystkimi siedmioma obszarami uwzględnionymi w Strategii Rozwoju Małopolski na lata 2011–2020.

8. PROCEDURA MONITOROWANIA, EWALUACJI I AKTUALIZACJI

8.1. Cel procedury

Celem niniejszej procedury jest określenie sposobu funkcjonowania systemu monitorowania i ewaluacji strategii. Procedura opisuje zatem schemat i tryb postępowania, wskazuje konkretne narzędzia monitoringu i ewaluacji oraz sposób pozyskiwania za ich pomocą danych, wprowadza zestaw wskaźników monitorowania, a także określa strukturę organizacyjną wraz z podziałem obowiązków pomiędzy uczestników procesu i harmonogramem pracy.

Prawidłowo skonstruowana procedura monitorowania i ewaluacji wdrażania strategii daje szansę na realizację uwzględnionych w niej założeń w formie procesu ciągłego i dynamicznego.

8.2. Różnice między monitoringiem a ewaluacją

Integralną częścią strategii jest monitorowanie i ewaluacja efektów jej realizacji (wdrażania). Sformułowanej raz strategii nie należy traktować jako zamkniętego dokumentu, który ma obowiązywać cały czas w niezmiennym kształcie, gdyż funkcjonująca jej postać została ukształtowana w określonych warunkach społecznych, ekonomicznych oraz politycznych, które są stanami dynamicznymi. Dlatego też osiągnięcie założonych celów wymaga systematycznego monitorowania zmian wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju danej jednostki, ciągłej obserwacji oraz oceny pozytywnych i negatywnych doświadczeń przy wdrażaniu strategii i opracowywania, a także wdrażania programów korygujących odstępstwa od uprzednio przyjętych planów.

Monitorowanie można zdefiniować jako proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych w ramach strategii zadań oraz samej strategii, mający na celu zapewnienie zgodności realizacji zadań i strategii z wcześniej zatwierdzonymi jej założeniami i celami. Terminem ewaluacja nazywamy natomiast ocenę realizacji strategii rozwoju pod względem skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości zaplanowanych oraz wdrażanych działań zgodnych z celami zapisanymi w dokumencie.

Ewaluacja jest zatem funkcjonalnie powiązana z monitoringiem, gdyż jest on podstawowym źródłem informacji (danych wtórnych) bardzo istotnych z punktu widzenia wykonujących ewaluację danej strategii. Efektywność i skuteczność funkcjonowania systemu monitoringu w dużej mierze determinuje jakość i rzetelność oraz koszt przeprowadzonych badań ewaluacyjnych.

Podobieństw między monitorowaniem a ewaluacją należy się dopatrywać w tym, że jeden i drugi proces bazuje na analizie informacji, której podstawą są wskaźniki. Podstawową różnicą jest to, że monitoring jest narzucony i obowiązkowy. Ponadto jest to proces współbieżny z harmonogramem. Ewaluacja natomiast może występować punktowo, w postaci: ex ante – oceny szacunkowej przed rozpoczęciem realizacji, mid term – przeprowadzenia nie później niż w ciągu roku następującego po zakończeniu połowy okresu realizacji, oraz ex post – pełnej, przeprowadzanej najpóźniej w rok po zakończeniu realizacji. Krótkie porównanie procesu monitoringu z ewaluacją przedstawia się w następujący sposób:

- monitorowanie:
  - rejestrowanie postępów z prowadzonych działań,
  - bieżące weryfikowanie zarówno tempa, jak i kierunku, w którym zmierza strategia;
- ewaluacja – szersze spojrzenie na strategię oraz sposób jej realizacji. Zidentyfikowanie i ocena:
  - celów przedsięwzięcia,
  - sposobów realizacji, zamierzonych i niezamierzonych efektów wybiegających poza czas i miejsce wdrażania strategii.

Tabela 6. Różnice między monitoringiem i ewaluacją

	Monitoring	Ewaluacja
Czym jest?	<ul style="list-style-type: none"> – proces zbierania informacji, – systematyczne badanie, które bazuje na pytaniach: czy strategia przebiega zgodnie z planem, czy udaje się osiągać zamierzone produkty i rezultaty?, – monitoring wykonywany jest w trakcie realizacji strategii, bada on jej trzy elementy: harmonogram działań, budżet oraz zaplanowane rezultaty, – osoby odpowiedzialne za monitoring to osoby zarządzające strategią. 	<ul style="list-style-type: none"> – proces ciągły, systematyczne badanie wybranych elementów strategii, – odpowiada na pytanie: czy i jak udało się osiągnąć zamierzone cele oraz w jaki sposób udało się je osiągnąć?, – ewaluacja wykonywana jest po wybranym elemencie strategii lub po całościowej realizacji strategii, – osoby odpowiedzialne za ewaluację to osoby zarządzające strategią (jeśli przeprowadzamy „samoewaluację” – czyli ewaluację wewnętrzną) albo wynajęta instytucja/osoba (jeśli przeprowadzamy ewaluację zewnętrzną).
Czemu służy?	<ul style="list-style-type: none"> – pozwala ocenić postępy prowadzonych działań, zweryfikować tempo i kierunek, w którym zmierza strategia, – pozwala także na bieżącą modyfikację działań, harmonogramu, budżetu – tak by w razie potrzeby móc dostosować strategię do zmieniających się warunków bądź do aktualnej sytuacji, – dane pochodzące z monitoringu są podstawą do ich wykorzystania w ewaluacji. 	<ul style="list-style-type: none"> – pozwala pomóc w zaplanowaniu kolejnych działań, – dostarcza konkretnej oceny strategii, analizując poszczególne kryteria i precyzując tym samym, jakie elementy strategii trzeba usprawnić i jak to zrobić, – dostarcza informacji niezbędnych do podjęcia decyzji, – ocenia, czy i jak udało się osiągnąć zakładany cel, – dane pochodzące z ewaluacji pomagają w planowaniu kolejnych strategii, a nie stanowią krytycznej oceny naszej pracy.

Źródło: „Co to jest monitoring projektu? Co to jest ewaluacja projektu?”, dostęp online: www.poradnik.ngo.pl/x/619933 [2014-03-20]

8.3. Podstawowe zasady monitoringu

Podstawą skutecznego wdrażania założeń strategii rozwoju jest system informacji o zjawiskach i procesach społeczno-gospodarczych zachodzących na obejmowanym przez nią terenie. Inicjując działania mające na celu osiągnięcie wytyczonych w strategii pól, należy systematycznie gromadzić informacje o efektach ich realizacji i skuteczności zastosowanych instrumentów. Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji strategii są zatem wyznaczone kierunki działań jej realizacji oraz wskaźniki. Istotą prowadzenia monitoringu tychże obszarów jest wyciąganie wniosków z tego, jakie zadania w określonych kierunkach zadań zostały zrealizowane. Jest nią również modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele w przyszłości. Dlatego też kluczowym elementem monitorowania jest wypracowanie takich technik zbierania informacji, które będą jak najbardziej miarodajnie odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Monitoring będzie zatem skutecznym narzędziem wdrażania założeń strategicznych tylko wówczas, gdy będzie kierował się następującymi zasadami:

- zasada wiarygodności – informacja musi być wiarygodna i musi opierać się na niepodważalnych danych; niedokładne dane w systemie monitorowania oznaczają powstanie ryzyka podjęcia niewłaściwych działań korygujących;
- zasada aktualności – informacje powinny być gromadzone, przekazywane i oceniane w sposób ciągły, który umożliwia podjęcie na czas działań korygujących oraz stosownych korekt w momencie aktualizacji strategii;

- c. zasada obiektywności – monitorowanie prowadzone w oparciu o analizę wskaźników porównawczych daje możliwość prowadzenia obiektywnej oceny niezakłóconej subiektywnością wynikającą z przywiązania do własnych pomysłów i dążeń;
- d. zasada koncentracji na punktach strategicznych – monitorowanie powinno skupiać się przede wszystkim na tych obszarach życia społeczno-gospodarczego, w których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia największych odchyśleń, mogących wywoływać zahamowania w realizacji założeń strategii lub ich zatrzymanie;
- e. zasada realizmu – monitorowanie musi być zgodne z realiami realizowanych zadań; dana jednostka, wdrażając strategię, powinna dostrzegać przede wszystkim te elementy procesu, które świadczą o wydajności i jakości dostarczanych produktów;
- f. zasada koordynacji informacji – monitorowanie musi być prowadzone w taki sposób, aby było skoordynowane z tokiem prowadzonych prac i jednocześnie nie wpływało na ich zahamowanie oraz nie przeszkadzało w realizacji podejmowanych działań; informacje płynące z prowadzonego monitoringu powinny docierać do wszystkich zainteresowanych tak, aby umożliwić im właściwe podejmowanie decyzji mających znaczenie strategiczne;
- g. zasada elastyczności – proces monitorowania musi być bardzo elastyczny i zapewniający szybkie reagowanie na zachodzące zmiany; także w przypadku zmian i korekt należy modyfikować system oceny w sposób dostosowany do zmieniających się oczekiwań w przyszłości.

8.4. Narzędzia monitoringowe

Dla miarodajnej oceny realizacji przyjętych założeń strategii potrzebne są konkretne dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników. Dzięki tym wskaźnikom można określić poziom wyjściowy oraz stopień osiągnięcia zakładanych celów. Wyniki zapisane w postaci wskaźników czy bezwzględnych informacji statystycznych mają także duże znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla wprowadzanych zmian oraz świadczenia usług. Dają one czytelny i jednoznaczny obraz sytuacji, a analiza ich wartości pozwala ocenić, na ile podejmowane działania są zgodne z zakładanymi celami.

Źródłem pochodzenia danych, które stanowią zobrazowanie stopnia przyjętych w strategii założeń, mogą być: jednostka własna, informacje ogólnodostępne, jak i sfera benchmarkingu.

Ideą mierników opartych na danych wewnętrznych jednostki jest stworzenie narzędzi do pozyskiwania wiarygodnych i miarodajnych informacji przy minimalnym zaangażowaniu jej pracowników. W tym zakresie należy korzystać z materiałów przekazywanych obowiązkowo do GUS-u, urzędu wojewódzkiego, właściwego ministerstwa itp.

Osobną grupę danych stanowią ogólnodostępne informacje publikowane w Banku Danych Lokalnych na stronach internetowych Głównego Urzędu Statystycznego. Ich pozytywną stroną jest zakres oraz obiektywizm, zaś negatywną ich publikacja z rocznym opóźnieniem. Mając jednakże na uwadze fakt, że zarządzanie strategiczne jest procesem rozłożonym w czasie, należy uznać źródło GUS-u jako cenny materiał do globalnej oceny podjętych działań.

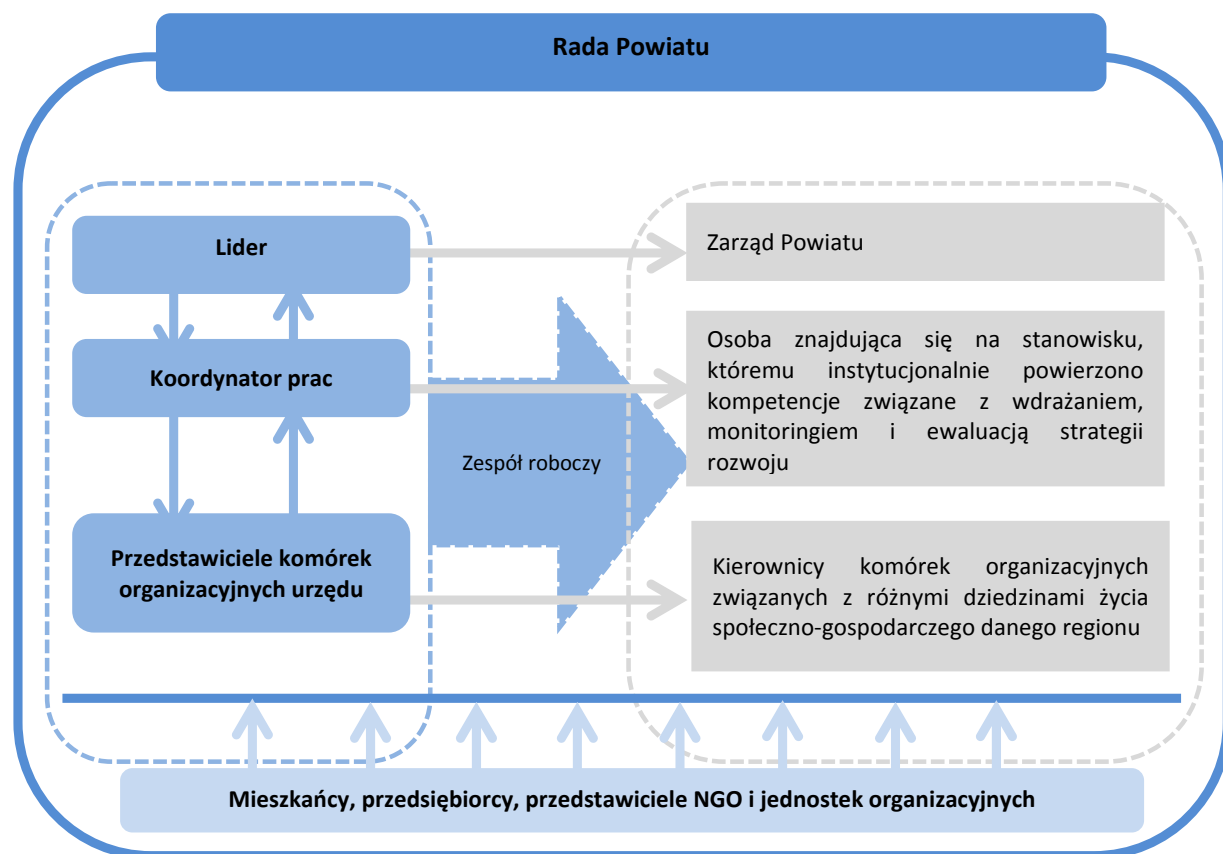
Kolejnym narzędziem służącym do oceny efektów realizacji strategii może być porównanie osiągniętych wyników z tymi, jakie osiągają inne jednostki. Taka sposobność może prowadzić do zidentyfikowania najlepszych wzorów, których wspólnym mianownikiem jest wydajność, gdyż benchmarking jest swojego rodzaju badaniem porównawczym polegającym na zestawianiu procesów i działań stosowanych przez własną jednostkę z tymi preferowanymi przez inne, uważane za najlepsze w danej dziedzinie, gdzie wynik niniejszej analizy służy jako podstawa doskonalenia.

W oparciu o informacje własne jednostki oraz te ogólnodostępne możliwym jest szybkie reagowanie na negatywne efekty podejmowanych działań w ramach strategii rozwoju. Przy założeniu że uda się pozyskać do współpracy inne jednostki z zakresu benchmarkingu, daje to szansę na dostęp do kompletu informacji zarządczej umożliwiającej nie tylko ocenę wewnętrznej zmiany, ale również zobiektywizowanie pozyskanej informacji w odniesieniu do globalnej sytuacji danej jednostki.

8.5. Struktura organizacyjna oraz podział odpowiedzialności

Dla prowadzenia kompleksowego i szczegółowego procesu monitoringu strategii wskazane jest powołanie przez starostę Zespołu roboczego, w którym powinni znaleźć się kierownicy wydziałów/referatów związanych z różnymi dziedzinami życia społeczno-gospodarczego powiatu. Koordynatorem prac zespołu powinna zostać natomiast osoba znajdująca się na stanowisku, któremu instytucjonalnie powierzono kompetencje nadzorowania wdrażania i monitoringu strategii. Kierownik jednostki, powołując Zespół roboczy, powinien ustalić jego tryb działania według **Szczegółowego opisu postępowania** przedstawionego w jednym z punktów poniżej. Najbardziej optymalnym rozwiązaniem jest, aby wszystkie czynności związane z procesem monitoringu strategicznego były wykonywane systematycznie, zgodnie ze specyfiką przyjętych w strategii założeń, a wnioski z ich przeprowadzania były zestawiane dorocznie, najlepiej w formie raportu monitoringowego. Tak przygotowane analizy i raporty powinny zostać podane do publicznej wiadomości po pozytywnym zaopiniowaniu przez Zarząd Powiatu.

Rysunek 2. Struktura organizacyjna procesu monitoringu, ewaluacji i aktualizacji

Źródło: Opracowanie własne

Aby proces opracowywania, monitorowania i ewaluacji strategii przebiegał bez problemów, a jego efekt był zgodny z oczekiwaniami, to oprócz opracowania struktury organizacyjnej procesu niezbędne jest określenie i opisanie modelu współpracy zawierającego dokładny opis ról, funkcji i zadań poszczególnych jego członków:

Rada

1. Właściwa komisja Rady opiniuje projekt uchwały zatwierdzającej aktualizację strategii;
2. Uchwala aktualizację strategii;
3. Przyjmuje śródkresowy i końcowy Raport o stanie realizacji strategii.

Lider

1. Wyznacza do Zespołu roboczego poszczególnych przedstawicieli komórek organizacyjnych urzędu odpowiedzialnych za realizację zadań ujętych w strategii oraz ich systematyczny monitoring i ewaluację zgodnie z zapisami niniejszej procedury;

2. Powołuje Zespół roboczy i przewodniczy jego obradom;
3. Zatwierdza procedurę monitorowania i ewaluacji strategii;
4. Nadzoruje proces monitorowania, ewaluacji, aktualizacji strategii;
5. Opiniuje i zatwierdza Raporty o stanie realizacji strategii;
6. Przedstawia do publicznej wiadomości Raporty o stanie realizacji strategii.

Koordynator prac

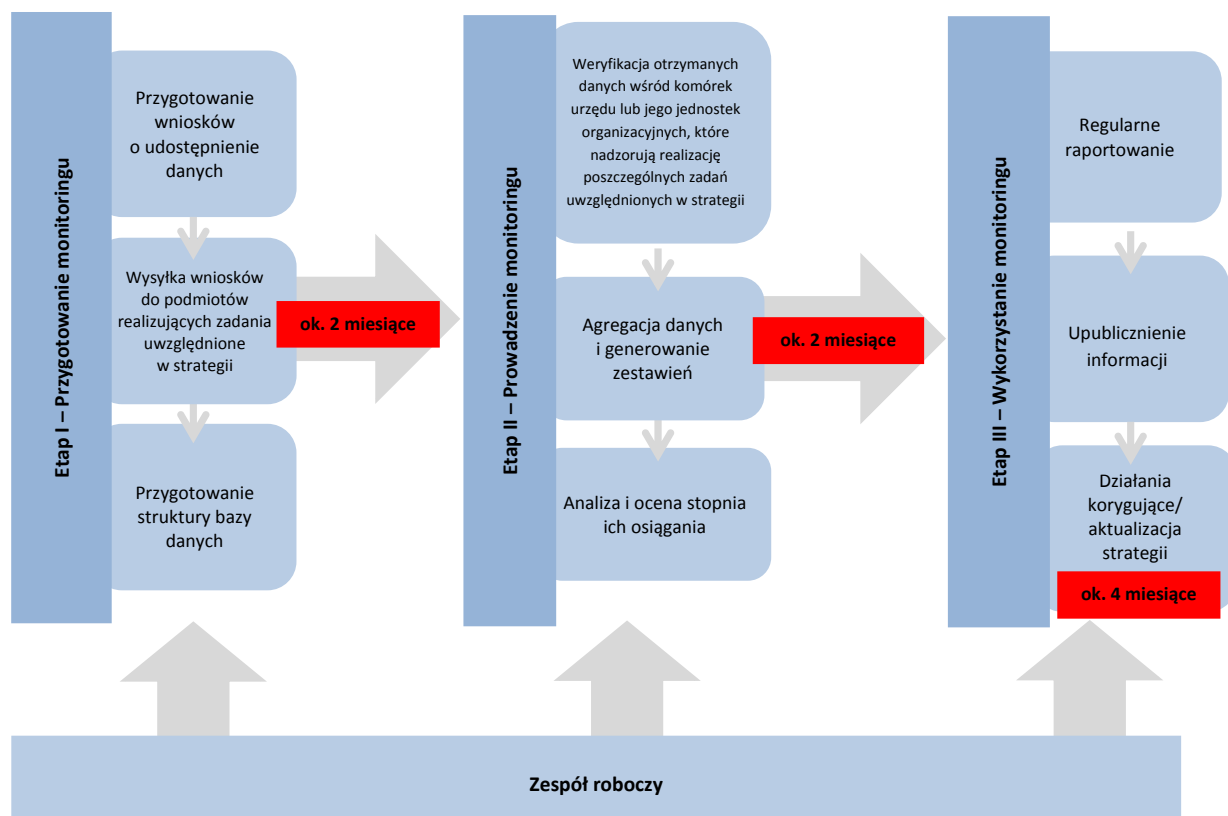
1. Odpowiada za obsługę administracyjną procesu monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii;
2. Koordynuje prace związane z monitoringiem, ewaluacją i aktualizacją dokumentu strategicznego;
3. Informuje Lidera o zaobserwowanych opóźnieniach i nieprawidłowościach w realizacji zadań i działań strategii;
4. Podaje do publicznej wiadomości (poprzez zamieszczenie na stronie internetowej urzędu) analizy i raporty powstałe w toku monitorowania i ewaluacji realizacji strategii.

Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu

1. Wdrażają procedurę monitorowania i ewaluacji strategii, w razie potrzeby dokonują aktualizacje i zmiany procedury;
2. Biorą czynny udział w procesie monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii;
3. W porozumieniu z realizatorami zadań wskazanych w strategii opracowują zestaw wskaźników monitorujących postępy w jej realizacji;
4. Informują odpowiednie komórki organizacyjne urzędu oraz jednostki organizacyjne i inne podmioty będące realizatorami zadań wskazanych w strategii o terminie przekazywania danych o postępie realizacji tychże zadań oraz wartości wskaźników monitoringowych;
5. Pozyskują, gromadzą i analizują dane w zakresie monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii;
6. Przygotowują informacje i raporty służące monitorowaniu i ewaluacji postępów realizacji strategii, przedstawiają je do zatwierdzenia Liderowi i Radzie;
7. Analizują i uwzględniają w przygotowanych opracowaniach ewentualne uzasadnione uwagi zgłaszane przez mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli NGO, jednostki organizacyjne lub inne podmioty, na które strategia rozwoju ma wpływ.

Tak wyznaczony zespół zajmujący się strategią rozwoju powinien współpracować w tym zakresie ze sobą w oparciu o niżej wskazany schemat postępowania, w ramach którego plan działania został opisany w **Szczegółowym opisie postępowania** w jednym z punktów poniżej.

Rysunek 3. Schemat procesu monitoringu i ewaluacji

Prawidłowo przeprowadzony proces monitoringu strategicznego w oparciu o wyżej wskazany schemat postępowania powinien przynieść korzyści w postaci:

- pozyskiwania danych pozwalających dokonać oceny postępu w realizacji strategii i jej wpływu na rozwój jednostki;
- efektywnej realizacji zadań zapisanych w strategii;
- osiągania założonych rezultatów;
- identyfikacji ewentualnych opóźnień lub nieprawidłowości w realizacji zadań i działań;
- podejmowania działań naprawczych;
- wyciągania wniosków z systematycznie prowadzonego procesu monitorowania dokumentu strategicznego, które mogą być podstawą do aktualizacji obowiązującej strategii;
- wyciągania wniosków z prowadzonego monitoringu, które mogą być również podstawą do przyjęcia założeń rozwoju strategicznego w następnym okresie.

Aby to wszystko było możliwe, Zespół roboczy powinien w dorocznie przygotowywanych raportach monitoringowych z efektów realizacji strategii poddawać weryfikacji:

- efektywność wdrażania strategii rozwoju (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe włożone w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów);
- skuteczność (czy realizowane działania przyczyniają się do osiągnięcia wyznaczonych celów);
- adekwatność\odpowiedniości (czy realizowane działania są adekwatne do potrzeb).

Wyniki z przygotowanych w oparciu o wyżej wskazane zasady dorocznych raportów monitoringowych powinny stanowić podstawę ewaluacji przyjętych w strategii założeń, gdyż monitorowanie to sposób mierzenia tego, co się dzieje, natomiast ewaluacja pozwala nam stwierdzić, co to oznacza.

Zgodnie z podziałem według kryterium momentu przeprowadzania badania wyróżniamy następujące rodzaje ewaluacji:

- ewaluacja ex-ante – przeprowadzana jest w fazie wstępnej, gdy dokonywana jest analiza przyjętych rozwiązań pod kątem potencjalnej zdolności osiągnięcia efektów i poprawności konstrukcji wszystkich elementów projektu,
- ewaluacja mid-term – przeprowadzana jest w połowie okresu funkcjonowania, będąc narzędziem służącym podnoszeniu jakości oraz trafności programowania, z uwagi na fakt, że daje możliwość modyfikowania pewnych założeń programu w trakcie jego realizacji, w przypadku gdy okaże się, że zmiana warunków społeczno-gospodarczych spowodowała dezaktualizację diagnozy, która była punktem wyjścia dla realizowanego programu,
- ewaluacja ex-post – po zakończeniu wdrożenia.

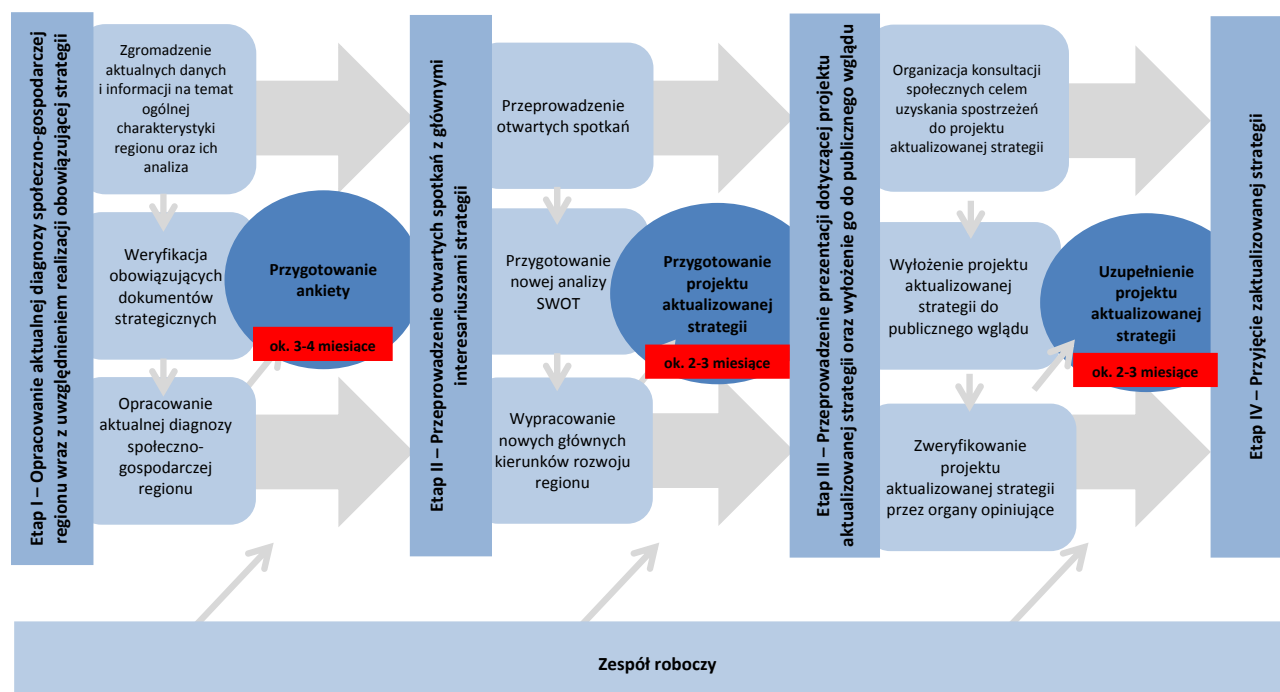
Raporty monitoringowe, a także opracowane na ich podstawie raporty ewaluacyjne przyjętych w strategii założeń, powinny stanowić punkt wyjścia do aktualizacji strategii pod koniec okresu, na jaki została ona opracowana, uwzględniającej bieżącą sytuację danej jednostki oraz jej nowe potrzeby. Jednocześnie warto przy tym zaznaczyć, że każdy program realizacji strategii zawierający listę zadań do wykonania i projekty realizacyjne należy traktować jako dokument otwarty z możliwością jego sukcesywnego uzupełniania.

Tym samym z uwagi na fakt, że raz sformułowane strategie należy systematycznie dostosowywać do stale zmieniających się uwarunkowań, zachodzi potrzeba aktualizacji ich treści i struktury, które ulegają zmianie zarówno w kontekście instytucjonalnym, jak i społeczno-gospodarczym. Zasadnicze znaczenie mają zmiany, jakie zachodzą w polityce krajowej oraz unijnej w zakresie celów, sposobu ich definiowania, a także sposobu ich operacjonalizacji. Aktualizacja strategii musi zatem następować w kontekście wydłużenia horyzontu czasowego, uaktualnienia diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej oraz analizy SWOT, poddania weryfikacji celów, wskaźników, a dalej zadań, dalszej koncentracji i bardziej adekwatnego powiązania z bieżącym ustawodawstwem krajowym i unijnym oraz polskimi i unijnymi dokumentami strategiczno-programowymi, stworzenia nowych ram finansowych czy przeglądu systemu realizacji i monitorowania strategii.

Optymalny schemat procesu aktualizacji strategii przedstawia diagram (Rysunek 4).

Rysunek 4. Schemat procesu aktualizacji strategii

8.6. Terminy

Terminy dotyczące przekazywania dokumentów stanowiących narzędzia monitoringu i ewaluacji uczestnikom procesu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Terminy dotyczące przekazywania dokumentów stanowiących narzędzia monitoringu i ewaluacji uczestnikom procesu

Dokument	Częstotliwość opracowywania	Uczestnicy procesu monitorowania, ewaluacji i aktualizacji realizacji strategii			Podanie informacji do publicznej wiadomości
		Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu i Koordynator prac	Lider	Rada	
Raport monitoringowy o stanie realizacji strategii (zatwierdza Zarząd Powiatu)	Jednorazowo, każdego roku obowiązywania strategii	do kwietnia roku następującego po okresie monitorowania	maj	–	maj/ czerwiec
Śródk okresowy raport monitoringowo-ewaluacyjny o stanie realizacji strategii (zatwierdza Rada Powiatu)	Jednorazowo, nie później niż w ciągu roku następującego po zakończeniu połowy okresu realizacji strategii	do października roku następującego po okresie ewaluacji	listopad	grudzień	grudzień
Końcowy raport monitoringowo-ewaluacyjny o stanie realizacji strategii (zatwierdza Rada Powiatu)	Jednorazowo, najpóźniej w rok po zakończeniu realizacji strategii	do czerwca roku następującego po okresie ewaluacji	czerwiec	lipiec	lipiec

Źródło: Opracowanie własne.

Monitoring realizacji strategii oparty jest zazwyczaj m.in. na danych własnych pochodzących z poszczególnych komórek urzędu lub jego jednostek organizacyjnych oraz pomocniczo na danych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny (w formie roczników statystycznych, biuletynów statystycznych ukazujących się kwartalnie oraz komunikatów o sytuacji społeczno-gospodarczej ukazujących się miesięcznie). Z uwagi na prace służb statystycznych i częstotliwość ukazywania się wyników monitoring strategii odbywa się zatem w trybie rocznym, uwzględniającym opóźnienie wynikające z czasu publikacji danych statystycznych, gdzie ostateczny raport z jego przeprowadzenia powinien być upubliczniony w maju/czerwcu każdego następnego roku po okresie monitoringu.

Z kolei w połowie okresu realizacji strategii powinna zostać wykonana analiza pól strategicznych oraz ewaluacja śródkresowa (mid-term), z przeprowadzenia której ostateczny raport powinien być upubliczniony w grudniu następnego roku, którego ewaluacja dotyczy. Natomiast po zakończeniu okresu obowiązywania strategii powinna nastąpić ewaluacja końcowa (ex-post), z przeprowadzenia której ostateczny raport powinien być upubliczniony w lipcu następnego roku, którego ewaluacja dotyczy, a wyniki przedstawione w niniejszym raporcie powinny stanowić podstawę aktualizacji strategii na kolejne lata.

8.7. Szczegółowy opis postępowania

Szczegółowy opis postępowania, o którym mowa w niniejszym rozdziale, dotyczy wyłącznie istotnych zmian w zakresie pól strategicznych i operacyjnych strategii. W przypadku innych zmian dokumentu (nie mających znaczenia strategicznego) należy zastosować uproszczoną procedurę aktualizacji.

Szczegółowy plan przygotowywania Rocznej raportu monitoringowego o stanie realizacji strategii powinien być przedkładany Zarządowi Powiatu przy zachowaniu niżej wskazanej ścieżki postępowania:

Tabela 8. Szczegółowy plan postępowania przy okazji przygotowania Rocznej raportu monitoringowego

Lp.	Realizator	Opis czynności	Termin
1.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	Sporządzają pisemny wniosek do realizatorów zadań wskazanych w strategii o przekazanie informacji o postępie rzeczowym i finansowym tychże zadań oraz wartości osiągniętych w danym roku kalendarzowym wskaźników zgodnie ze wzorem określonym w dokumencie „Procedura monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2014–2020”. Wniosek zawiera miejsce na wskazanie zadań oraz przypisanych im wskaźników, za nadzór nad realizacją których odpowiedzialna jest dana komórka organizacyjna urzędu lub jego jednostki organizacyjna.	Luty każdego kolejnego roku obowiązywania strategii.
2.	Koordynator prac	Podpisuje wniosek.	Niezwłocznie.
3.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	Przekazują wnioski realizatorom zadań wskazanych w strategii.	Niezwłocznie.
4.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	Dodatkowo pozyskują informacje od mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli NGO, jednostek organizacyjnych lub innych podmiotów, na które strategia rozwoju ma wpływ, zgodnie ze schematem procesu monitoringu zawartym w niniejszej procedurze.	Styczeń–luty każdego następnego roku obowiązywania strategii.

5.	Podmioty realizujące zadania wskazane w strategii	Przekazują sporządzone informacje we wnioskach do Zespołu roboczego (drogą elektroniczną lub pisemnie).	14 dni od daty otrzymania wniosku.
6.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	<p>W przypadku wątpliwości co do pozyskanych informacji lub przekazania informacji niepełnych zwracają się z prośbą o ich uzupełnienie.</p> <p>Na podstawie informacji przekazanych przez realizatorów zadań wskazanych w Strategii, a także informacji od mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli NGO, jednostek organizacyjnych lub innych podmiotów, na które strategia rozwoju ma wpływ, przygotowują roczny <i>Raport o stanie realizacji strategii</i> zawierający informacje na temat przebiegu realizacji zadań ujętych w strategii oraz wartości osiągniętych w danym roku wskaźników (produktu i rezultatu), zgodnie ze schematem procesu monitoringu zawartym w niniejszej procedurze i przekazuje go Koordynatorowi prac.</p>	Marzec – kwiecień każdego następnego roku obowiązywania strategii.
7.	Koordynator prac	Przedstawiają roczny <i>Raport o stanie realizacji strategii</i> Liderowi.	Pierwsza połowa maja każdego następnego roku obowiązywania strategii.
8.	Lider	Opiniuje przedłożony materiał	Po otrzymaniu <i>Raportu</i> .
9.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	W razie konieczności uzupełniają materiał/ uwzględniają uwagi wniesione przez Lidera oraz ponownie przekazują mu do zaopiniowania.	Niezwłocznie po otrzymaniu uwag.
10.	Lider	Zatwierdza roczny <i>Raport o stanie realizacji strategii</i> .	Po otrzymaniu uzupełnionego <i>Raportu</i> – jednak nie później niż do końca maja każdego następnego roku obowiązywania strategii.
11.	Koordynator prac	Umieszcza zatwierdzoną wersję <i>Raportu</i> na stronie internetowej urzędu.	Niezwłocznie po zatwierdzeniu przez Zarząd Powiatu – jednak nie później niż do końca czerwca każdego następnego roku obowiązywania strategii.
12.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	Sporządzają propozycję działań korygujących założenia strategii.	Wrzesień – październik każdego następnego roku obowiązywania strategii.
13.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	Przedstawiają propozycję działań korygujących założenia strategii Koordynatorowi prac, a Koordynator – Liderowi.	Pierwszy tydzień listopada każdego następnego roku obowiązywania strategii.
14.	Lider	Opiniuje przedłożony materiał.	Po otrzymaniu propozycji działań korygujących.

15.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	W razie konieczności uzupełniają materiał/ uwzględniają uwagi wniesione przez Lidera oraz ponownie przekazują mu do zaopiniowania.	Niezwłocznie po otrzymaniu uwag.
16.	Lider	Zatwierdza propozycję działań korygujących założenia strategii.	Po otrzymaniu uzupełnionych propozycji działań korygujących – jednak nie później niż do końca listopada każdego następnego roku obowiązywania strategii.
17.*	Koordynator prac	Przekazuje zatwierdzony przez Lidera dokument w celu wprowadzenia na właściwą komisję, a następnie na sesję Rady zgodnie z ramowym planem sesji Rady na dany rok.	14 dni przed planowaną właściwą komisją oraz sesją Rady.
18.*	Rada	Przyjmuje propozycję działań korygujących założenia strategii.	W trakcie sesji Rady.
19.*	Koordynator prac	Umieszcza zatwierdzoną wersję propozycji działań korygujących założenia strategii opublikowanych na stronie internetowej urzędu.	Niezwłocznie po sesji – jednak nie później niż do końca grudnia każdego następnego roku obowiązywania strategii.

Źródło: Opracowanie własne.

* pkt. 17, 18 i 19 mają zastosowanie wyłącznie przy okazji Śródkresowego i Końcowego raportu monitoringowo-ewaluacyjnego o stanie realizacji strategii rozwoju

Przy okazji Śródkresowego i Końcowego raportu monitoringowo-ewaluacyjnego o stanie realizacji strategii rozwoju szczegółowy plan postępowania powinien przedstawiać się w analogiczny sposób, z dostosowaniem ram czasowych niniejszej procedury do faktu, że raporty te przedkładane są Radzie Powiatu a nie Zarządowi.

9. ZAKOŃCZENIE

Strategia Rozwoju Powiatu Bocheńskiego jest dokumentem długoplanowym, przyjętym na okres siedmiu lat, który określa najważniejsze priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego do realizacji na obszarze jednostki w okresie 2014–2020. Dokument ten stanowi także odpowiedź na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju lokalnego w oparciu o strategię, jak również skuteczną próbę dostosowania się do standardów europejskich i krajowych, które od czasu przyjęcia dotychczasowej Strategii Rozwoju Powiatu Bocheńskiego uległy diametralnej zmianie.

Nowo zaprojektowana strategia rozwoju prezentuje zatem określoną propozycję pożądanych kierunków przekształceń powiatu bocheńskiego w postaci kierunków rozwoju, pól strategicznych i operacyjnych oraz głównych kierunków działania realizowanych na rzecz tworzenia jak najlepszych warunków dla trwałego rozwoju gospodarczego oraz wydatnego wzrostu poziomu życia mieszkańców, zgodnie z wymogami ochrony środowiska przyrodniczego w okresie 2014–2020. W związku z tym w ramach dokumentu opracowano katalog kierunków działania, do których zmierzać powinien Powiat Bocheński we wskazanym okresie czasu. Nie zamyka to oczywiście drogi do wypracowania i realizowania innych kierunków działań i rozwiązań. Niemniej jednak podstawą zmian, korekt i modyfikacji powinny być wyłącznie względy merytoryczne, wynikające ze zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych (szans i zagrożeń rozwojowych, tkwiących w otoczeniu powiatu – prawnych, finansowych, społecznych, gospodarczych, międzynarodowych) oraz wewnętrznych (silnych i słabych stron) rozwoju powiatu.

Uaktualniona strategia rozwoju oprócz, swojego zasadniczego celu jakim jest wskazanie kierunków rozwoju, jest również doskonałą płaszczyzną integrującą władze i społeczność powiatu bocheńskiego wokół jego najważniejszych problemów i szans rozwojowych jakie niesie współczesny świat. Dokument ten nie ogranicza się jednak w swych zapisach wyłącznie do zadań realizowanych bezpośrednio przez powiatowe władze samorządowe, proponując równolegle partycypację w wyznaczonych w strategii kierunkach działania, innym podmiotom funkcjonującym w granicach powiatu bocheńskiego, celem rozwijania sieci powiązań publiczno-prywatnych na rzecz wdrażania wspólnej polityki rozwoju lokalnego. Tak realizowana kooperacja stanowi jeden z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej, zwłaszcza w kontekście nadchodzącego okresu programowania 2014–2020, gdzie nacisk położony jest na realizowanie wspólnej polityki rozwoju lokalnego w kontekście terytorialnym, mającej na celu współpracę samorządów na rzecz maksymalnego wykorzystania wspólnych atutów i rozwiązywania problemów poszczególnych obszarów danego województwa.

Należy przy tym zaznaczyć, że mimo iż samorząd powiatowy nie jest jedynym beneficjentem niniejszej strategii, to za wdrażanie koncepcji zawartych w jej ramach odpowiedzialna jest Rada Powiatu, która w oparciu o integralny element dokumentu Strategii Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2014–2020, jakim jest procedura monitoringu, ewaluacji i aktualizacji, powinna dokonywać okresowych przeglądów stanu realizacji przyjętych koncepcji strategicznych oraz ich korekty lub uaktualnień całości lub części tegoż dokumentu, celem zagwarantowania realizacji polityki rozwoju lokalnego powiatu bocheńskiego w sposób ciągły i spójny

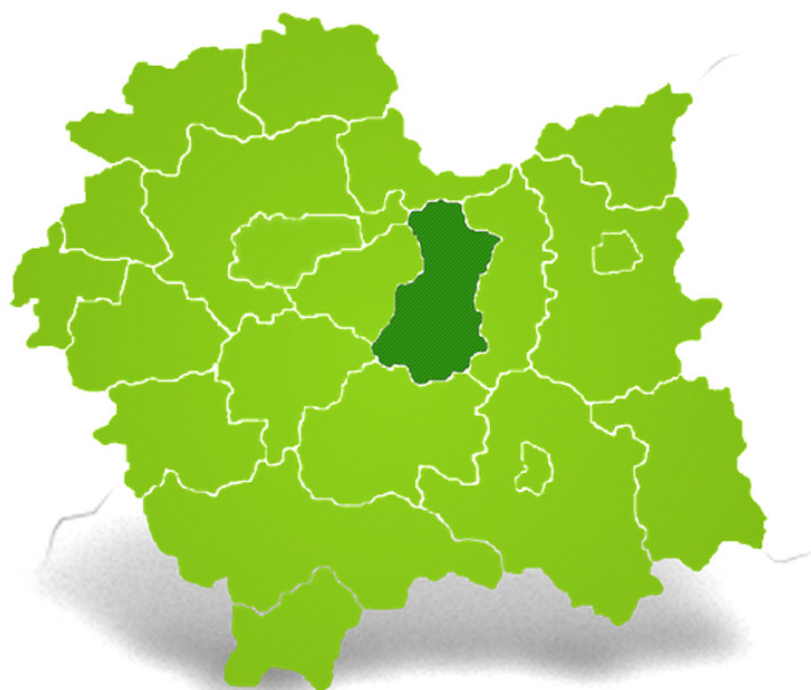
ZAŁĄCZNIK NR 1. SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA POWIATU BOCHEŃSKIEGO

1. Charakterystyka obszaru

1.1. Położenie

Powiat bocheński zlokalizowany jest w środkowej części województwa małopolskiego. Od północy graniczy z powiatem proszowickim, od zachodu z krakowskim, wielickim i myślenickim, od południa z limanowskim, a od wschodu z brzeskim. Powiat bocheński ma powierzchnię 649 km², co stanowi 4,3% całej powierzchni województwa małopolskiego oraz 0,2% powierzchni Polski. Na terenie powiatu ulokowanych jest 101 sołectw, 105 miejscowości, w tym 103 wiejskie.

Mapa 1. Położenie powiatu bocheńskiego na terenie województwa małopolskiego

Źródło: http://zasoby-ludzkie.wup.krakow.pl/powiat-2-powiat_bochenski.html

Północna część powiatu leży na terenie Kotliny Sandomierskiej, natomiast południowe tereny należą do obszaru Podgórze Karpackiego, sięgając północnych szczytów Beskidu Wyspowego. Wszystkie rzeki płynące przez teren powiatu, pośrednio lub bezpośrednio, prowadzą swoje wody do Wisły. Główną rzeką jest Raba, z której dostarczana jest woda dla mieszkańców Bochni.

Przez środek powiatu przebiegają najważniejsze linie komunikacyjne regionu: droga nr 75 i autostrada A4 (odcinek Szarów–Bochnia), a także linia kolejowa z Wrocławia do Przemyśla.

Tereny wokół Krakowa oraz wzdłuż autostrady A4 coraz wyraźniej stają się osią rozwoju gospodarczego Małopolski. Powiat bocheński ma szansę na dołączenie do grona najlepiej rozwiniętych i najbogatszych powiatów województwa.

Powiat bocheński jest atrakcyjny dla inwestorów ze względu na swoje położenie geograficzne, otoczenie biznesu, a także ofertę inwestycyjną (obejmującą działki inwestycyjne oraz nieruchomości) przygotowywaną przez gminy powiatu z myślą o przedsiębiorcach. Największe znaczenie inwestycyjne na terenie powiatu niewątpliwie będzie miała tworzona Powiatowa Społeczna Strefa Aktywności Gospodarczej w Bochni (o powierzchni 5,3 ha) przeznaczona pod inwestycje produkcyjne oraz istniejąca Bocheńska Strefa Aktywności Gospodarczej pod inwestycje przemysłowe.

1.2. Gminy powiatu

Powiat swoim zasięgiem obejmuje obszar 9 gmin. W jego skład wchodzi:

- 1 gmina miejska (miasto Bochnia, o pow. 30 km²),
- 1 miejsko-wiejska (miasto i gmina Nowy Wiśnicz, o pow. 82 km²),
- 7 wiejskich (Bochnia, o pow. 131 km²; Drwinia, o pow. 108 km²; Lipnica Murowana, o pow. 60 km²; Łapanów, o pow. 72 km²; Rzezawa, o pow. 87 km²; Trzciana, o pow. 44 km²; Żegocina, o pow. 35 km²).

Mapa 2. Podział powiatu bocheńskiego na gminy

Źródło: http://zasoby-ludzkie.wup-krakow.pl/powiat-2-powiat_bochenski.html

1.3. Powierzchnia i ludność

Powiat bocheński zamieszkiwany jest przez 104 601 osób na 64 856 ha (stan na 30.06.2013).

Największą powierzchnię powiatu stanowią grunty orne (39,4%) oraz grunty leśne (30,1%).

Tabela 1. Zagospodarowanie terenów powiatu bocheńskiego (stan na rok 2014)

Użytki rolne [ha]						Grunty leśne [ha]	Pozostałe [ha]	Drogi [ha]	Łączna pow. [ha]
grunty orne	sady	łąki trwałe	pastwiska	grunty rolne zabudowane	Pozostałe grunty				
25 563	1651	6950	4300	2089	182	20 088	2339	1694	64 856

Źródło: Starostwo Powiatowe w Bochni

Większość gruntów należy do osób fizycznych (71,8% powierzchni) oraz do Skarbu Państwa (21,9%).

Tabela 2. Własność gruntów w powiecie bocheńskim (stan na rok 2014)

Kategorie gruntów	ha	%
Grunty SP z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	13 483	20,8%
Grunty SP przekazane w użytkowanie wieczyste	557	0,9%
Grunty spółek SP, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	107	0,2%
Grunty gmin i zw. międzygminnych państwowych i innych państwowych osób prawnych	2299	3,5%
Grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste	90	0,1%
Grunty, które są własnością samorządowych osób prawnych, oraz grunty, których właściciele są nieznani	75	0,1%
Grunty osób fizycznych	46 553	71,8%
Grunty spółdzielni	93	0,1%
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	376	0,6%
Wspólnoty gruntowe	394	0,6%
Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	361	0,6%
Grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste	2	0,0%
Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	48	0,1%
Grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste	–	
Grunty będące przedmiotem własności i władania osób niewymienionych w pozostałych punktach	378	0,6%
Powierzchnia wyrównawcza	40	0,1%
Łączna powierzchnia	64 856	100,0%

Źródło: Starostwo Powiatowe w Bochni

W liczbie mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety stanowiące 50,7% ludności. Liczba ludności powiatu bocheńskiego stanowi 3,1% ludności województwa małopolskiego oraz 0,3% ludności Polski.

Tabela 3. Porównanie powiatu bocheńskiego z województwem małopolskim i Polską (stan na czerwiec 2013 roku)

Wyszczególnienie	pow. bocheński	woj. małopolskie	Polska
Ludność	104 601	3 356 805	38 502 396
Powierzchnia	64 856	1 518 279	31 267 967
Przyrost naturalny	2,9*	1,4*	-0,8
Gęstość zaludnienia	161	221	123

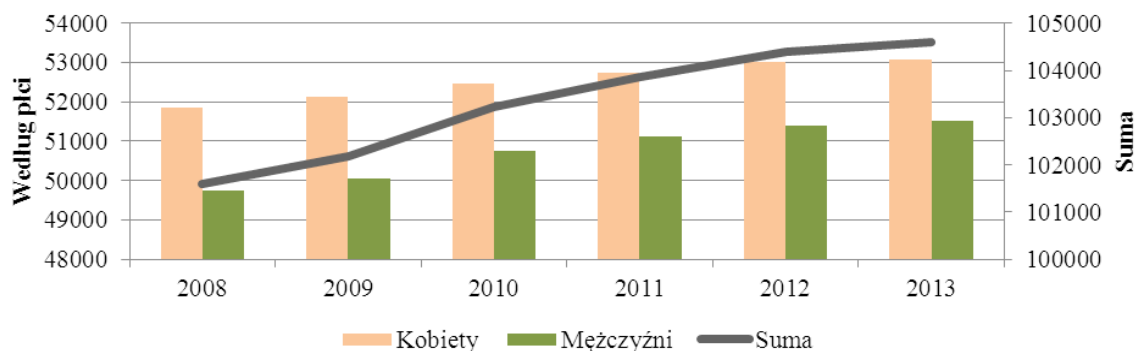
* Stan na grudzień 2012 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Trendy demograficzne obserwowane i prognozowane dla powiatu bocheńskiego można zaliczyć do umiarkowanie korzystnych w kontekście sytuacji w regionie i kraju. W latach 2008–2013 liczba mieszkańców zwiększyła się o 3%, do ponad 104 tys.

Tabela 4. Liczba ludności powiatu bocheńskiego w latach 2008–2013*

* Dane za czerwiec 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Największym miastem w powiecie jest Bochnia – stolica powiatu, licząca 30 265 mieszkańców, tj. 29% ogółu mieszkańców powiatu. Wśród gmin pod względem liczby ludności przoduje gmina Bochnia licząca 19 241 osób, zaś najmniejszą gminą w powiecie jest Żegocina licząca 5293 mieszkańców.

Tabela 5. Charakterystyka gmin powiatu bocheńskiego (stan na rok 2012)

Jednostka	Powierzchnia	Ludność	Gęstość zaludnienia	Przyrost naturalny
Miasto Bochnia	2987	30 265	1013	1,4
Nowy Wiśnicz	8216	13 458	163	4,8
Bochnia	13 087	19 214	147	3,5
Drwinia	10 833	6533	60	2,5
Lipnica Murowana	6030	5561	92	2,7
Łapanów	7170	7811	109	3,0
Rzezawa	8635	11 110	128	1,0
Trzciana	4409	5356	121	6,6
Żegocina	5263	5293	99	5,9
Powiat bocheński	64 856	104 601	161	2,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Pod względem powierzchni wśród jednostek dominuje gmina wiejska Bochnia (20,2% powierzchni powiatu) oraz gmina Drwinia (16,7%). Najmniejszą gminą jest gmina miejska Bochnia (4,6%) oraz gmina Trzciana (6,8%).

Gęstość zaludnienia powiatu bocheńskiego jest zdecydowanie wyższa niż wartość odpowiedniego wskaźnika dla Polski, natomiast niższa niż gęstość zaludnienia w całym województwie małopolskim. Najbardziej ludną gminą w powiecie jest miejska gmina Bochnia, natomiast najmniej ludną jest gmina Drwinia.

Wzrastająca liczba ludności w powiecie bocheńskim jest konsekwencją dodatniego przyrostu naturalnego oraz salda migracji.

Tabela 6. Liczba urodzeń i zgonów w powiecie bocheńskim w latach 2008–2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
liczba urodzeń żywych	1204	1334	1188	1244	1217
liczba zgonów	888	958	863	864	914

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Na przestrzeni lat 2008–2012 wskaźnik przyrostu naturalnego zmieniał się skokowo, jednak zawsze przyjmował wartości dodatnie, co pokazano na wykresie.

Wykres 1. Przyrost naturalny w powiecie bocheńskim w latach 2008–2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Powiat bocheński wypadł korzystnie na tle województwa małopolskiego i Polski pod względem przyrostu naturalnego. Wskaźnik przyrostu naturalnego w 2012 roku dla powiatu bocheńskiego wynosił 2,9, natomiast województwa 1,4, a dla Polski 0,0.

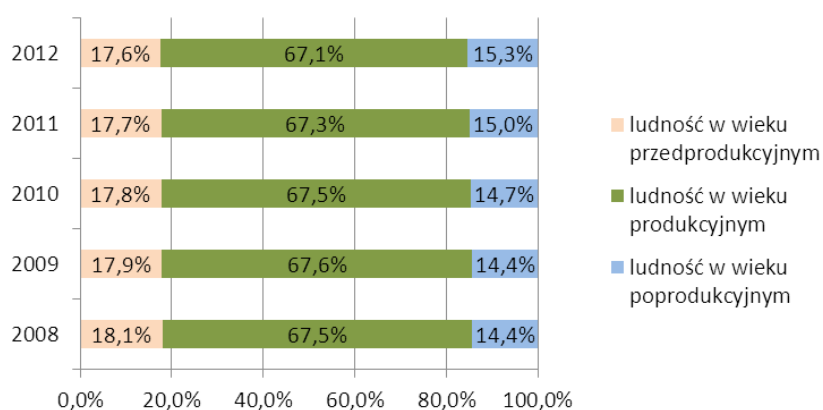
Tabela 7. Saldo migracji dla powiatu bocheńskiego w latach 2008–2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
saldo migracji wewnętrznych	116	63	46	204	89
saldo migracji zagranicznych	8	35	40	54	57

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Saldo migracji na przestrzeni lat zmieniało się znacząco. Należy jednak zauważyć, że wartość wskaźnika była dodatnia dla każdego z analizowanych okresów.

Wykres 2. Struktura wiekowa ludności powiatu bocheńskiego w latach 2008–2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Struktura wiekowa ludności powiatu bocheńskiego wskazuje na postępowanie zjawiska starzenia się społeczeństwa. Przejawia się to spadkiem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

2. Środowisko przyrodnicze

Powiat bocheński położony jest w rejonie progowym Pogórza Karpackiego, w obrębie trzech jednostek geomorfologicznych: Kotliny Sandomierskiej, Pogórza Karpackiego i Beskidu Wyspowego, co sprawia, że tereny powiatu odznaczają się dużym zróżnicowaniem morfologii. Północna część powiatu leży na terenach nizinnych w mikroregionie Niziny Nadwiślańskiej (Kotliny Sandomierskiej) i w mikroregionie Podgórze Bocheńskiego, a części środkowa i południowa na obszarze Pogórza Wiśnickiego (Pogórze Karpackie) i górskiego krajobrazu Beskidu Wyspowego. Z takiego położenia wynika bardzo duża różnorodność przyrodniczo-krajobrazowa obszaru i jego wielkie walory estetyczno-widokowe.

2.1. Klimat

Z uwagi na zmienność i różnorodność morfologii terenu, klimat regionu wykazuje charakterystyczne zróżnicowanie, jest cieplejszy i łagodniejszy w Kotlinie Sandomierskiej, na obszarze której średnia temperatura roku wynosi powyżej 8°C, okres wegetacyjny ma ponad 220 dni, a średnie roczne sumy opadów wynoszą około 600–700 mm. W południowej części powiatu, w rejonie Pogórza Wiśnickiego i na terenie Beskidu Wyspowego średnie roczne temperatury są niższe (5–7°C), a sumy opadów wyższe, wahając się w granicach od 700 do 800 mm rocznie. Na terenie powiatu panują niekorzystne warunki przewietrzania z uwagi na jego położenie w znacznej części w kotlinie. Z takim położeniem związane są słabe pionowe ruchy powietrza, małe prędkości wiatrów, znaczny procent okresów bezwietrznych (cisza), duża ilość mgieł (region Pogórze) oraz częste inwersje termiczne. Wywiera to istotny wpływ na lokalny stan zanieczyszczenia atmosfery.

2.2. Gleby

Powiat bocheński leży na pograniczu dwóch odmiennych struktur geologicznych, tj. Kotliny Sandomierskiej i na progu Pogórza Karpackiego. Kotlinę budują osady miocenne przykryte kilkunastometrową warstwą utworów czwartorzędowych (glinami, piaskami i mady rzecznej). Wierzchnią warstwę pokryw terenu tworzą na ogół bielicoziemy na piaskach i gleby brunatne na glinach. Obszar Pogórza zbudowany jest z fliszu karpackiego tj. mieszaniny margli, łupków, zlepieńców, piaskowców, glin i iłów. Sfałdowane osady miocenne z solonośnymi utworami tortonu przykryte są pokrywami osadów czwartorzędowych, piaskami, żwirami, a także również pyłowymi utworami lessopodobnymi (pseudolessami). Na przykład na Pogórzu Wiśnickim, szczególnie w jego północnej części, pokrywę terenu stanowią głównie utwory pylaste, z których powstały gleby o dużej produktywności, o charakterze pseudobielic. W dolinach rzek przeważają mady i gleby murszowe. Na wzniesieniach fliszowych wytworzyły się głównie gleby brunatne.

Z uwagi na jakość gleb na obszarze powiatu występują dobre warunki do produkcji rolnej, zdecydowanie dominują tu gleby III i IV klas bonitacji – łącznie około 70% powierzchni użytków rolnych. W ocenie przydatności rolniczej gleb ornych należą one do kompleksów pszenno dobrego, pszenno górnego, a w terenach dolinnych – do kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego.

2.3. Wody

Na zasoby wód na terenie powiatu bocheńskiego składają się wody podziemne i wody powierzchniowe.

Wody podziemne

Zasoby wód podziemnych na terenie powiatu są niewielkie, około dwukrotnie niższe niż średnia krajowa. O zasobności wód podziemnych decydują głównie wody pierwszego poziomu wodonośnego (gruntowe) oraz wody w utworach czwartorzędowych, związane jako zlewnie podziemne z dolinami Raby i Wisły. Główne Zbiorniki Wodne (GZWP) związane są przede wszystkim z utworami czwartorzędowymi dolinnymi (holocenowymi), w tym GZWP „Raba – Wisła” oraz GZWP „Zbiornik Stradomki” w południowej części powiatu. Główne zbiorniki wód podziemnych występujące w utworach czwartorzędowych związane są z dolinami rzecznej i z kopalnym systemem dolin, który tylko w nieznacznym stopniu pokrywa się ze współczesnym układem hydrograficznym. Są to zbiorniki o porowym charakterze ośrodka, zlokalizowane w holocenowych utworach piaszczystych i piaszczysto-żwirowych, lokalnie zaglinionych, wykazujące zróżnicowaną naturalną odporność na zanieczyszczenie.

Ponadto na obszar powiatu sięga częściowo zbiornik wód w utworach trzeciorzędowych – „Mokrzyska” oraz zbiornik wód podziemnych trzeciorzędowych we fliszu karpackim „Iwkowa – Bochnia – Łapanów”. Zasięg zbiornika „Mokrzyska” i jego parametry są na terenie powiatu bocheńskiego niezbyt dobrze rozpoznane. Zbiorniki wód w utworach czwartorzędowych są na ogół bardziej zasobne niż zbiorniki trzeciorzędowe. Ze względu na słabą izolację złóż ich wody są bardziej narażone na wpływ oddziaływań antropogenicznych, co obniża ich jakość. Ogólnie biorąc, zasoby wód podziemnych na terenie powiatu bocheńskiego nie pokrywają wszystkich jego potrzeb.

Wody powierzchniowe

Sieć rzeczna powiatu jest dość gęsta, a zasoby wód powierzchniowych znaczne z uwagi na przepływające przez teren powiatu duże rzeki, tj. Rabę i Wisłę. Główne rzeki i cieki zaliczone do melioracji podstawowych to: Stradomka, Drwinka, Uszwica, Gróbka, Cichawka, Leksandrówka, Potok Sanecki, Tarnawka, Polanka i Babica. Na terenie powiatu brak jest większych zbiorników wód powierzchniowych i jezior.

Do celów gospodarczych woda czerpana jest z ujęć wód powierzchniowych i podziemnych. Największe ujęcie mieści się w Bochni, na rzece Rabie. Ujęcie to zaopatruje w wodę miasto Bochnię oraz kilka miejscowości w gminach Bochnia i Rzezawa. Planowana jest dalsza rozbudowa sieci wodociągowej zasilanej z tego ujęcia w kierunku Nowego Wiśnicza i Drwini. Drugie ujęcie wód powierzchniowych znajduje się na rzece Stradomce w sołectwie Chrostowa w gminie Łapanów. Zasila ono w wodę miejscowości położone w gminie Łapanów oraz Wolę Nieszkowską w gminie Bochnia. Ujęcie wód powierzchniowych funkcjonuje również w gminie Żegocina na Potoku Saneckim. Ujęcia wód podziemnych ze studni głębinowych mają gminy Nowy Wiśnicz, gmina Bochnia w miejscowości Siedlec, gmina Lipnica Murowana i gmina Rzezawa.

2.4. Surowce naturalne

Budowa geologiczna terenu powiatu determinuje lokalne bogactwa surowców mineralnych. Potencjalne zasoby naturalne, obok pokładów soli kamiennej, to żwiry i iły.

Złoża ropy naftowej występują w gminie Drwinia, a złoża gazu ziemnego na pograniczu gmin Żegocina, Trzciana i Nowy Wiśnicz oraz w gminie Rzezawa. Eksploatowane są tylko złoża w gminie Drwinia. W okolicy Rajbrotu (gmina Lipnica Murowana) występuje węgiel, a w Sobolowie – złoża piaskowca. Sól kamienna występuje w rejonie Bochni, Siedlca, Moszczenicy i Łapczycy, przy czym pokłady soli ocenia się na około 187 800 ton. Złoża bocheńskie soli były eksploatowane nieprzerwanie przez siedem i pół wieku, z powodu wyczerpania pokładu zaprzestano jej wydobywania. Od 1995 roku zabytkowe wyrobiska soli i urządzenia techniczne służą jako Uzdrowisko Kopalnia Soli Bochnia.

W Bochni występują też, na głębokości około stu metrów pod powierzchnią terenu, wody geotermalne, które dotychczas nie były eksploatowane.

W Łapczycy znajdują się gorące źródła wód zasolonych, wzbogaconych wartościowymi dodatkami jodu i bromu. Na terenie powiatu eksploatuje się także inne kopaliny, w tym kruszywa naturalne: piaski, żwiry, surowce ilaste, choć ich wydobywanie jest ograniczone z uwagi na zaleganie pod glebami o wysokiej bonitacji lub na terenach objętych ochroną obszarową.

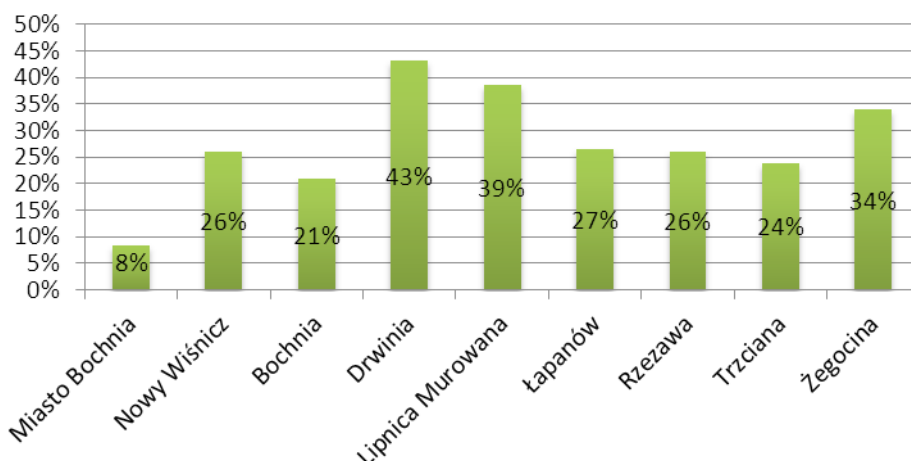
2.5. Lasy

Grunty leśne zajmują powierzchnię 18 836 ha (29% powierzchni powiatu), natomiast lasy zajmują 18 493,5 ha. Wskaźnik lesistości powiatu bocheńskiego wynosi 28,5% i jest porównywalny ze wskaźnikiem województwa małopolskiego (28,6%). Gminami o największej powierzchni lasów są Drwinia oraz Lipnica Murowana. Najmniejsza lesistość charakteryzuje Bochnię.

Powiat bocheński leży w obrębie dwóch jednostek geomorfologicznych. Północna część należy do Kotliny Sandomierskiej, południowa to obszar Pogórza Karpackiego i niewielkiego skrawka Beskidu Wyspowego. Ma to zasadniczy wpływ na bogactwo i różnorodność zasobów przyrodniczych powiatu, tj. budowę geologiczną, wody, gleby, szatę roślinną i krajobraz.

Ponad 70% powierzchni powiatu to obszary objęte ochroną prawną. Występuje tu wiele gatunków fauny i flory podlegających ochronie.

Wykres 3. Lesistość w gminach powiatu bocheńskiego (stan na rok 2012)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Największym obszarem leśnym jest Puszcza Niepołomicka. Cały jej teren został wyznaczony jako – jeden z trzech w Małopolsce – obszar ochrony ptaków w systemie „Natura 2000”.

Na wschód od Puszczy Niepołomickiej rozciąga się Bratucki Obszar Chronionego Krajobrazu z Lasem Bratuckim.

W południowej części powiatu znajduje się Wiśnicko-Lipnicki Park Krajobrazowy. Powierzchnia Parku wynosi 14 311 ha. Różnorodność rzeźby terenu i budowa geologiczna Pogórza Wiśnickiego oraz związana z tym różnorodność warunków klimatycznych, glebowych i wodnych pociąga za sobą bogactwo środowisk przyrodniczych. Na jego obszarze znajdują się trzy rezerваты przyrody:

- rezerwat przyrody nieożywionej Kamień Grzyb (znajduje się w miejscowości Połom Duży w gminie Nowy Wiśnicz; na skale można odczytać kilka wyrytych łacińskich imion i dat, prawdopodobnie są to imiona zakonników z położonego niegdyś w Nowym Wiśniczu klasztoru ojców karmelitów);
- Bukowiec (rezerwat florystyczny o statusie rezerwatu częściowego);
- Kamionna–Jeziornik w gminie Żegocina (rezerwat leśny o statusie rezerwatu częściowego).

2.6. Odnawialne źródła energii

Na terenie powiatu bocheńskiego w gminie Drwinia, gminie Bochnia oraz na terenie miasta Bochni występują praktyczne możliwości wykorzystania źródeł geotermalnych. Wody geotermalne zalegają na głębokości 1600–2600 m. Na terenie powiatu występują również dość korzystne warunki nasłonecznienia. Średnie roczne nasłonecznienie na większej części powiatu wynosi 1000 kWh/m² (w północnej części powiatu 1100 kWh/m²). Energia słoneczna jest wykorzystywana przez mieszkańców powiatu za pomocą kolektorów słonecznych. Kolektory słoneczne stosowane są również na budynkach użyteczności publicznej, m.in. na budynkach szpitala powiatowego w Bochni oraz na sali gimnastycznej w Łapanowie. W gminie Bochnia jest w trakcie budowy największa w Polsce farma fotowoltaiczna¹. Moc planowanej instalacji PV to 1,36 MWp. Ponadto w powiecie mieszkańcy wykorzystują pompy ciepła.

¹ Stan na kwiecień/maj 2014 roku.

3. Infrastruktura komunikacyjna

3.1. Infrastruktura drogowa

Istotne dla dostępności komunikacyjnej powiatu jest położenie przy międzynarodowej drodze E40, drodze wojewódzkiej nr 965, a także autostradzie A4. Otwarcie autostrady A4 na odcinku Szarów–Tarnów zdecydowanie poprawiło warunki ruchu na drogach położonych na terenie powiatu bocheńskiego. Autostrada A4 spowodowała, że natężenie ruchu na drogach położonych równolegle do autostrady uległo zdecydowanemu obniżeniu. Dotyczy to zwłaszcza drogi krajowej K94, jak i dróg powiatowych takich jak np. droga Szarów–Kłaj–Proszówki, Krzeczów–Grady, a także droga Uszew–Nowy Wiśnicz–Nieznanowice, przez które wiodą alternatywne połączenia na terenie powiatu bocheńskiego z Krakowa w kierunku Tarnowa czy Nowego Sącza. Podkreślić należy, że nie tylko uległo zmniejszeniu natężenie ruchu, ale również poprawił się komfort jazdy tranzytowych samochodów ciężarowych, gdyż praktycznie został on przeniesiony z dróg lokalnych na autostradę. A4 wpływa również na rozwój terenów przyległych do niej. Przykładowo, w rejonie węzła autostradowego „Bochnia” powstała strefa gospodarcza.

Łącznie na terenie powiatu istnieje 539,6 km dróg gminnych, a także 306,3 km dróg powiatowych.

Władze powiatowe podejmują szereg inwestycji w celu poprawy stanu infrastruktury drogowej oraz jej dostępności. Nakłady na inwestycje drogowe w roku 2013 wyniosły prawie 17,5 mln złotych, z czego około 10 mln złotych udało się pozyskać ze środków zewnętrznych. Środki zostały przeznaczone m.in. na modernizację dróg, stabilizację osuwisk oraz budowę chodników. W wyniku zrealizowanych w ostatnich latach inwestycji oraz wykonanych remontów stan dróg uległ wyraźnej poprawie. Inwestycje drogowe (budowa, przebudowa, odbudowa) planowane są również na kolejne lata.

W Bochni i okolicach istnieje kilkanaście linii autobusowych Rejonowego Przedsiębiorstwa Komunikacji Spółka z o.o. Komunikację miejską w Bochni obsługuje Bocheński Zakład Komunikacji (BZK). Działalność przewozową na terenie powiatu prowadzą również prywatni przewoźnicy. Warto ponadto wspomnieć o połączeniu autobusowym na trasie Przemyśl–Wrocław.

Usytuowanie w pobliżu Krakowa umożliwia łatwy dostęp do transportu lotniczego. Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II w Krakowie-Balicach znajduje się około 60 kilometrów od Bochni.

3.2. Kolej

Dostępność kolejową powiatu bocheńskiego należy ocenić dobrze. Bochnia leży na trasie linii kolejowej nr 91 Kraków Główny–Medyka. Linia powstała w 1856 roku jako część Kolei Galicyjskiej im. Karola Ludwika. Czas potrzebny na dotarcie z Bochni do Krakowa za pomocą kolei mieści się w przedziale 31–60 minut. Oprócz stacji kolejowej w Bochni, na terenie powiatu stacje znajdują się w Rzezawie, Stanisławicach i Cikowicach.

Do infrastruktury kolejowej w Bochni można jeszcze zaliczyć bocznice kolejową do zakładu Stalprodukt oraz bocznice do rozładunku cystern z gazem. Istniała też dawniej bocznica do szybu Campi kopalni soli lecz została rozebrana, a jej pozostałości znajdują się jeszcze w asfalcie ulicy Karosek i Wodociągowej. Dworzec kolejowy w Bochni został odremontowany i oddany do użytku w I kwartale 2012 roku. Obecnie trwa modernizacja² linii kolejowej Kraków–Rzeszów w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. W wyniku przebudowy wszystkie przejazdy kolejowe będą bezkolizyjne i będą umożliwiały ruch w obu kierunkach. W ramach modernizacji planuje się wykonanie na odcinku Kraków–Rzeszów następujących robót budowlanych:

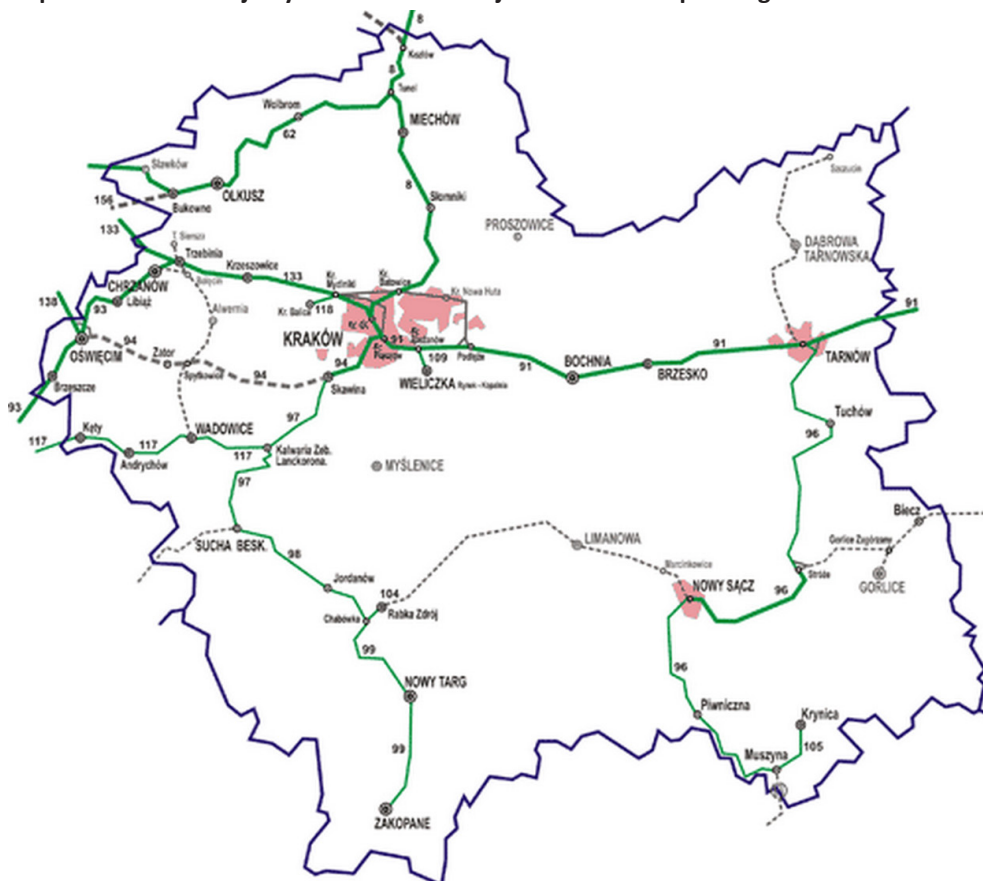
- modernizację układu torowego na długości 138,7 km linii;
- przebudowę układów torowych na 16 stacjach;
- przebudowę/budowę 14 przystanków osobowych;
- przebudowę/budowę obiektów inżynierskich, w tym:
  - mostów – około 42 szt.,
  - wiaduktów kolejowych, drogowych i estakad – około 96 szt.;
- likwidację ok. 49 przejazdów kolejowych w poziomie szyn, modernizację 11 przejazdów kolejowych, budowę 1 przejazdu kolejowego kat. B;
- modernizację urządzeń sterowania ruchem kolejowym i telekomunikacji;

² Stan na kwiecień 2014 roku.

- całkowitą wymianę istniejącej sieci trakcyjnej w torach stacyjnych i szlakowych łącznie z przebudową zasilania trakcji i odbiorów nietrakcyjnych;
- budowę przejść dla zwierząt, dostosowywanie mostów, przepustów do warunków ujętych w decyzjach środowiskowych – około 44 szt.;
- budowę ekranów akustycznych – około 58 km.

Remont ma umożliwić poruszanie się pociągów z prędkością do 160 km/h.

Mapa 3. Sieć linii kolejowych na obszarze województwa małopolskiego

Źródło: <http://www.malopolskie.pl/>

4. Przedsiębiorstwa

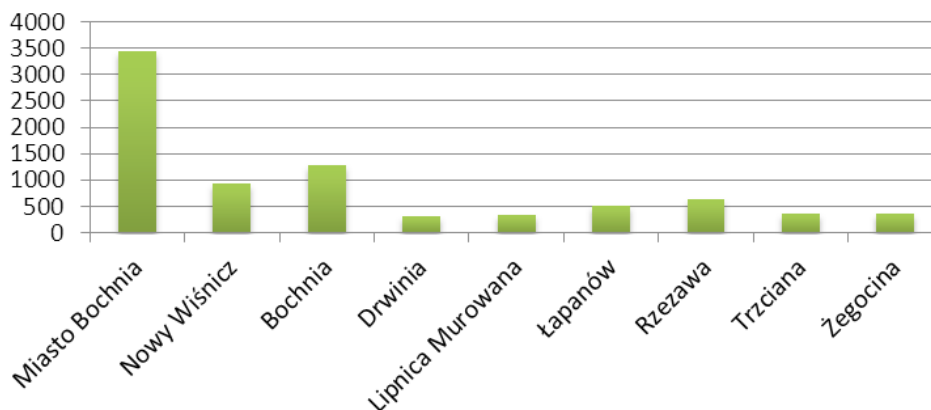
4.1. Liczba podmiotów gospodarczych i ich struktura

Powiat bocheński to atrakcyjne miejsce do inwestowania i rozwijający się rynek pracy, dysponujący rozbudowaną infrastrukturą społeczną i techniczną w miastach i poza nimi, wyróżniający się efektywną i specjalistyczną produkcją rolną, posiadający utrwaloną pozycję na rynku usług turystycznych. Położony jest na starym szlaku handlowym, w odległości ok. 40 km od Krakowa, do którego dojazd wynosi ok. 30 min. Tym samym dzięki ciągle rozbudowywanej autostradzie A4 dojazd do najbliższego lotniska międzynarodowego Kraków-Balice wynosi ok. 40 min. Atutem jest też położenie w przemysłowym pasie południowej Polski ciągnącym się od Rzeszowa, przez Tarnów, Kraków, Górny Śląsk aż po Wrocław. W ostatnim czasie można zauważyć nasilającą się relokację przedsiębiorstw w obrębie Krakowa i okolicznych zurbanizowanych gmin, co przy ciągle rozwijającej się komunikacji stwarza nowe szanse rozwoju subregionu bocheńskiego. Ponadto na terenie powiatu znajdują się strefy inwestycyjne, które oferują przedsiębiorcom nowe możliwości rozwoju ich firm, a niektórym rozpoczęcie działalności na rynku. Mieszkańcy powiatu sami bardzo chętnie rozpoczynają działalność gospodarczą i z dużym powodzeniem rozwijają swój potencjał. Powiat charakteryzuje także duża liczba osób formalnie zatrudnionych w rolnictwie, którzy dzięki temu mogą stać się doskonałymi partnerami dla przedsiębiorców zajmujących się branżą spożywczą.

Gospodarka powiatu bocheńskiego w dużej mierze oparta jest na handlu detalicznym i hurtowym, usługach i przetwórstwie przemysłowym. Nadal duże znaczenie w kilku gminach powiatu ma rolnictwo. W południowej malowniczej części powiatu (m.in. gminy Trzciana, Żegocina) intensywnie rozwija się agroturystyka.

Większość dużych firm powiatu zlokalizowanych jest w jego stolicy – Bochni.

Wykres 4. Liczba podmiotów gospodarczych w podziale na gminy powiatu bocheńskiego (stan na rok 2012)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Największym zakładem produkcyjnym w całym powiecie jest „Stalprodukt” SA. Firma należy do grupy najlepszych przedsiębiorstw w Polsce. Przedsiębiorstwo posiada własną sieć dystrybucji wyrobów w Gdyni, Krakowie, Szczecinie, Tarnowie, Włocławku i Zamościu. „Stalprodukt” dysponuje także Składem Celnym Publicznym o powierzchni składowania 1660 m², z urządzeniami dźwigowymi do załadunku i wyładunku. Obecnie w powiecie bocheńskim działa kilka dynamicznych firm przemysłu chłodniczego, zatrudniających po kilkuset pracowników, m.in. Zakład Produkcji Urządzeń Chłodniczych Bolarus SA, firmy IGLOO i COLD. Na terenie powiatu znajduje się również Zakład Produkcyjny Krakowskich Zakładów Zielarskich „Herbapol” S.A. Dynamicznie rozwija się również przetwórstwo spożywcze. Należy tu wymienić m.in. Segafredo Zanetti Poland Sp.z.o.o (kawa), która jest zarazem generalnym przedstawicielem i autoryzowanym dystrybutorem ekspresów ciśnieniowych do parzenia kawy włoskiej firmy „Saeco”. Ponadto w powiecie bocheńskim funkcjonuje przetwórnia i zamrażalnia warzyw i owoców „Zamvinex” w Łąckie Górnej, zakłady mleczarskie Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Bochni, firma „Gallod” w Leszczynie (lody), liczne piekarnie, zakłady przetwórstwa mięsnego i rybnego (m.in. „Conti-max”). Większość gmin powiatu posiada wolne obiekty i tereny do zagospodarowania pod średniej wielkości zakłady produkcyjne.

Powiat bocheński, mając na względzie potrzebę rozwoju przemysłowego powiatu, realizuje projekt pn. „UTWORZENIE POWIATOWEJ SPOŁECZNEJ STREFY AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ W BOCHNI (PSSAG)”. Obszar PSSAG zostanie udostępniony na działalność produkcyjną przedsiębiorcom działającym w obszarze przemysłu i usług (z wykluczeniem inwestycji turystycznych i mieszkaniowych, a także obiektów handlowych rozumianych jako obiekty stanowiące całość techniczno-użytkową, przeznaczone do sprzedaży detalicznej towarów). Realizacja inwestycji będzie obejmować ogół podmiotów zlokalizowanych na terenie strefy aktywności gospodarczej i zapewni potencjalny dostęp i korzyści z wytworzonych produktów wszystkim podmiotom w Strefie.

Do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej miasta Bochnia przyczynia się powstanie Bocheńskiej Strefy Aktywności Gospodarczej.

W roku 2014 w powiecie bocheńskim istniało łącznie 8426 podmiotów gospodarczych. Większość z nich to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób (95,5% wszystkich podmiotów). Duże podmioty gospodarcze stanowią zaledwie 0,07% ogólnej liczby podmiotów.

Tabela 8. Podmioty gospodarcze na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2008–2014

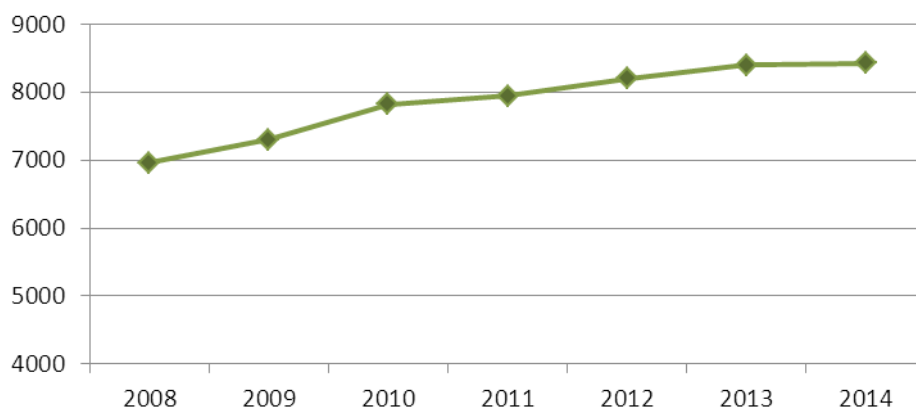
Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON	6964	7302	7821	7942	8199	8400	8426*
Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	109,1	113,2	119,9	120,9	124,2	bd	bd

* Według stanu na 28 lutego 2014 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba podmiotów gospodarczych na przestrzeni lat 2008–2014 dynamicznie rośnie, co zostało pokazane na wykresie.

Wykres 5. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w powiecie bocheńskim w latach 2008–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

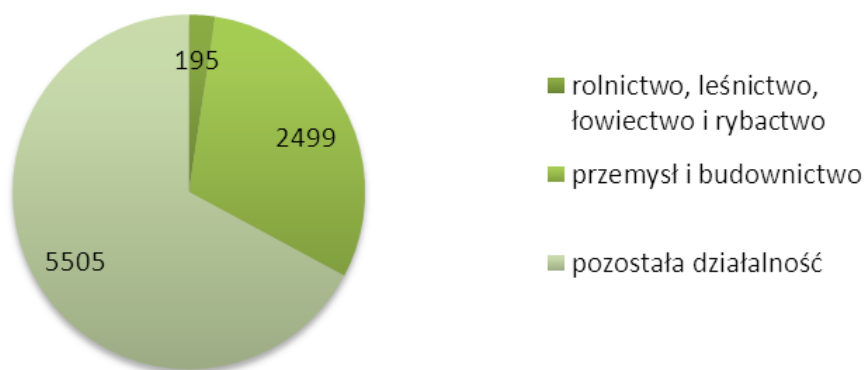
Tabela 9. Podmioty według klas wielkości w powiecie bocheńskim (stan na 28.02.2014)

Podmioty wg klas wielkości		
ogółem	jed. gosp.	8426
0–9	jed. gosp.	8045
10–49	jed. gosp.	315
50–249	jed. gosp.	60
250–999	jed. gosp.	5
1000 i więcej	jed. gosp.	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Największa liczba podmiotów (67,1%) funkcjonuje w kategorii „pozostała działalność”. „Przemysł i budownictwo” jest reprezentowany przez 30,5% podmiotów. Pozostałe podmioty zajmują się „rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem”.

Wykres 6. Podmioty wg PKD 2007 i rodzajów działalności w powiecie bocheńskim w 2012 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

W roku 2012 produkcja sprzedana przemysłu powiatu bocheńskiego wyniosła 2 717,2 mln zł, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca dało wartość 26 110 zł. Dla porównania w 2008 roku produkcja sprzedana przemysłu wyniosła 2 505,3 mln zł (24 704 zł na 1 mieszkańca).

4.2. Otoczenie biznesu

Podmioty gospodarcze prowadzące działalność na terenie powiatu bocheńskiego mogą korzystać ze wsparcia bogatego otoczenia biznesu, do którego można zaliczyć liczne instytucje, banki a także:

- Cech Rzemiosł Różnych w Bochni,
- Stowarzyszenie Rozwoju Gminy i Wspierania Przedsiębiorczości w Żegocinie,
- Stowarzyszenie Rozwoju i Promocji Gminy Rzeszawa,
- Stowarzyszenie Promocji i Rozwoju Lokalnego Gminy Trzciana,
- Stowarzyszenie Promocji i Rozwoju Gminy Łapanów,
- Izba Gospodarcza Nowej Przedsiębiorczości,
- Podgórskie Stowarzyszenie Kulturalno-Społeczne w Lipnicy Murowanej,
- Partnerstwo dla Ziemi Bocheńskiej,
- Bochnia i Ziemia Bocheńska Razem.

4.3. Cech Rzemiosł Różnych

Cech Rzemiosł Różnych to lokalna organizacja społeczno-zawodowa i gospodarcza zrzeszająca rzemieślników z terenu powiatu. Do głównych zadań Cechu należy prowadzenie działalności społeczno-oświatowej, kulturalnej i gospodarczej na rzecz członków, integracja i podtrzymywanie więzi środowiskowych oraz promowanie etyki zawodowej. Cech jest ważnym elementem systemu kształcenia zawodowego. To on sprawdza uprawnienia mistrzów szkolących i odpowiada za prawidłowość umów zawartych między mistrzami i uczniami. Celem Cechu Rzemiosł Różnych w Bochni jest ochrona praw i reprezentowanie interesów członków wobec organów władzy i administracji państwowej, organów samorządu terytorialnego, sądów, urzędów i instytucji, a także podejmowanie działań mających na celu zapewnienie przestrzegania prawa – zwłaszcza przepisów ustawy o rzemiośle przez wszystkie osoby i instytucje które może to dotyczyć.

4.4. Izba Przemysłowo-Handlowa

Przedsiębiorstwa z powiatu bocheńskiego mogą korzystać ze wsparcia Izby Przemysłowo-Handlowej w Tarnowie.

Izba w swojej działalności oddziałuje na podmioty gospodarcze miasta Tarnowa oraz powiatów: tarnowskiego, dębickiego, brzeskiego, bocheńskiego i dąbrowskiego. Współpraca zarówno z firmami regionu oraz władzami samorządów lokalnych ma znaczny wpływ na kształtowanie gospodarki na tych terenach.

Do zadań Izby należy w szczególności: reprezentowanie interesów firm członkowskich, promowanie gospodarki regionu tarnowskiego, kształcenie zawodowe poprzez organizowanie szkoleń, kursów, rozpowszechnianie informacji gospodarczej, kojarzenie podmiotów gospodarczych, wywiadownia gospodarcza, wydawanie katalogów, organizowanie targów, konkursów i misji gospodarczych, integrowanie członków Izby, kształtowanie i upowszechnianie zasad etyki w biznesie.

IPH w Tarnowie jest członkiem Krajowej Izby Gospodarczej i Krajowej Federacji Izb Budownictwa. Izba ściśle współpracuje także z izbami gospodarczymi regionu Małopolski. Jako jedyna z dawnego województwa tarnowskiego organizacja gospodarcza jest sygnatariuszem porozumienia samorządów Małopolski, czyli Małopolskiego Forum Samorządów i Środowisk Gospodarczych. Na swoim obszarze działania Izba współpracuje z Izłą Rzemieślniczą w Tarnowie, Stowarzyszeniem Polska-Wschód, Tarnowską Izłą Rolną oraz Małopolską Wyższą Szkołą Ekonomiczną w Tarnowie, z którą wspólnie utworzyła „Klub Menedżera”. W ramach Klubu odbywają się spotkania zarówno z praktykami, jak i z teoretykami życia gospodarczego, które mają na celu wymianę informacji gospodarczych oraz poszerzanie wiedzy z zakresu ekonomii. Izba jest jednym z założycieli i akcjonariuszy Tarnowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. oraz Tarnowskiego Klastra Przemysłowego – Plastikowa Dolina S.A.

IPH współpracuje z izbami zagranicznymi oraz korzysta z pomocy polskich i zagranicznych placówek dyplomatycznych. Współpraca z zagranicą prowadzona przez Izbę w Tarnowie ma na celu przede wszystkim udzielanie pomocy firmom członkowskim w nawiązywaniu kontaktów zagranicznych.

5. Rolnictwo

5.1. Struktura powierzchni gruntów

Grunty rolne w powiecie bocheńskim zajmują 35 808,88 ha co stanowi ponad połowę ogólnej powierzchni powiatu (55,2%). Największy odsetek gruntów stanowią użytki rolne pod zasiewami (29%), natomiast najmniejszy – ogródki przydomowe (0,6%). Lasy i grunty leśne stanowią 8,5% gruntów rolnych powiatu.

Tabela 10. Struktura użytkowania gruntów rolnych w powiecie bocheńskim (stan na rok 2010)

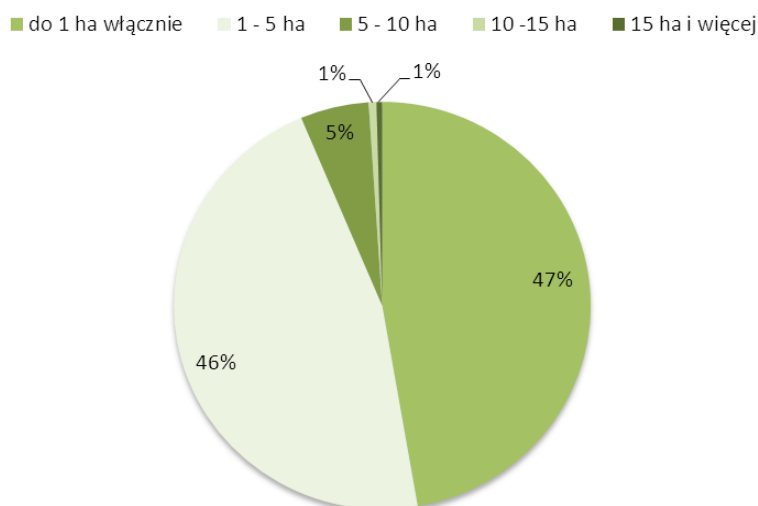
Użytki rolne [ha]							Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
pod zasiewami	grunty ugorowane	uprawy trwałe	ogrodki przydomowe	łąki trwałe	pastwiska trwałe	pozostałe użytki rolne	5533,3	2708,87
10 471,96	2424,81	908,5	204,01	9525,1	705,8	3326,53		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

5.2. Struktura gospodarstw rolnych

W powiecie bocheńskim w roku 2010 funkcjonowało 15 020 gospodarstw rolnych. Wśród nich przeważały gospodarstwa małe do 5 ha (93,7% wszystkich gospodarstw). Najmniejszy odsetek (0,44%) gospodarstw w powiecie stanowiły gospodarstwa wielkoobszarowe (powyżej 15 ha). Wskazuje to na duże rozdrobnienie struktury agrarnej.

Wykres 7. Gospodarstwa rolne wg wielkości w powiecie bocheńskim (stan na rok 2010)

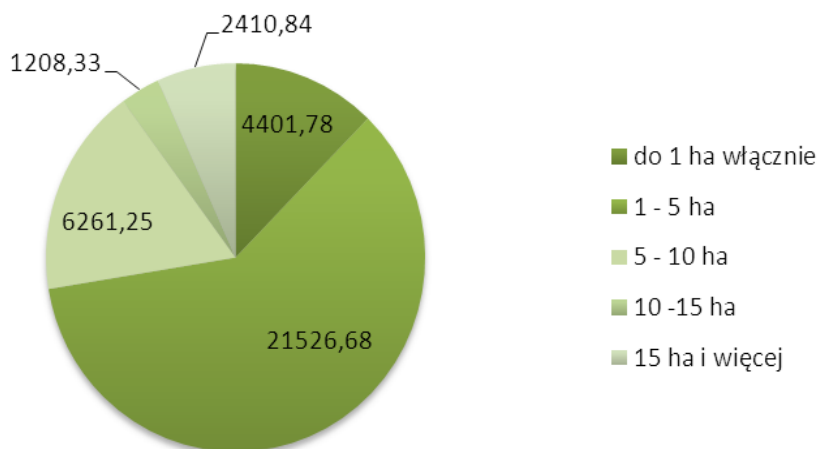

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Gospodarstwa rolne zajmowały w 2010 roku 35 808,88 ha. Największy udział w powierzchni miały gospodarstwa małe do 5 ha – 72,4%, natomiast najmniejszy – gospodarstwa o wielkości 10–15 ha – 3,4%.

Wykres 8. Powierzchnia gospodarstw rolnych w powiecie bocheńskim (stan na rok 2012)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Bochnia usytuowana jest na pograniczu Kotliny Sandomierskiej i Pogórza Wiśnickiego. Pogórze Wiśnickie to południowa część powiatu, która opada ku Kotlinie Sandomierskiej leżącej na północy. Część północna powiatu jest równinna, część południowa położona na wzniesieniach i pagórach o wysokości 300–800 m n.p.m. Konfiguracja terenu wyznacza kierunki produkcji rolnej. W części północnej powiatu (gminy: Drwinia, Rzeszawa i część gminy Bochnia) dominują dobre gleby pozwalające na produkcję zbóż, okopowych, a także warzyw gruntowych oraz chów bydła mlecznego i trzody chlewnej. Gminy południowe specjalizują się w produkcji warzyw pod osłonami, sadownictwie, uprawie roślin jagodowych a także chowie bydła i trzody chlewnej oraz drobiu.

Kierunki produkcji rolnej wyznacza jakość ziemi i możliwości zbytu surowców rolniczych. Dobrze rozwinięte są przetwórstwo mleka, mięsa i warzyw gruntowych. Warzywa szklarniowe znajdują nabywców na rynkach wielkich miast regionu. Gmina Drwinia i Bochnia otrzymały status gmin priorytetowych w zakresie wspierania rolnictwa programami rolno-środowiskowymi.

W województwie małopolskim działa Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego. W jego skład wchodzi Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego, w tym Zespół zlokalizowany w Bochni. Priorytetowym działaniem MODR jest:

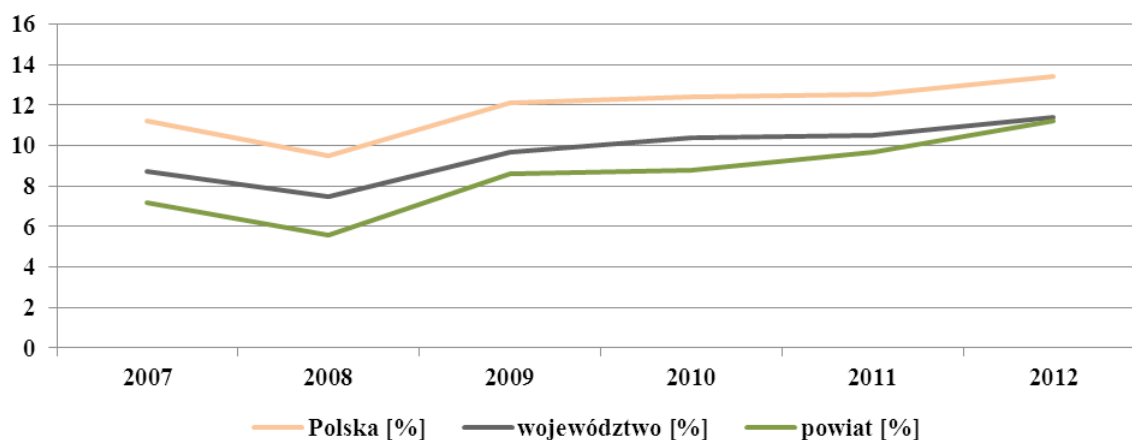
- zapewnienie pełnej absorpcji środków pomocowych poprzez implementację instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej,
- wspieranie procesu wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich na bazie małej i średniej przedsiębiorczości oraz działań różnicujących dochody ludności wiejskiej,
- popularyzowanie ekologicznych metod gospodarowania oraz przedsięwzięć dotyczących ochrony środowiska naturalnego,
- kompleksowe oddziaływanie na rzecz podniesienia poziomu wiedzy rolników w zakresie odnoszącym się do norm i standardów przewidzianych w „zasadzie wzajemnej zgodności”,
- wdrażanie nowoczesnych metod gospodarowania uwzględniających kryteria jakościowe oraz ekonomiczno-rynkowe,
- podejmowanie inicjatyw zmierzających do rewitalizacji terenów wiejskich na bazie tradycyjnych wartości kulturowych poszczególnych regionów naszego województwa,
- udzielanie pomocy w organizowaniu się rolników w zespołowe formy działania i grupy producenckie,
- prowadzenie działalności oświatowej mającej na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników i mieszkańców wsi z uwzględnieniem lokalnych potrzeb i uwarunkowań.

6. Bezrobocie

6.1. Struktura bezrobocia

Pod względem aktywności ekonomicznej ludności powiat bocheński należy do obszarów dosyć pozytywnie wyróżniających się na tle województwa małopolskiego. Poziom bezrobocia – na koniec 2012 roku wynosił w powiecie 11,2%. W tym samym czasie stopa bezrobocia w województwie małopolskim wynosiła 11,4%, a w Polsce 13,4%.

Wykres 9. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2007–2012 dla powiatu bocheńskiego, województwa małopolskiego oraz Polski

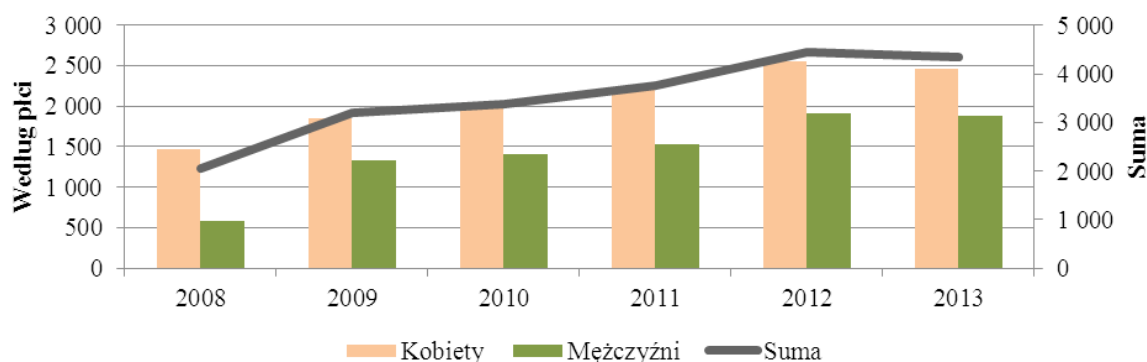

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Niekorzystnym zjawiskiem jest wzrastający stopień bezrobocia. Dotyczy ono zarówno powiatu bocheńskiego, jak i jednostek porównawczych: województwa małopolskiego i Polski.

Liczba bezrobotnych w powiecie bocheńskim w 2013 roku wynosiła 4346. Kobiety stanowiły 56,5% ogółu bezrobotnych.

Wykres 10. Struktura bezrobocia wg płci w latach 2008–2013 w powiecie bocheńskim

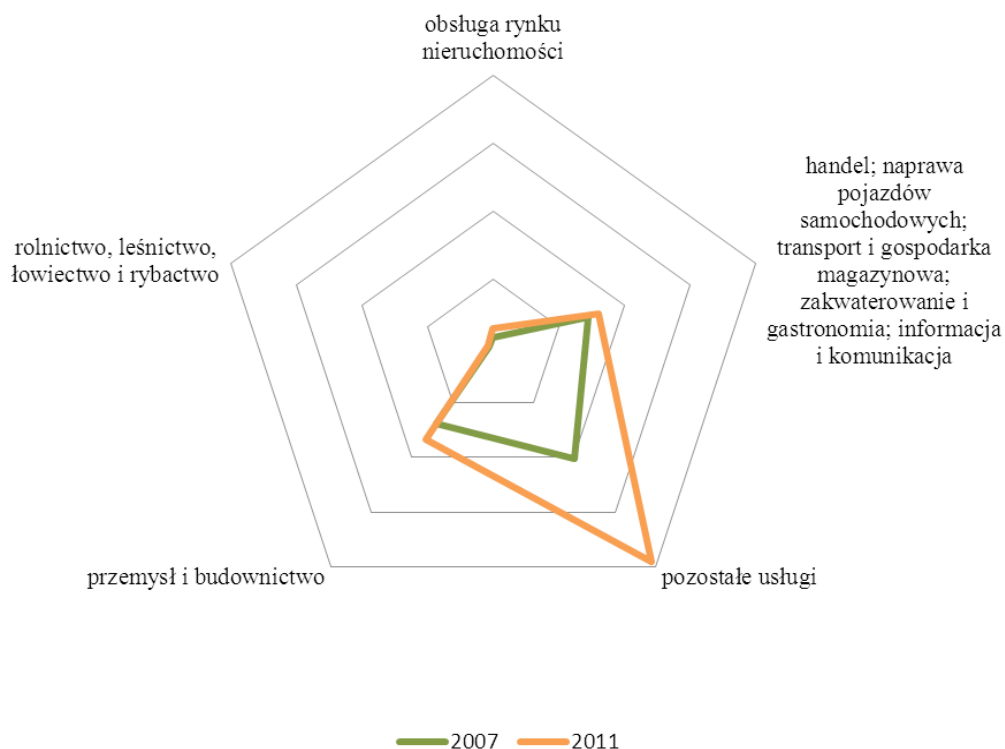
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Bochni

Wśród bezrobotnych w powiecie bocheńskim:

- w grupie osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym było 1283 osób, tj. 29,5% ogółu bezrobotnych, natomiast w grupie osób z wykształceniem policealnym 1185 osób, tj. 27,3%;
- w grupie wiekowej 25–34 lat było 1309 osób bezrobotnych, tj. 30,1% ogółu bezrobotnych;
- w grupie osób o stażu pracy 1–5 lat było 1118 osób bezrobotnych, tj. 25,7% ogółu bezrobotnych;
- w grupie osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy było 950 osób, tj. 21,9% ogółu bezrobotnych.

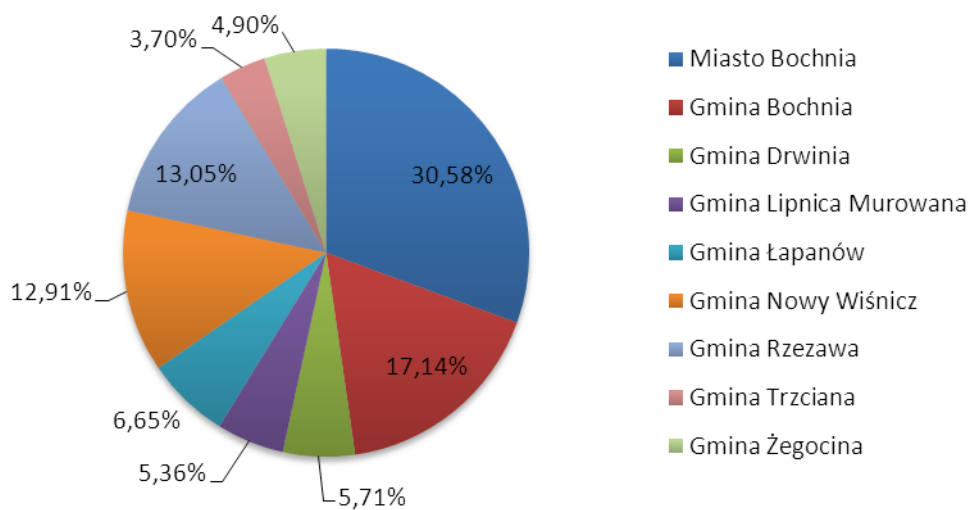
Wykres 11. Bezrobotni według sektorów w powiecie bocheńskim w latach 2007 i 2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Bochni

Największe bezrobocie w 2013 roku odnotowano w mieście Bochnia (30,58% ogółu bezrobotnych w powiecie) oraz w gminie Bochnia (17,14%), natomiast najniższe w gminie Trzciana (3,70%).

Tabela 11. Bezrobocie w powiecie bocheńskim według gmin (stan na rok 2013)

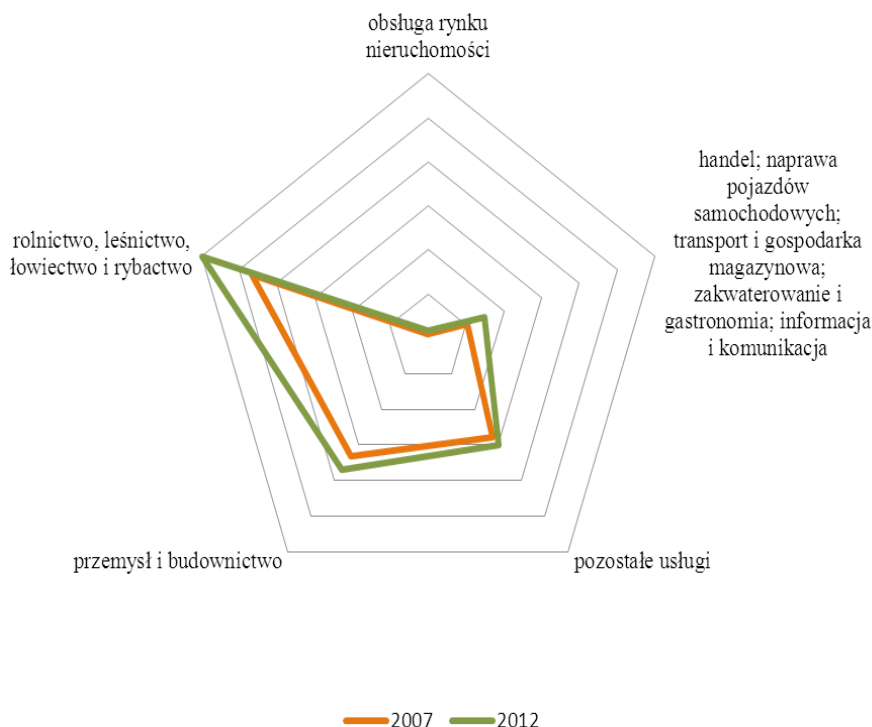
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Bochni

6.2. Rynek pracy

W roku 2012 na terenie powiatu zatrudnionych było 28 676 osób. Najwięcej z nich w sektorze: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (41,7%), a najmniej w sektorze: działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości (jedynie 1,2%).

Wykres 12. Pracujący według sektorów w powiecie bocheńskim w roku 2007 i 2012

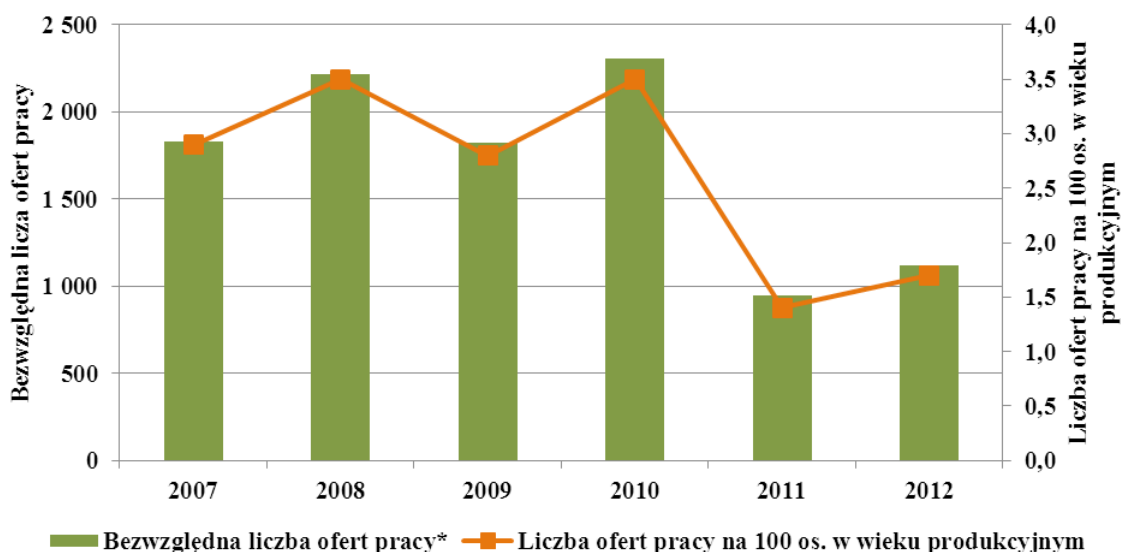

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

W roku 2012 Powiatowy Urząd Pracy w Bochni dysponował 1118 ofertami pracy. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 1,7 ofert pracy.

Jak pokazano na wykresie, liczba ofert pracy w powiecie bocheńskim zmienia się skokowo. Najmniejszą liczbę ofert pracy (949) odnotowano w 2011 roku.

Wykres 13. Liczba ofert pracy w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bochni w latach 2007–2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Bochni

Najwięcej ofert pracy będących w dyspozycji Powiatowego Urzędu Pracy w Bochni dotyczy sekcji: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (24,5%) oraz sekcji budownictwo (18,5%).

Tabela 12. Miejsca pracy i aktywizacji zawodowej wg sekcji PKD w powiecie bocheńskim w latach 2009–2012

Sekcja PKD	2009	2010	2011	2012
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1	3	4	3
Górnictwo i wydobywanie	2	1	0	0
Przetwórstwo przemysłowe	227	389	146	172
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	1	0	0
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5	13	3	12
Budownictwo	409	309	181	205
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	392	573	271	272
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	31	46	24	34
Transport i gospodarka magazynowa	34	54	34	26
Informacja i komunikacja	6	15	3	12
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	25	15	14	18
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	5	11	3
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	40	58	26	47
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	28	36	36	52
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	336	482	75	103
Edukacja	104	94	46	74
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	76	59	21	25
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	44	55	14	27
Pozostała działalność usługowa	32	45	26	26
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0	0	0
Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0
Działalność nie zidentyfikowana	0	0	0	0
Ogółem	1793	2253	935	1111

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Bochni

Pozyskane miejsca pracy oraz miejsca aktywizacji dotyczą głównie pracowników usług osobistych i sprzedawców (2012: 24,3% ofert) oraz robotników przemysłowych i rzemieślników (2012: 24% ofert). Najmniej ofert skierowanych jest do rolników, ogrodników, leśników i rybaków (2012: 0,5% ofert) oraz przedstawicieli władz publicznych i wyższych urzędników i kierowników (2012: 0,8% ofert).

Na podstawie przedstawionych tabel można stwierdzić, że w latach 2007 i 2012 najczęściej pracowników poszukiwały Urzędy Gminy/Miasta/Starostwo Powiatowe. W większości były to miejsca pracy subsydiowanej, m.in. roboty publiczne i prace interwencyjne oraz miejsca aktywizacji zawodowej, tj. staże.

Tabela 13. Miejsca pracy i aktywizacji zawodowej według pracodawcy w powiecie bocheńskim w 2007 roku

Miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej według pracodawcy	Branża	2007
AIR-TECH-BUD Bochnia	Produkcja łożysk, kół zębatach, przekładni zębatach i elementów napędowych	42
Urząd Gminy Bochnia	Kierowanie podstawowymi rodzajami działalności publicznej	34
Urząd Miejski Nowy Wiśnicz	Administracja publiczna oraz polityka ekonomiczna i społeczna	32
PACIFIC COHO Sp. z o.o. Bochnia	Przetwarzanie i konserwowanie ryb i pozostałych produktów rybactwa	31
Urząd Gminy Drwinia	Kierowanie podstawowymi rodzajami działalności publicznej	29
Urząd Miasta Bochnia	Kierowanie podstawowymi rodzajami działalności publicznej	29
Spółdzielnia Ogrodnicza „Zamvinex” Bochnia	Przetwórstwo i konserwowanie owoców i warzyw, gdzie indziej niesklasyfikowane, z wyłączeniem działalności usługowej	25
Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Bochni	Przetwórstwo mleka i wyrób serów	18
Urząd Gminy Lipnica Murowana	Kierowanie podstawowymi rodzajami działalności publicznej	18
BOLARUS Spółka Akcyjna Bochnia	Produkcja przemysłowych urządzeń chłodniczych i wentylacyjnych	17
Urząd Gminy w Rzeszawie	Kierowanie podstawowymi rodzajami działalności publicznej	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Bochni

Tabela 14. Miejsca pracy i aktywizacji zawodowej według pracodawcy w powiecie bocheńskim w 2012 roku

Miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej według pracodawcy	Branża	2012
Urząd Miasta Bochnia	Kierowanie podstawowymi rodzajami działalności publicznej	18
Starostwo Powiatowe w Bochni	Kierowanie podstawowymi rodzajami działalności publicznej	13
Urząd Gminy Łapanów	Kierowanie podstawowymi rodzajami działalności publicznej	13

Firma Ochroniarska „OMEGA NOW KOLT” Sp. z o.o. Dębica	Działalność detektywistyczna i ochroniarska	12
GEREX II SPÓŁKA Z O.O.	Transport drogowy towarów	12
Przedsiębiorstwo Handlowe „WÓJCIK”	Sprzedaż hurtowa żywności, napojów i tytoniu	10
Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowo-Produkcyjne WĘGŁOPOL Sp. z o.o.	Produkcja konstrukcji metalowych i ich części	10
Usługi Remontowo-Budowlane	Budownictwo ogólne i inżynieria lądowa	10
Spółdzielnia Ogrodnicza „Zamvinex”	Przetwórstwo i konserwowanie owoców i warzyw, gdzie indziej niesklasyfikowane, z wyłączeniem działalności usługowej	9
Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Tarnowie	Obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9
Zakład Usług Gospodarczo-Socjalnych ANTEMA Sp. z o.o.	Sprzątanie i czyszczenie obiektów	9
Zakład Wod.-Kan., C.O., Gaz	Wykonywanie instalacji budowlanych	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Bochni

Każdego roku Powiatowy Urząd Pracy realizuje szereg programów skierowanych do osób bezrobotnych oraz absolwentów szkół, które mają im ułatwić znalezienie pracy. Zaliczyć do nich można m.in. programy:

- Lepsze Jutro,
- Kształcenie, praca, rozwój,
- Powrót do aktywności,
- Program Iskierka,
- Bezpieczny wał,
- Wiatr w żagle,
- Szansa wyjścia,
- Nowe perspektywy,
- Do pracy gotowi – START,
- Pomocna dłoń,
- Moja firma,
- Bądź aktywny,
- Moja praca moja firma,
- Włącz się na aktywność,
- JUNIOR – program aktywizacji zawodowej absolwentów niepełnosprawnych,
- Młodzi na start,
- Twój debiut,
- Program Aktywny Start,
- Aktywni przedsiębiorcy,
- Młodość Aktywność Sukces.

Tabela 15. Liczba programów realizowana przez Powiatowy Urząd Pracy w Bochni w latach 2007–2012

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba programów skierowanych do osób bezrobotnych, w tym absolwentów	10	11	13	11	7	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Bochni

Oprócz programów dla bezrobotnych PUP w Bochni prowadzi projekt dotyczący pracowników urzędu. Jego celem jest upowszechnienie pośrednictwa pracy na terenie powiatu bocheńskiego poprzez stworzenie odpowiednich warunków instytucjonalnych i organizacyjnych służących podniesieniu aktywności zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

7. Kultura i ochrona dóbr kultury

7.1. Zabytki

Powiat bocheński to region nie tylko zróżnicowany pod względem krajobrazu, malowniczych pejzaży, ale także zabytków o wysokich walorach kulturowych. Do najważniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ogólnonarodowym należą m.in.:

- Kopalnia Soli w Bochni – najstarsza w Europie. Powstała na jej bazie Uzdrowisko Kopalnia Soli Bochnia ze specyficznym mikroklimatem, z dobrze przygotowanymi trasami turystycznymi oraz bazą noclegową zachęca do skorzystania z podziemnych walorów w sposób szczególnie osoby z dolegliwościami astmatycznymi;
- Bazylika św. Mikołaja w Bochni;
- Kościół św. Bartłomieja w Łapanowie;
- Zamek Kmitów i Lubomirskich w Nowym Wiśniczu;
- Kościółek św. Leonarda w Lipnicy Dolnej;
- Renesansowy dwór obronny w Wieruszycach;
- Zespół dworsko-parkowy w Łącku Górnej;
- Najstarszy dom podcieniowy w Lipnicy Murowanej;
- Kościół Wszystkich Świętych w Sobolowie;
- Ratusz miasta Nowy Wiśnicz;
- Kościół Świętego Ducha w Chronowie;
- Kościół św. Stanisława Biskupa w Brzeźnicy;
- Kościół Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Łapczycy;
- Sanktuarium w Okulicach i dzwonnica przykościelna.

Mapa 4.
Atrakcje turystyczne powiatu bocheńskiego

Źródło: <http://www.powiat.bochnia.pl>

7.2. Infrastruktura kultury

Powiat bocheński dysponuje bogatym zasobem infrastruktury kultury, do której można zaliczyć liczne instytucje, biblioteki, muzea oraz ekomuzea.

Instytucje

- Miejski Dom Kultury w Bochni;
- Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Bochni;
- Biblioteka i Ośrodek Animacji Kultury w Drwinii;
- Archiwum Narodowe w Krakowie Oddział w Bochni;
- Gminny Dom Kultury w Lipnicy Murowanej;
- Centrum Kultury Sportu i Turystyki w Żegocinie;
- Dom Kultury w Łapanowie;
- Gminne Centrum Kultury, Czytelnictwa i Sportu w Rzezawie;
- Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Wiśniczu;
- Gminne Centrum Kultury, Sportu i Czytelnictwa w Bochni.

Muzea

- Muzeum im. prof. S. Fischera w Bochni,
- Muzeum Motyli Arthropoda w Bochni;

- Muzeum Pamiątek po Janie Matejce „Koryznówka” w Nowym Wiśniczu;
- Muzeum Biograficzne Stanisława Klimowskiego w Nowym Wiśniczu;
- Muzeum Ziemi Wiśnickiej w Nowym Wiśniczu;
- Muzeum Parafialne im. Stróżów Grobu Bożego w miejscowości Chełm;
- Izba Regionalna w Lipnicy Murowanej;
- Muzeum Sanktuarium Maryjnego w miejscowości Okulice;
- Zamek w Nowym Wiśniczu.

Ekomuzea

- Ekomuzeum w Sobolowie;
- Izba Sprzętów Rolniczych w Sobolowie;
- Pasieka u Kiejdów w Bochni;
- Góra Św. Jana w Mikuszowicach;
- Park Geologiczny – Urząd Gminy w Żegocinie;
- Izba Sprzętu Rolniczego w miejscowości Trzciana;
- Galeria Wiejska w Żegocinie;
- Chatka u Tada w Nowym Wiśniczu;
- Park Św. Franciszka w miejscowości Świniary – gmina Drwinia;
- Niemi Świadkowie Historii w Rzezawie,
- Ośrodek Edukacji w Borównej;
- U Wnęków w Lipnicy Górnej;
- U Garncarza w miejscowości Dębina;
- Na Rosochatce w miejscowości Rozdziele.

W Bochni znajduje się również jedno z najnowocześniejszych kin Małopolski – Kino Regis.

Na terenie powiatu istnieje ogółem 37 bibliotek, które posiadają bogaty księgozbiór o łącznej liczbie 408 808 woluminów.

Tabela 16. Placówki biblioteczne w powiecie bocheńskim (stan na rok 2012)

Placówki biblioteczne		
biblioteki i filie	liczba	37
księgozbiór	wol.	408 808
czytelnicy w ciągu roku	osoba	21 107
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	352 555
punkty biblioteczne ogółem	liczba	3
ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba	2610
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	3915,6
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	203
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	wol.	16,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Wskaźnik liczby czytelników przypadających na 1000 ludności w powiecie jest porównywalny ze wskaźnikiem dla województwa małopolskiego (203) oraz znacznie wyższy od wskaźnika dla Polski (168). Sytuacja przedstawia się odwrotnie w przypadku wskaźnika wypożyczeni księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach. Powiat bocheński (16,7 wol./os.) wypada na tle jednostek porównawczych nie najlepiej, gdyż wskaźnik dla województwa wynosi 16,9, a dla Polski 18,9.

7.3. Imprezy kulturalne

W 2012 roku na terenie powiatu bocheńskiego zorganizowano 843 imprezy (w tym najwięcej występów zespołów amatorskich), w których udział wzięło 80 916 osób (największą popularnością cieszyły się występy zespołów amatorskich). Do organizowanych imprez można zaliczyć m.in. liczne mecze, turnieje i igrzyska sportowe, obchody świąt okolicznościowych oraz dożynki gminne i powiatowe, a także Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy. Wśród cyklicznych wydarzeń kulturalnych wymienić należy:

- Małopolski Przegląd Grup Kolędniczych o „Lipnicką Gwiazdę”,
- Konkurs Malowania Pisanek Wielkanocnych,
- „Ostatki Kolędowe” w Żegocinie,
- Święto Chleba w Żegocinie,
- Święto Kapusty w Łapanowie,
- „Spotkanie z pastorałką” w Okulicach,
- Rajskie Święto Truskawki w Rajbrocie,
- Jesień w Borze w Borównej,
- Przegląd Grup Cygańskich w Lipnicy Górnej,
- Spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki,
- Otwarte Zawody Strzeleckie z broni kulowej,
- Muzealia,
- Bocheński Festiwal Tańca Orientalnego – „Dworski orient”,
- Święto Kultury Powiatu Bocheńskiego,

Szczególnie ważnymi imprezami kulturalnymi na terenie powiatu bocheńskiego są:

- Konkurs Lipnickich Palm – związany z tradycją Niedzieli Palmowej, trwający od 1958 roku; ma na celu podtrzymanie zwyczaju wykonywania oraz poświęcania palm; lipnickie palmy należą do najwyższych w Polsce oraz na świecie; imprezie towarzyszą warsztaty, występy zespołów folklorystycznych, degustacje potraw regionalnych, wystawy oraz kiermasze prac twórców ludowych.
- Weekend z Zabytkami Powiatu Bocheńskiego – odbywający się tradycyjnie w ostatni weekend września; dzięki zaangażowaniu osób zarządzających instytucjami kulturalnymi, mieszkańcy i turyści mogą za darmo zwiedzić ciekawe miejsca na terenie powiatu bocheńskiego (lista miejsc jest inna co roku).
- Festiwal „Integracja Malowana Dźwiękiem” – dedykowany dzieciom i młodzieży z różnymi stopniami niepełnosprawności, z całej Polski; składa się z dwóch części: warsztatów, podczas których młodzi artyści doszkalają umiejętności pod okiem gwiazd polskiej sceny muzycznej (dzieci mają wtedy okazję poznać cenionych artystów) oraz wielkiego finału imprezy – konkursu, podczas którego jury ocenia występy młodych wykonawców.
- Dni Bochni oraz Święta gmin – odbywające się każdego roku imprezy, składające się z występów artystów, a także licznych konkursów, loterii, dyskotek i różnych pokazów.
- Dożynki Powiatowe – corocznie odbywające się święto rolników, ogrodników, sadowników i pszczelarzy, będące podsumowaniem ich całorocznego trudu; program obejmuje prezentację dorobku kulturalnego gmin z terenu powiatu bocheńskiego, przejście korowodu żniwnego na pl. Sanktuaryjny przy bazylice św. Mikołaja, uroczystą Mszę Świętą; ukoronowaniem uroczystości jest konkurs na najpiękniejszy wieniec żniwny.

7.4. Społeczeństwo obywatelskie

W powiecie bocheńskim nie były dotychczas prowadzone badania diagnozujące aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców. Na poziomie powiatu brakuje danych zastanych w szerszym zakresie obrazujących uczestnictwo mieszkańców w życiu społecznym.

Według danych Starostwa Powiatowego w powiecie bocheńskim prężnie działa 285 organizacji pozarządowych (szerzej omówionych w rozdziale 14.2), wśród których dominują ludowe i uczniowskie kluby sportowe a także ochotnicze straże pożarne. Ważną rolę w lokalnych środowiskach odgrywają również organizacje prorozwojowe, takie jak: Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Kamionna, Stowarzyszenie Partnerskie Bochnia-Saarlouis, Stowarzyszenie Promocji i Rozwoju Gminy Łapanów, Stowarzyszenie Promocji i Rozwoju Lokalnego Gminy Trzciana, Stowarzyszenie Rozwoju Gminy i Wspierania Przedsiębiorczości w Żegocinie, Stowarzyszenie Rozwoju i Promocji Gminy Rzeszawa. Duże efekty przynosi także działalność organizacji działających na polu pomocy społecznej i po-

mocy osobom potrzebującym: Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana” czy Katolickie Stowarzyszenie Przyjaciół Niepełnosprawnych „Otwarte serca” przy parafii św. Bartłomieja w Łapanowie.

Rada Powiatu w Bochni co roku uchwała Program współpracy Powiatu Bocheńskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

8. Turystyka

8.1. Atrakcje turystyczne

Ziemia bocheńska to region bardzo zróżnicowany krajobrazowo, pełen malowniczych pejzaży, a unikatowe zabytki przyrody, ciekawe zabytki architektury użytkowej i sakralnej (m.in. średniowieczna zabudowa rynków miejskich czy perełki architektury drewnianej, wpisane na Szlak Architektury Drewnianej Województwa Małopolskiego) sprawiają, że region jest jednym z ciekawszych turystycznie zakątków województwa małopolskiego. Ziemia bocheńska to raj dla miłośników wycieczek pieszych i rowerowych, a dobrze wyznaczone szlaki turystyczne zachęcają do odkrywania osobliwości przyrodniczo-historycznych powiatu. Zróżnicowana rzeźba terenu pozwala również na uprawianie sportów zimowych w położonej około 30 kilometrów od Bochni stacji narciarskiej Laskowa-Kamionna.

Powiat bocheński jest atrakcyjnym miejscem dla turystyki uzdrowskiej, rodzinnej oraz aktywnej.

Największą atrakcją turystyczną powiatu jest niewątpliwie kopalnia soli w Bochni, która została wpisana na listę UNESCO. Zwiedzanie podziemi najstarszej polskiej kopalni soli to niezwykła wyprawa przez najpiękniejsze i najciekawsze wyrobiska znajdujące się na poziomie IV August (176 m głębokości) i poziomie VI Sienkiewicz (223 m głębokości). Obejmują one unikatowe komory o charakterystycznym kształcie i układzie geologicznym, surowe kaplice z pięknymi rzeźbami i malowidłami, a także narzędzia i urządzenia górnicze, którymi posługiwano się przed wiekami w tej nieczynnej już dziś kopalni.

Dla turystów dostępna jest jedyna na świecie Podziemna Ekspozycja Multimedialna. Zwiedzanie ma charakter podróży w czasie. W opowiadaniu o historii przewodnikowi pomagają postacie polskich królów, żupników geneńskich, a nawet duch mnicha, z którego zakonem cystersów wiąże się początek kopalni w Bochni. Zwiedzanie kończy się w Komorze Ważyn, znajdującej się na poziomie VI Sienkiewicz 250 m pod ziemią. Znajdują się tam: boisko sportowe, podziemna restauracja Ważynek, sklepik z pamiątkami oraz miniplac zabaw dla najmłodszych.

Mikroklimat podziemnych komór solnych kopalni soli w Bochni z powodzeniem wykorzystywany jest w leczeniu schorzeń układu oddechowego, astmy i alergii. Do leczenia wykorzystywana jest metoda subterraneoterapii, polegająca na poddawaniu chorych specyficznemu działaniu bodźców natury fizycznej, chemicznej i biologicznej występujących w podziemnych wyrobiskach bocheńskiej kopalni soli.

Bezcennym klejnotem powiatu bocheńskiego jest modrzewiowy kościół św. Leonarda, wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO – perła na Szlaku Architektury Drewnianej. Kościół według tradycji zbudowany został w 1141 roku na miejscu gontyny pogańskiej, której pozostałością ma być tzw. słup Światowida, na którym wspierał się ołtarz św. Leonarda. Obecny kościół, zbudowany również na tym miejscu, pochodzi z XV wieku i stanowi cenny zabytek architektury drewnianej. Kościół należy do najstarszych i najlepiej zachowanych gotyckich świątyń drewnianych, do naszych czasów przetrwał w stanie nieomal niezmienionym. Wnętrze kościoła przechowuje wyjątkowo cenne zabytki dawnego malarstwa, rzeźby i rzemiosła artystycznego.

Oprócz kościoła św. Leonarda na szlaku Architektury Drewnianej znajduje się 10 obiektów: dworek Koryznówka w Nowym Wiśniczu, dzwonnica przy bazylice św. Mikołaja oraz kościoły: w Gawłowie, Krzyżanowicach, Sobolowie, Łapanowie, Pogwizdowie, Rajbrocie, Chronowie i Rozdzielu.

Ponadto na terenie powiatu funkcjonuje Centrum Aktywnego Wypoczynku Borek, gdzie na ponad 50 hektarach znajdują się: stadnina koni, letnie kąpielisko, stawy rybne, ścieżki rowerowe, pole do minigolfa, boiska sportowe oraz polygon paintballowy.

Na południu powiatu w gminie Żegocina urokliwe wzniesienia Beskidu Wyspowego zapraszają turystów do odwiedzania ciekawych szlaków pieszych i tras rowerowych. Podróżujący tamtejszymi szlakami mają okazję podziwiać piękne panoramy Beskidu Wyspowego. Z kolei na równinnej północy swoistym rajem dla cyklistów jest Puszcza Niepołomska, przeciętna licznymi ścieżkami.

Na terenie powiatu bocheńskiego znajduje się wiele szlaków turystycznych o zróżnicowanym przebiegu. Wśród szlaków górskich (pieszych) wyróżniamy:

- dwa szlaki zielone – pierwszy o długości 23 km z Rajbrotu przez Rogozową, Dominiczną Górę, Szpilówkę, Machulec do Czchowa oraz drugi rozciągający się na długości 4 km z Żegociny do Łopuszy,
- szlak żółty o długości 7 km z Żegociny przez Kamionną do Pasierbca,
- szlak niebieski o długości 54 km, którego trasa rozpoczyna się w Bochni i prowadzi przez Nowy Wiśnicz, rezerwat przyrody Kamień Grzyb, Kamienie Brodzińskiego, Rajbrot, Łopusze, Górę Kmionną do Tymbarku,
- szlak czarny 10,5 kilometrowy, którego punktem wyjściowym jest Lipnica Murowana przez Dolinę Piekarskiego, Rogozową, Bacówkę Białą Jeleń do Rajbrotu.

Dużym zainteresowaniem cieszą się również szlaki spacerowe, których w powiecie bocheńskim jest sporo. Do najciekawszych zaliczają się m.in.: NaCl – Bocheński Szlak Solny „Na świecie” im. Świętej Kingi, trasa spacerowa „Wzgórza Wokół Sobolowa”, Szlak Papieski w Niegowici oraz szlak czerwony Żegocina-Źródło Zuber.

Ponadto na terenie gminy Żegocina funkcjonują 3 oznaczone górskie trasy rowerowe:

- zielona – (łatwa): Żegocina – Łąka Górna – Bełdno – Żegocina, licząca 11 km,
- niebieska – (średnia): Żegocina – Rozdziele – Laskowa – Żegocina, licząca 1,7 km, łącząca się z niebieską w gminie Laskowa,
- czerwona – (trudna): Żegocina – Kamionna – Rozdziele – Żegocina, licząca 12,4 km.

Miłośnicy białego szaleństwa mogą skorzystać z doskonale przygotowanej Stacji Narciarskiej „Laskowa-Kamionna”. Znajdują się tam wyciągi orczykowe, czteroosobowy wyciąg krzesełkowy, trasy dla początkujących i zaawansowanych, serwis narciarski, wypożyczalnia nart i snowboardów, szkoła narciarska. Stok jest oświetlony i sztucznie naśnieżany.

Na amatorów „mokrego” wypoczynku czekają pływalnie w Bochni, a także w Proszówkach. Oba obiekty posiadają specjalne zjeżdżalnie, bicz wodne oraz jacuzzi. Ponadto w sezonie letnim można skorzystać z otwartych basenów w Nowym Wiśniczu oraz Żegocinie lub udać się nad zalew do Łapanowa, gdzie dodatkowo można popływać kajakiem, rowerem wodnym czy wreszcie na specjalnie przygotowanym boisku zagrać w siatkówkę plażową. Należy również podkreślić, że doskonałym miejscem dla miłośników aktywnego wypoczynku jest ośrodek rekreacyjny TKKF „Raba” w Chodenicach, na który składa się m.in. kompleks boisk sportowych piłki nożnej, koszykówki, siatkówki i tenisa ziemnego.

8.2. Turystyka

W 2012 roku powiat bocheński odwiedziło 59 702 turystów, w tym 3275 turystów zagranicznych (5,5%). Łącznie udzielono im 86 111 noclegów (w tym 6869 turystom zagranicznym). Wśród turystów zagranicznych do powiatu najchętniej przybywali Ukraińcy, Niemcy oraz Rosjanie.

Tabela 17. Turystyczne obiekty noclegowe w powiecie bocheńskim (stan na rok 2012)

Turystyczne obiekty noclegowe		
hotele	ob.	10
szkolne schroniska młodzieżowe	ob.	1
ośrodki kolonijne	ob.	1
zespoły domków turystycznych	ob.	2
poła biwakowe	ob.	1
pozostałe obiekty niesklasyfikowane	ob.	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Turyści w powiecie bocheńskim mają do dyspozycji 17 obiektów noclegowych (z 1387 miejscami noclegowymi).

8.3. Agroturystyka

Ciesząca się coraz większą popularnością agroturystyka rozwijana jest na terenie 7 gmin powiatu bocheńskiego: w gminie Bochnia, Nowy Wiśnicz, Lipnica Murowana, Żegocina, Trzciana, Łapanów, oraz Drwinia. Gospodarstwa agroturystyczne oferują gościom liczne atrakcje, m.in. naukę technik rękodzielniczych, naukę jazdy konnej, jazdę bryczką, quadami czy gokartami, a także wycieczki rowerowe. Wiele gospodarstw oferuje zdrowe wyżywienie i własne wyroby, np.: miód z własnej pasieki. Warto podkreślić, że dwa gospodarstwa agroturystyczne z terenu powiatu należą do szlaku „Małopolskiej Wsi Pachnącej Ziołami”. Jest to gospodarstwo „U Drwali” z gminy Drwinia oraz gospodarstwo „Łopusze” z gminy Żegocina. Ponadto gospodarstwo agroturystyczne „Pod lasem” oraz „Agrobella” są szczególnie przyjazne seniorom.

Gospodarstwo „Łopusze” jest malowniczo położone na stoku góry Łopusze w Beskidzie Wyspowym. Otoczony ogrodem, zagajnikiem i dzikimi łąkami pełnymi ziół i kwiatów jest przyjazny zwłaszcza dzieciom, dla których przygotowano to tematyczne place zabaw. W gospodarstwie potrawy sporządzane są z dodatkiem ziół zebranych w czystych ekologicznie terenach.

„U Drwali” to czynne gospodarstwo rolne położone nieopodal Puszczy Niepołomickiej (w której można spotkać żubry), w pobliżu rzek Wisły i Raby – odpowiednio 3 i 4 km odległości. Sąsiedztwo Puszczy sprzyja pieszym i rowerowym wyprawom, z kolei nieduża odległość do rzek daje doskonałą okazję do wędkowania. W przydomowym ogródku uprawiana jest tu bazylia, estragon, rozmaryn, mięta, szalwia, majeranek, koper ogrodowy, lubczyk, pietruszka, seler i czosnek, a zioła wykorzystywane są w domowej kuchni.

Gospodarstwo Agroturystyczne „Agrobella” położone jest we wsi Bełdno z widokiem na tzw. „bramę gór”, pasma góry Kamionna (800 m n.p.m.). Otoczone płaszczem zalesionych wzgórz, tworzy specyficzny mikroklimat korzystny dla dzieci i osób starszych. Jest to znakomite miejsce do organizacji wycieczek pieszych i rowerowych po oznakowanych szlakach turystycznych, a zimą doskonałe miejsce do uprawiania saneczkarstwa, narciarstwa biegowego i zjazdowego. W pobliżu domu znajduje się źródło wody „Zuber”.

„Pod lasem” to drewniany dom, malowniczo położony na skraju wsi Kamionna w Beskidzie Wyspowym, w bezpośrednim sąsiedztwie lasu u podnóża Góry Pasierbieckiej (763 m) oraz Góry Kamionna (801 m), gdzie znajdują się trasy i wyciągi narciarskie o różnym stopniu trudności. Gospodarze prowadzą czynne gospodarstwo ekologiczne, specjalizujące się w uprawie owoców miękkich (porzeczek, wiśni, malin, aronii). Nieopodal domu znajduje się sad ze starymi odmianami jabłoni, śliw, orzechów i gruszy. W gospodarstwie hodowane są owce, kury, kaczki i króliki.

9. Bezpieczeństwo publiczne

9.1. Przestępstwa

Bezpieczeństwo mieszkańców zapewniane jest przez Powiatową Komendę Policji w Bochni. Ponadto na terenie powiatu bocheńskiego funkcjonuje Komisariat Policji w Nowym Wiśniczu, Posterunek Policji w Łapanowie, Trzcinie oraz w Żegocinie.

Szczególnym problemem na terenie powiatu bocheńskiego są przestępstwa narkotykowe, które stanowią największy odsetek przestępstw. Na terenie powiatu często dochodzi również do przestępstw gospodarczych oraz kradzieży cudzej rzeczy. Szczegółową charakterystykę przestępstw stwierdzonych oraz wykrytych zamieszczono w tabelach.

Tabela 18. Stwierdzone i wykryte przestępstwa na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2009–2013

Kategoria	Przestępstwa rozbójnicze		Kradzież z włamaniem		Przestępstwa gospodarcze		Uszkodzenie mienia		Przestępstwa narkotykowe	
	Stwierdzone	Wykryte	Stwierdzone	Wykryte	Stwierdzone	Wykryte	Stwierdzone	Wykryte	Stwierdzone	Wykryte
2009	32	29	226	155	284	277	86	20	160	159
2010	104	98	139	41	314	299	100	30	469	467
2011	35	30	97	36	312	300	143	57	683	682
2012	92	80	164	49	398	395	92	34	889	886
2013	20	12	123	36	427	395	114	37	446	441

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Bochni

Tabela 19. Stwierdzone i wykryte przestępstwa na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2009–2013 – cd.

Kategoria	Zabójstwo		Zgwałcenie		Uszczerbek na zdrowiu		Udział w bójce lub pobiciu		Kradzież cudzej rzeczy	
	Stwierdzone	Wykryte	Stwierdzone	Wykryte	Stwierdzone	Wykryte	Stwierdzone	Wykryte	Stwierdzone	Wykryte
2009	0	0	2	2	25	22	16	13	150	50
2010	3	3	2	2	21	18	5	3	216	85
2011	1	1	9	9	22	20	11	8	327	149
2012	1	1	2	2	21	19	16	12	308	103
2013	0	0	1	1	24	17	12	8	244	66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Bochni

Negatywnym zjawiskiem na terenie powiatu jest wysoki stopień popełniania czynów karalnych przez nieletnich. Najczęściej dopuszczają się oni przestępstw z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, wymuszeń rozbójniczych, kradzieży, niszczenia mienia oraz znęcania psychicznego i fizycznego. Szczególnym zagrożeniem dla młodzieży jest łatwy dostęp do środków narkotycznych i dopalaczy oraz moda na ich używanie przez młodzież. Młodzież jest również podatna na uzależnienia od internetu oraz na zagrożenia związane z cyberprzemocą.

Tabela 20. Czyny karalne popełniane przez nieletnich w powiecie bocheńskim w latach 2009–2013

Kategoria	Czyny karalne popełniane przez nieletnich – ogółem
2009	302
2010	150
2011	168
2012	674
2013	35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Bochni

W celu należytego zapewnienia bezpieczeństwa publicznego należy podejmować akcje prewencyjne ukierunkowane na przeciwdziałaniu narkomanii, poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym a szczególnie używaniu elementów odblaskowych, zwiększenie świadomości w zakresie przestępczości internetowej, cyberprzemocy, a także odejmowanie działań mających na celu przeciwdziałaniu wybrykom chuligańskim i niszczeniu mienia. Należy również uświadamiać dzieci i młodzież w zakresie odpowiedzialności prawnej za popełnione naruszenia prawa, unikania zagrożeń, bezpieczeństwa w ruchu drogowym, a szczególnie konieczność używania elementów odblaskowych, zagrożeń związanych z używaniem alkoholu i innych środków odurzających, cyberprzemocy oraz wykorzystania seksualnego. Ważnym aspektem jest także rozbudowa monitoringu miejskiego oraz przeciwdziałanie przemocy domowej i pomoc osobom uwikłanym w przemoc, pomoc poszkodowanym w wyniku przestępstw.

9.2. Bezpieczeństwo na drogach

W 2013 roku stwierdzono na terenie powiatu bocheńskiego 258 przestępstw drogowych.

Należy wskazać, że wykrywalność przestępstw drogowych w latach 2009–2013 osiągnęła wartość prawie 100%.

Tabela 21. Przestępstwa drogowe na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2009–2013

Kategoria	Przestępstwa drogowe	
	Stwierdzone	Wykryte
2009	468	468
2010	411	411
2011	402	399
2012	349	347
2013	285	282

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Bochni

9.3. Bezpieczeństwo przeciwpożarowe i przeciwpowodziowe

W stolicy powiatu – Bochni zlokalizowana jest Komenda Powiatowa PSP wraz z Jednostką Ratowniczo-Gaśniczą. Ponadto na terenie gmin działają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (12 jednostek) oraz poza nim (59 jednostek).

Teren powiatu bocheńskiego pod względem zagrożenia pożarowego jest zróżnicowany. W okresie wiosennym i letnim występuje znaczny wzrost zagrożenia. Do obszarów szczególnie zagrożonych można zaliczyć:

- zwartą zabudowę Rynku bocheńskiego i przyległych ulic,
- zwartą zabudowę Rynku w Lipnicy Murowanej, mogącą stwarzać trudności w dotarciu do źródła ognia,
- Zakład Przetwórstwa Hutniczego „Stalprodukt” S.A w Bochni, gdzie palne elementy ociepleń, pokrycia dachów hal produkcyjnych w ZPH „Stalprodukt” oraz magazynowane substancje mogą spowodować wystąpienie pożaru, który będzie wymagał użycia znacznych sił i środków,
- kompleksy leśne,
- Sanocki Zakład Górnictwa i Gazu w Sanoku Kopalnia Ropy Naftowej Grobla,
- Sanocki Zakład Górnictwa i Gazu w Sanoku Kopalnia Gazu Muchówka,

(ze względu na występowanie łatwopalnych materiałów jak ropa naftowa, gaz ziemny oraz przestarzałą technologię wydobywania i magazynowania, wyżej wymienione kopalnie stwarzają poważne zagrożenie pożarowe),

- rurociągi gazowe, które stwarzają niebezpieczeństwo wybuchu i pożaru,
- zagrożone budynki użyteczności publicznej,

(niewłaściwa eksploatacja i korzystanie z urządzeń gazowych oraz wiele innych czynników zarówno zewnętrznych jak też wewnętrznych mogą być przyczyną wybuchu gazu; zagrożony jest teren praktycznie wszystkich miejscowości powiatu a potencjalnie każdy budynek z instalacją i urządzeniami gazowymi.)

Największe prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi i podtopień w ciągu roku pojawia się w okresie wiosennym i letnim. Powódzie, jakie mogą pojawić się w tym okresie, spowodowane są długotrwałymi oraz intensywnymi opadami deszczu. Tereny zalewowe rzek przepływających przez powiat bocheński oraz miejscowości, które może dotyczyć częściowa lub całkowita ewakuacja w przypadku powodzi, przedstawia tabela.

Tabela 22. Tereny zalewowe w powiecie bocheńskim

Nazwa rzeki	Miejscowości znajdujące się na terenie zalewowym	Miasto/Gmina
Wisła	Drwinia, Ispina, Trawniki, Grobla, Niedary, Zielona, Świniary	Gmina Drwinia
Raba	Bochnia	Miasto Bochnia
	Cikowice, Damienice, Proszówki, Krzyżanowice, Słomka, Gawłów, Bessów, Cerekiew, Baczków	Gmina Bochnia
	Gawłówek, Mikłuszowice, Dziewin	Gmina Drwinia
Stradomka	Łapanów, Stradomka, Boczów, Grabie, Kamyk, Kobylec, Sobolów, Chrustowa, Tarnawa, Zbydniów, Wieruszyce, Wola Wieruszycka, Wolica	Gmina Łapanów
Drwinka	Zielona	Gmina Drwinia
Uszwica	Rajbrot, Lipnica Murowana, Lipnica Dolna	Gmina Lipnica Murowana
Potok Sanecki	Żegocina, Łąka Górna, Bytomsko	Gmina Żegocina
	Łąka Dolna, Rdzawa, Ujazd, Kamionna	Gmina Trzciana

Źródło: Starostwo Powiatowe w Bochni

Na obszarze powiatu występuje zagrożenie powodziowe, a stopień i rodzaj tego zagrożenia jest zróżnicowany i zależy od ukształtowania terenu, jego wysokości oraz charakteru przepływających cieków wodnych. Części północne położone nisko w Kotlinie Sandomierskiej narażone są na zalanie wezbranymi wodami, głównie Wisły i Raby. Karpackie dopływy Wisły podczas intensywnych opadów w krótkim czasie wprowadzają do jej koryta znacznie zwiększone ilości wody. Wisła na tym odcinku ma charakter rzeki nizinnej o małym spadku i wolnym przepływie, dlatego skumulowane fale powodziowe jej dopływów powodują, że zagrożenie powodziowe Wisły utrzymuje się jeszcze długo po ustaniu opadów. Tereny najbardziej narażone na niebezpieczeństwo powodzi znajdują się w północnej części powiatu, głównie w gminie Drwinia (około 5700 ha). Tereny te są chronione wałami przeciwpowodziowymi. Wały przeciwpowodziowe wybudowano wzdłuż rzek: Wisły, Raby, Drwinki i Gróbki oraz na niektórych odcinkach ich dopływów. Łącznie na terenie powiatu znajduje się 116 km wałów przeciwpowodziowych. Wały są utrzymywane w należytym stanie technicznym przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, który dokonuje corocznych komisyjnych przeglądów oraz zleca remonty, konserwację i modernizację. Zagrożenie powodziowe rzeki Raby zostało znacznie obniżone z chwilą wybudowania zbiornika zaporowego w Dobczycach, który wydłuża i obniża wysokość fali powodziowej. Nisko położone tereny powiatu, szczególnie w pobliżu wałów, narażone są także na lokalne podtopienia spowodowane utrudnionym odpływem wód deszczowych.

Odmienne zagrożenie powodziowe występuje w południowej części powiatu. Przepływające przez ten teren rzeki i potoki mają charakter typowo górski o dużym spadku i szybkim przepływie. Cieki te podczas intensywnych opadów gwałtownie zwiększają swój przepływ, powodując erozję koryta i brzegów niszcząc mosty, drogi oraz zlokalizowane nad brzegami zabudowania. Na zwiększoną energię cieków górskich ma wpływ zmniejszenie dopływu osadów wskutek ograniczania użytkowania rolnego powierzchni zlewni. W celu ochrony przed niszczącym działaniem wezbranych wód brzegi rzek są umacniane. Największe zagrożenia spowodowane górkimi wezbraniem rzek występują w gminach: Trzciana, Łapanów i Żegocina.

10. Edukacja

10.1. Placówki prowadzone przez Powiat

Powiat jako organ prowadzący nadzoruje następujące placówki oświatowe:

- Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Łapanowie (ZS w Łapanowie);
- Zespół Szkół im. prof. Jana Zdzisława Włodka w Dąbrowicy (dalej: ZS w Dąbrowicy);
- Zespół Szkół Nr 1 im. St. Staszica w Bochni (dalej: ZS nr 1);
- Zespół Szkół Nr 2 im. St. Konarskiego w Bochni (dalej: ZS nr 2);
- Zespół Szkół Nr 3 im. ks. prof. Józefa Tischnera w Bochni (dalej: ZS nr 3);
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Bochni;
- II Liceum Ogólnokształcące im. Orła Białego w Bochni;
- Szkoła Policealna Pracowników Służb Medycznych i Społecznych dla Dorosłych w Bochni (dalej: Medyk);
- Bursa Szkolnictwa Ponadgimnazjalnego w Bochni (dalej: Bursa);
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. ks. Jana Twardowskiego w Bochni (dalej: SOSW).

W 2013 roku do wszystkich placówek³ uczęszczało 4457 uczniów, w tym 46,7% kobiet oraz 75,1% uczniów z obszarów wiejskich. W stosunku do roku 2009 liczba uczniów spadła o 5,7%.

Tabela 23. Liczba uczniów w placówkach edukacyjnych Powiatu Bocheńskiego (stan na rok 2013)

Placówka	Kobiety	Mężczyźni	Uczniowie z obszarów wiejskich	Uczniowie z dysfunkcją ruchową	Uczniowie z upośledzeniem umysłowym
Zespół Szkół Nr 1 im. Stanisława Staszica w Bochni	383	960	980	—	—
Zespół Szkół Nr 2 im. Stanisława Konarskiego w Bochni	70	439	414	0	1
Zespół Szkół Nr 3 im. ks. prof. Józefa Tischnera w Bochni	594	213	646	1	0
Zespół Szkół im. prof. Jana Zdzisława Włodka w Dąbrowicy	185	130	272	0	0
Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Łapanowie	87	284	360	0	0
I Liceum Ogólnokształcące im. Króla Kazimierza Wielkiego w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Bochni	564	224	435	0	0
II Liceum Ogólnokształcące im. Orła Białego w Bochni	174	59	162	2	—
Szkoła Policealna Pracowników Służb Medycznych i Społecznych dla Dorosłych w Bochni	66	8	40	0	0
Bursa Szkolnictwa Ponadgimnazjalnego w Bochni	69	26	94	0	0
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	63	92	107	17	155
Suma	2081	2376	3348	18	156

Opracowanie własne na podstawie danych z placówek edukacyjnych Powiatu Bocheńskiego

³ Placówki, które wzięły udział w badaniu kwestionariuszowym.

Placówki edukacyjne prowadzone przez Powiat Bocheński oferują uczniom wysoki poziom nauczania. Jednakże stan techniczny budynków, a także wyposażenie szkół nie we wszystkich przypadkach są wystarczające. Wszystkie placówki⁴ zgłosiły konieczność rozbudowy bazy edukacyjnej lub przeprowadzenia remontów budynków szkolnych, a także konieczność zakupu dodatkowego wyposażenia edukacyjnego. Dużym problemem jest również niewystarczająca baza sportowa – połowa placówek wymaga jej rozbudowy (SOSW, ZS nr 1 w Bochni, ZS w Łapanowie, ZS nr 3, Medyk) oraz niewystarczające wyposażenie bazy sportowej (SOSW, ZS w Dąbrowicy, I LO w Bochni, ZS nr 2, ZS nr 3, Medyk). Nakładów inwestycyjnych poza bazą szkolną wymaga kadra pedagogów. Szkoły zgłosiły konieczność organizacji szkoleń zawodowych (SOSW, ZS w Dąbrowicy, I LO w Bochni, II LO w Bochni, ZS w Łapanowie, ZS nr 2, ZS nr 3), komunikacyjnych (SOSW, ZS w Dąbrowicy, I LO w Bochni, II LO w Bochni), w zakresie rozwiązywania konfliktów (SOSW, ZS w Dąbrowicy, ZS nr 2, ZS nr 3, II LO w Bochni) oraz pierwszej pomocy (ZS w Dąbrowicy). Dodatkowo w II LO koniecznym jest zatrudnienie psychologa szkolnego. Administracja szkolna wymaga doposażenia w odpowiednie oprogramowanie w ZS w Dąbrowicy oraz ZS nr 3 oraz szkoleń w ZS nr 2. Bursa Szkolnictwa Ponadgimnazjalnego wymaga przeprowadzenia kursów językowych, szkoleń i warsztatów z zakresu szeroko pojętej opieki i wychowania, a także doposażenia pokoi wychowanków.

Poza placówkami szkolnymi w powiecie bocheńskim funkcjonuje:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna im. Stefana Szumana w Bochni (dalej: Poradnia);
- Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Rozdzielu (dalej: Schronisko).

Powyższe placówki również wymagają nakładów inwestycyjnych, aby we właściwy sposób pełnić przydzielone im zadania. W Schronisku konieczna jest rozbudowa bazy sportowej, zakup wyposażenia sportowego i edukacyjnego, a także przeprowadzenie szkoleń zawodowych oraz z zakresu komunikacji. Poradnia natomiast wymaga rozbudowy, remontu i modernizacji budynku oraz zakupu wyposażenia edukacyjnego. Konieczne jest również przeprowadzenie szkoleń zawodowych i komunikacyjnych dla pracowników Poradni.

Na terenie powiatu funkcjonuje również Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Bochni, który w sposób kompleksowy świadczy usługi opiekuńczo-wychowawcze: kształci i wychowuje dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym.

W skład placówki wchodzi: Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka (terapia dla dzieci od momentu wykrycia niepełnosprawności do rozpoczęcia nauki szkolnej), Przedszkole, Szkoła Podstawowa, Gimnazjum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa (dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim), Szkoła Przysposabiająca do Pracy (dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym) oraz Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące (dla absolwentów Zasadniczej Szkoły Zawodowej).

10.2. Kierunki kształcenia

Na terenie powiatu bocheńskiego młodzież preferuje naukę w liceach ogólnokształcących oraz technikach. Placówki edukacyjne oferują zdywersyfikowane kierunki kształcenia, które oprócz tradycyjnych profili zawierają dość nowoczesne formy kształcenia np.: technik organizacji reklamy, technik cyfrowych procesów graficznych, a także technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej.

Tabela 24. Kierunki kształcenia oraz liczba uczniów w ZS w Dąbrowicy w latach 2009–2013

Kierunki kształcenia	Liczba uczniów				
	2009	2010	2011	2012	2013
Technikum					
technik żywienia i gospodarstwa domowego	38	17	–	–	–
technik organizacji usług gastronomicznych	80	81	75	49	30
technik organizacji reklamy	8	17	22	22	21
technik obsługi turystycznej	7	6	13	13	8
technik rolnik	8	8	8	8	12
kucharz	43	53	73	52	24
technik logistik	–	7	8	12	13
technik żywienia i usług gastronomicznych	–	–	–	22	18

⁴ Spośród placówek, które wzięły udział w badaniu kwestionariuszowym.

Zasadnicza Szkoła Zawodowa					
kucharz małej gastronomii	31	30	37	21	–
sprzedawca	–	2	–	–	–
fryzjer	–	–	1	1	–
kucharz	–	–	–	6	23
Szkoła Policealna					
technik rolnik	58	47	46	27	–
kucharz	34	14	–	–	–
kelner	40	41	41	12	–
technik bezpieczeństwa i higieny pracy	–	–	–	45	73
Technikum Uzupełniające					
kucharz	53	57	26	13	–
Uzupełniające LO dla Dorosłych					
liceum ogólnokształcące	–	–	36	23	–
LO dla Dorosłych					
liceum ogólnokształcące	–	–	–	35	51
Kursy Kwalifikacyjne					
technik rolnik	–	–	–	25	49
kucharz	–	–	–	–	24
technik organizacji reklamy	–	–	–	–	26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ZS w Dąbrowicy

Tabela 25. Kierunki kształcenia oraz liczba uczniów w I LO im. Króla Kazimierza Wielkiego w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Bochni w latach 2009–2013

Kierunki kształcenia	Liczba uczniów				
	2009	2010	2011	2012	2013
geografia, historia	85	49	25	–	–
matematyka, fizyka, chemia	98	96	130	132	124
biologia, chemia	196	194	194	192	222
język polski, historia, WOS	181	183	182	179	162
matematyka, geografia	89	92	90	61	30
matematyka, fizyka, informatyka	93	94	62	32	28
język angielski, język niemiecki	80	48	19	–	–
biologia, język angielski	–	29	57	56	55
biologia, geografia	–	–	23	23	22
matematyka, fizyka, jęz. angielski	–	–	–	32	65
biologia, jęz. angielski, jęz. polski	–	–	–	31	29
matematyka, geografia, WOS	–	–	–	27	19
matematyka, geografia, jęz. angielski	–	–	–	–	32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych I LO im. Króla Kazimierza Wielkiego

Tabela 26. Liczba uczniów w II LO im. Orła Białego w Bochni w latach 2009–2013

Kierunki kształcenia	Liczba uczniów				
	2009	2010	2011	2012	2013
liceum ogólnokształcące	470	475	420	337	233

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych II LO im. Orła Białego w Bochni

Tabela 27. Kierunki kształcenia oraz liczba uczniów w ZS nr 1 w Bochni w latach 2009–2013

Kierunki kształcenia	Liczba uczniów				
	2009	2010	2011	2012	2013
Publiczne Liceum Ogólnokształcące					
kl. o zw. liczbie godz. z geografii i języków obcych	72	69	43	20	
kl. matematyczno-informatyczno-fizyczna	156	160	187	179	171
kl. językowa (j. angielski, j. niemiecki, j. francuski)			26	61	90
kl. sportowa (biologia, geografia, w-f)				30	52
kl. menedżerska (j. angielski, matematyka, geografia)					28
Publiczne Liceum Profilowane					
profil: usługowo-gospodarczy	60	50	50	45	32
profil: zarządzanie informacją	38	30	21	43	34
Publiczne Technikum					
technik informatyk	88	119	150	152	159
technik mechanik: urządzenia chłodnicze	87	72	57	45	22
technik mechanik: projektowanie i wytwarzanie maszyn wspomagane komputerowo	91	104	100	108	77
technik pojazdów samochodowych	28	70	92	117	112
technik mechanik: obsługa i naprawa pojazdów samochodowych	96	66	29		
technik mechanik: urządzenia do obróbki plastycznej metali			12	24	22
technik ochrony środowiska				8	8
technik usług fryzjerskich				13	11
technik elektryk				19	44
technik logistik					13
technik cyfrowych procesów graficznych					13
technik mechanik					23

Publiczna Zasadnicza Szkoła Zawodowa					
mechanik pojazdów samochodowych	117	133	131	150	125
stolarz	22	24	20	15	16
blacharz samochodowy	19	26	24	20	14
ślusarz	5	6	8	13	17
monter instalacji i urządzeń sanitarnych	28	25	22	14	11
fryzjer	64	86	91	81	70
elektromechanik	46	35	30	32	38
elektromechanik pojazdów samochodowych	1	2			
elektryk			1	8	18
monter instalacji, sieci urządzeń sanitarnych					7
operator obrabiarek skrawających					8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZS nr 1 w Bochni

Tabela 28. Kierunki kształcenia oraz liczba uczniów w ZS w Łapanowie w latach 2009–2013

Kierunki kształcenia	Liczba uczniów				
	2009	2010	2011	2012	2013
Technikum					
technik budownictwa	149	140	103	91	69
technik mechanik	106	85	89	72	54
technik architektury krajobrazu	78	61	21	23	11
technik informatyk	32	42	48	32	22
technik ekonomista	54	48	42	25	26
Zasadnicza Szkoła Zawodowa					
mechanik pojazdów samochodowych	51	42	47	43	38
murarz	74	72	68	51	24
wielozawodowa	20	4	0	0	0
monter zabudowy i robót wykończeniowych	0	0	0	13	21
Publiczne Liceum Ogólnokształcące					
liceum ogólnokształcące	30	61	89	98	76
Technikum Uzupełniające dla absolwentów Zasadniczej Szkoły Zawodowej					
technik budownictwa	31	45	12	20	10
technik mechanik	27	36	22	28	10
Publiczne Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych					
liceum ogólnokształcące	14	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZS w Łapanowie

Tabela 29. Kierunki kształcenia oraz liczba uczniów w ZS nr 2 w Bochni w latach 2009–2013

Kierunki kształcenia	Liczba uczniów				
	2009	2010	2011	2012	2013
Publiczne Technikum					
technik budownictwa	229	231	217	214	198
technik geodeta	114	113	108	106	100
technik inżynierii środowiska i melioracji	18	9	0	0	0
technik drogownictwa	79	74	49	38	22
technik urządzeń sanitarnych	41	53	48	53	46
technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej	0	0	0	12	17
Publiczne Liceum Profilowane					
kształtowanie środowiska	66	39	21	0	0
Publiczne Liceum Ogólnokształcące					
liceum ogólnokształcące	65	59	42	22	0
Publiczna Zasadnicza Szkoła Zawodowa					
technolog robót wykończeniowych w budownictwie	76	101	119	85	51
monter instalacji i urządzeń sanitarnych	23	12	8	0	0
monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie	0	0	0	31	55
sprzedawca	0	0	0	4	11
kucharz	0	0	0	5	5
lakiernik	0	0	0	3	4
murarz	13	0	0	0	0
Publiczna Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych					
sprzedawca	19	15	11	5	0
kucharz małej gastronomii	8	6	9	5	0
betoniarz – zbrojarz	4	4	5	0	0
lakiernik	5	6	4	2	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZS nr 2 w Bochni

Tabela 30. Kierunki kształcenia oraz liczba uczniów w Szkole Policealnej Pracowników Służb Medycznych i Społecznych dla Dorosłych w Bochni w latach 2009–2013

Kierunki kształcenia	Liczba uczniów				
	2009	2010	2011	2012	2013
opiekun medyczny	0	0	0	38	25
technik masażysta	0	0	0	15	31
asystentka stomatologiczna	0	0	0	0	18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Szkoły Policealnej Pracowników Służb Medycznych i Społecznych dla Dorosłych w Bochni

Tabela 31. Kierunki kształcenia oraz liczba uczniów w ZS nr 3 w Bochni w latach 2009–2013

Kierunki kształcenia	Liczba uczniów				
	2009	2010	2011	2012	2013
Publiczne Technikum – 4-letnie					
technik ekonomista	187	170	149	132	121
technik handlowiec	18	0	0	0	0
technik hotelarstwa	178	158	128	134	149
technik żywienia i gospodarstwa domowego	99	107	103	76	51
technik żywienia i usług gastronomicznych	0	0	0	82	152
kucharz	100	99	95	71	49
technik obsługi turystycznej	21	52	65	60	41
Publiczne Liceum Profilowane – 3-letnie					
usługowo-gospodarczy	20	0	0	0	0
Publiczna Zasadnicza Szkoła Zawodowa					
sprzedawca	61	52	42	31	31
kucharz małej gastronomii	61	57	59	26	0
kucharz	0	0	0	24	39
Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych					
Liceum Ogólnokształcące	0	0	0	123	174

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZS nr 3 w Bochni

Tabela 32. Liczba uczniów w Bursie Szkolnictwa Ponadgimnazjalnego w Bochni w latach 2009–2013

Kierunki kształcenia	Liczba uczniów				
	2009	2010	2011	2012	2013
Bursa Szkolnictwa Ponadgimnazjalnego w Bochni	124	105	102	114	116

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Bursy Szkolnictwa Ponadgimnazjalnego w Bochni

Tabela 33. Liczba uczniów w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Bochni w latach 2009–2013

Kierunki kształcenia	Liczba uczniów				
	2009	2010	2011	2012	2013
Szkoła Podstawowa	39	46	43	40	42
Gimnazjum	61	53	43	42	36
Zasadnicza Szkoła Zawodowa	23	32	42	37	33
Szkoła Przysposabiająca do Pracy	21	16	25	24	31
Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące	8	7	0	0	0
Przedszkole Specjalne	0	0	10	12	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Bochni

10.3. Kadra pedagogiczna

Placówki edukacyjne zarządzane przez Powiat, zatrudniają wykwalifikowany personel. Kadra nauczycieli obejmuje łącznie 453 osoby, w tym 13 nauczycieli stażystów, 56 nauczycieli kontraktowych, 113 nauczycieli mianowanych oraz 271 nauczycieli dyplomowanych.

Tabela 34. Kadra pedagogiczna w placówkach edukacyjnych Powiatu Bocheńskiego (stan na rok 2013)

Placówka	Nauczyciel stażysta	Nauczyciel kontraktowy	Nauczyciel mianowany	Nauczyciel dyplomowany
Zespół Szkół Nr 1 im. Stanisława Staszica w Bochni	1	17	24	66
Zespół Szkół Nr 2 im. Stanisława Konarskiego w Bochni	1	4	18	26
Zespół Szkół Nr 3 im. ks. prof. Józefa Tischnera w Bochni	1	4	18	35
Zespół Szkół im. prof. Jana Zdzistawa Włodka w Dąbrowicy	1	3	7	17
Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Łapanowie	3	4	16	24
I Liceum Ogólnokształcące im. Króla Kazimierza Wielkiego w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Bochni	0	5	10	45
II Liceum Ogólnokształcące im. Orła Białego w Bochni	1	5	2	24
Szkoła Policealna Pracowników Służb Medycznych i Społecznych dla Dorosłych w Bochni	5	1	2	3
Bursa Szkolnictwa Ponadgimnazjalnego w Bochni	0	1	1	4
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Bochni	1	14	14	40
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna im. Stefana Szumana w Bochni	0	3	3	11
Suma	13	56	113	271

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z placówek edukacyjnych

11. Promocja i ochrona zdrowia

11.1. Jednostki służby zdrowia

Do jednostek organizacyjnych Powiatu należy SP ZOZ w Bochni „Szpital Powiatowy” im. bł. Marty Wieckiej.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Powiatowy w Bochni im. bł. Marty Wieckiej zabezpiecza opiekę medyczną dla ponad stutysięcznej populacji mieszkańców powiatu bocheńskiego, świadcząc usługi w systemie całodobowym. W szpitalu hospitalizowanych jest rocznie około 12 tysięcy pacjentów. Placówka udziela rocznie ponad 80 tysięcy porad ambulatoryjnych. Zakład posiada certyfikat Jakości ISO 9001, zgodnie z którym nadrzędnym celem Szpitala Powiatowego jest ciągłe doskonalenie jakości świadczeń medycznych w zakresie podstawowej, specjalistycznej, stacjonarnej i wyjazdowej opieki medycznej, tak aby jak najlepiej i najszybciej zaspokajać potrzeby pacjentów, jak również utrzymywać efektywność ekonomiczną i stworzyć jak najlepsze warunki dla zapewnienia rozwoju szpitala przez długie lata.

Szpital w Bochni świadczy szybką i kompleksową diagnostykę, leczenie i rehabilitację. Leczenie i pielęgnowanie Pacjentów odbywa się w 9 oddziałach szpitalnych.

Ponadto w strukturach Szpitala Powiatowego działają poradnie oraz pracownie specjalistyczne:

- Poradnia chirurgii urazowo-ortopedycznej;
- Poradnia chirurgiczna;
- Poradnia onkologiczna;
- Poradnia dla kobiet;
- Poradnia rehabilitacji leczniczej;
- Poradnia wad postawy dla dzieci i młodzieży;
- Poradnia chorób płuc;
- Poradnia kardiologiczna;
- Poradnia neonatologiczna;
- Poradnia reumatologiczna;
- Poradnia dermatologiczna;
- Poradnia logopedyczna;
- Poradnia okulistyczna;
- Poradnia proktologiczna;
- Poradnia urologiczna;
- Poradnia medycyny pracy;
- Pracownia analityczno-hormonalna;
- Pracownia serologii i bank krwi;
- Pracownia Mikrobiologii i Epidemiologii;
- Pracownia EKG;
- Pracownia ECHO;
- Pracownia USG;
- Pracownia RTG;
- Pracownia endoskopii;
- Pracownia tomografii komputerowej;
- Dział (Pracownia) fizjoterapii.

Ponadto w strukturze Szpitalnego Oddziału Ratunkowego od 2008 roku funkcjonują cztery Zespoły Ratownictwa Medycznego:

- dwa Zespoły Specjalistyczne „S”, które stacjonują w Bochni oraz w Muchówce,
- dwa Zespoły Podstawowe „P”, które stacjonują w Bochni oraz w Świniarach.

Do zadań zespołów ratownictwa medycznego należy:

- udzielanie i organizowanie bezzwłocznej pomocy medycznej osobom, które uległy wypadkom, urazom, nagłym zachorowaniom, oraz nagłemu pogorszeniu stanu zdrowia skutkującemu zagrożeniem życia – w miejscu zdarzenia lub zamieszkania,

- organizowanie oraz pomoc w akcjach ratowniczych w przypadku klęsk żywiołowych, katastrof i w innych masowych akcjach na terenie powiatu,
- realizacja zadań wynikających z przepisów ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym.

Pomoc lekarska jest najczęściej udzielana pacjentom na Oddziale Ratunkowym (61,6% pacjentów) oraz na Oddziale Położniczo-Ginekologicznym (10,4% pacjentów).

Tabela 35. Liczba pacjentów w SP ZOZ Szpitalu Powiatowym w latach 2009–2013

Oddziały szpitalne	Liczba pacjentów				
	2009	2010	2011	2012	2013
Oddział Wewnętrzny	3306	3169	3137	3015	2881
Oddział Chirurgii Ogólnej i Urazowej	2711	2599	2785	2655	2524
Oddział Położniczo-Ginekologiczny	2590	2938	3089	2963	2956
Oddział Dziecięcy	1074	1088	1058	1152	1136
Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii	90	115	95	115	94
Oddział Noworodków	789	793	1037	935	914
Oddział Ratunkowy	17 732	17 558	19 617	16 759	17 437
Oddział Okulistyczny leczenie jednego dnia	321	353	195	198	284
Oddział Opiekuńczo-Lecznicy	–	–	72	82	67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SP ZOZ Szpitala Powiatowego

W szpitalu zatrudnionych jest 85 lekarzy. Najwięcej z nich na Oddziale Położniczo-Ginekologicznym (20% lekarzy) oraz na Oddziale Chirurgii Ogólnej i Urazowej z Pododdziałem Ortopedii (15,3% lekarzy). Spośród 85 lekarzy:

- 54 posiada tytuł specjalisty II stopnia;
- 4 posiada tytuł specjalisty I stopnia;
- 3 posiada tytuł naukowy doktora.

Tabela 36. Liczba zatrudnionych lekarzy według oddziału w SP ZOZ Szpital Powiatowy w Bochni (stan na rok 2013)

Liczba zatrudnionych lekarzy według oddziału	
Oddział Wewnętrzny	12
Oddział Chirurgii Ogólnej i Urazowej z Pododdziałem Ortopedii	13
Oddział Położniczo-Ginekologiczny	17
Oddział Dziecięcy	8
Oddział Noworodków	8
Szpitalny Oddział Ratunkowy	12
Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii	7
Oddział Okulistyczny leczenie jednego dnia	2
Oddział Opiekuńczo-Lecznicy	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SP ZOZ Szpitala Powiatowego

Poza lekarzami szpital zatrudnia 202 osoby należące do personelu medycznego.

Tabela 37. Liczba zatrudnionego personelu medycznego według oddziału w SP ZOZ Szpital Powiatowy w Bochni (stan na rok 2013)

Liczba zatrudnionego personelu medycznego według oddziału	
Oddział Wewnętrzny – pielęgniarki	40
Oddział Chirurgii Ogólnej i Urazowej z Pododdziałem Ortopedii – pielęgniarki	22
Oddział Położniczo-Ginekologiczny – pielęgniarki	1
Oddział Położniczo-Ginekologiczny – położne	26
Oddział Dziecięcy	14
Oddział Noworodków	11
Szpitalny Oddział Ratunkowy – pielęgniarki	19
Szpitalny Oddział Ratunkowy – ratownicy medyczni	2
Szpitalny Oddział Ratunkowy – sanitariusz	3
Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii – pielęgniarki	26
Oddział Opiekuńczo-Lecniczy – pielęgniarki	12
Oddział Opiekuńczo-Lecniczy – technicy fizjoterapii	2
Oddział Opiekuńczo-Lecniczy – opiekun medyczny	5
Oddziały Szpitalne – pomoce pielęgniarskie (opiekun medyczny, sanitariusz)	18
Oddział Okulistyczny leczenie jednego dnia – pielęgniarki	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SP ZOZ Szpitala Powiatowego

Szpital Powiatowy wymaga licznych prac modernizacyjnych i remontowych, a także zakupu dodatkowej aparatury medycznej. Konieczna jest również rozbudowa Oddziału Intensywnej Terapii.

Tabela 38. Charakterystyka przychodni działających na terenie powiatu bocheńskiego (stan na rok 2012)

Przychodnie		
ogółem	ob.	51
praktyki lekarskie w miastach	ob.	3
praktyki lekarskie na wsi	ob.	2
placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 10 tys. ludności	ob.	5
Przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu		
przychodnie ogółem	ob.	17
Podstawowa opieka zdrowotna – porady		
ogółem	jd	408 032
przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu	jd	236 958
Ambulatoryjna opieka zdrowotna – porady lekarskie		
ogółem	jd	605 459

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Poza jednostkami podległymi Starostwu Powiatowemu, na terenie powiatu działa 51 przychodni, z czego 17 podlega samorządom terytorialnym. W 2012 roku w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej lekarze udzielili 408 032 porady.

11.2. Apteki

Mieszkańcy powiatu mają do dyspozycji 31 aptek. Na jedną aptekę przypada 3368 mieszkańców (w województwie małopolskim 3016 osób, w kraju 3211 osób).

Tabela 39. Apteki ogólnodostępne na terenie powiatu bocheńskiego (stan na rok 2012)

Apteki ogólnodostępne		
apteki	ob.	28
punkty apteczne	ob.	9
ludność na aptekę ogólnodostępną	osoba	3729

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

12. Pomoc społeczna

12.1. Domy Pomocy Społecznej

W Bochni – stolicy powiatu funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej. DPS przeznaczony jest dla 80 osób w podeszłym wieku i 55 osób przewlekłe psychicznie chorych. Oddziały dla osób w podeszłym wieku oraz dla osób przewlekłe psychicznie chorych mieszczą się w oddzielnych budynkach, dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Oddziały dysponują pokojami jedno-, dwu- i trzyosobowymi, które wyposażone są w podstawowe sprzęty. W każdym budynku jest jadalnia, świetlica, pracownia terapii zajęciowej, rehabilitacja i biblioteka, a ponadto wspólna kaplica, pralnia i kuchnia. Na terenie Domu jest prowadzona terapia zajęciowa, która ma za zadanie usprawnienie fizyczne i psychiczne, poprzez zastosowanie celowych i planowych zajęć manualnych dobieranych według zainteresowań i potrzeb mieszkańców. W DPS w celu zapewnienia lepszej opieki nad mieszkańcami, powołane zostały Zespoły Opiekuńczo-Terapeutyczne oraz funkcja „pracownika pierwszego kontaktu”, będącego łącznikiem między mieszkańcem, a zespołem pracowników. Pracownik pierwszego kontaktu współpracując z mieszkańcem wspiera go we wszystkich jego poczynaniach oraz zachęca do udziału w zajęciach kulturalnych, terapeutycznych, rehabilitacyjnych oraz religijnych na terenie Domu i poza nim. Rozpoznanie potrzeb każdego mieszkańca służy opracowaniu „Indywidualnego Planu Wsparcia”.

Przy DPS funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy, w którym opiekę i terapię znajduje 28 osób upośledzonych umysłowo.

Koniecznym jest utworzenie w Bochni hospicjum stacjonarnego.

12.2. Ośrodki Pomocy Społecznej

Na terenie powiatu bocheńskiego funkcjonuje 9 ośrodków pomocy społecznej:

- MOPS w Bochni;
- MOPS w Nowym Wiśniczu;
- GOPS w Bochni;
- GOPS w Drwini;
- GOPS w Łapanowie;
- GOPS w Trzcieńcu;
- GOPS w Lipnicy Murowanej;
- GOPS w Rzeszowie;
- GOPS w Żegocinie.

Ponadto w Bochni działa Dom Dziecka, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Ośrodek Interwencji Kryzysowej.

Dom Dziecka w Bochni – jest jednostką organizacyjną wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej o charakterze instytucjonalnym zapewniającą realizację planu pracy z rodziną lub, gdy jest to niemożliwe, dążenie do przysposobienia dziecka. Placówka przygotowuje dziecko do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych.

Dom Dziecka wymaga remontu (ocieplenie ścian budynku) oraz modernizacji budynku (budowa zewnętrznej windy).

Do zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni należy prowadzenie domów pomocy społecznej oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki, udzielanie pomocy finansowej rodzinom zastępczym, wychowankom kontynuującym naukę oraz usamodzielnianym, prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych, poradnictwa specjalistycznego i interwencji kryzysowej, udzielanie pomocy finansowej uchodźcom i repatriantom, opracowywanie powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz współpraca z organizacjami pozarządowymi. PCPR wymaga powiększenia bazy lokalowej poprzez adaptację kolejnych pomieszczeń w budynku, w którym stacjonuje.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bochni jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, która podejmuje działania i udziela pomocy osobom i rodzinom w różnego typu kryzysach, ze szczególnym uwzględnieniem ofiar przemocy w rodzinie. W strukturze wewnętrznej Ośrodka Interwencji Kryzysowej funkcjonują Mieszkania Chronione. Pomoc w Ośrodku Interwencji Kryzysowej udzielana jest bezpłatnie. Pobyt w Mieszkaniu Chronionym może być przyznany w szczególności osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i stanowią one formę pomocy społecznej przygotowującej osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia.

13. Kultura fizyczna i sport

13.1. Infrastruktura sportowa

Na terenie powiatu bocheńskiego istnieje dobrze rozwinięta infrastruktura sportowa. Składają się na nią:

- sale gimnastyczne zlokalizowane w następujących jednostkach:
  - Zespół Szkół Ogólnokształcących w Bochni;
  - II Liceum Ogólnokształcące w Bochni;
  - Zespół Szkół Nr 1 w Bochni;
  - Zespół Szkół Nr 2 w Bochni;
  - Zespół Szkół Nr 3 w Bochni;
  - Zespół Szkół w Łapanowie;
  - Zespół Szkół w Dąbrowicy;
- Duża hala sportowa przy Zespole Szkół w Łapanowie;
- Boiska sportowe o nawierzchni asfaltowej zlokalizowane są w następujących jednostkach:
  - II Liceum Ogólnokształcące w Bochni;
  - Zespół Szkół Nr 3 w Bochni;
  - Zespół Szkół w Dąbrowicy;
- Wielofunkcyjne boiska ze sztuczną nawierzchnią:
  - Zespół Szkół Nr 1 Bochnia;
  - Kompleks Boisk Sportowych „ORLIK 2012” przy Zespole Szkół w Łapanowie.

13.2. Kluby sportowe i dyscypliny sportowe

W 2012 roku na terenie powiatu bocheńskiego funkcjonowało 58 klubów sportowych zrzeszających 3100 członków. Zajęcia sportowe prowadziły łącznie 144 osoby.

Tabela 40. Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS w powiecie bocheńskim (stan na rok 2012)

Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS		
kluby	szt.	58
członkowie	osoba	3100
ćwiczący ogółem	osoba	2966
ćwiczący mężczyźni	osoba	2360
ćwiczący kobiety	osoba	606
ćwiczący do lat 18 ogółem	osoba	2119
ćwiczący do lat 18 chłopcy	osoba	1599
ćwiczący do lat 18 dziewczęta	osoba	520
sekcje sportowe	szt.	88
trenerzy	osoba	28
instruktorzy sportowi	osoba	61
inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	osoba	55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Powiat Bocheński organizuje powiatowe szkolne zawody sportowe w następujących dyscyplinach sportowych: koszykówka, siatkówka, piłka ręczna, piłka nożna, halowa piłka nożna, biegi przełajowe, pływanie, szachy, tenis stołowy, lekkoatletyka.

14. Powiązania zewnętrzne

14.1. Jednostki partnerskie

Od 2001 roku Powiat Bocheński współpracuje z niemieckim Powiatem Saarlouis. Partnerstwo polega na wymianie kulturalnej, współpracy młodzieży szkolnej, organizacji młodzieżowych i społecznych, a także wzajemnej pomocy w promocji i rozwoju obu powiatów. Współpraca obu powiatów koncentruje się również na problematyce europejskiej, kładzie nacisk przede wszystkim na zagadnienia merytoryczne i szkolenia tematyczne z zakresu spraw samorządowych oraz związanych z przedsiębiorczością i zatrudnieniem.

W ramach współpracy planowana⁵ jest organizacja Forum Współpracy Gospodarczej. Celem FWG jest przede wszystkim umożliwienie bezpośrednich kontaktów przedsiębiorców z Polski i Niemiec, analiza możliwości nawiązania współpracy gospodarczej oraz opracowanie programów współpracy jednostek samorządu terytorialnego.

Ponadto Powiat Bocheński należy do Związku Powiatów Polskich. Jego celem jest wspieranie idei samorządu terytorialnego, integrowanie i obrona wspólnych interesów powiatów, kształtowanie wspólnej polityki, wspieranie inicjatyw na rzecz rozwoju i promocji powiatów, wymiana doświadczeń oraz upowszechnianie modelowych rozwiązań w zakresie rozwoju i zarządzania w powiatach. Celem statutowym Związku Powiatów Polskich jest również prowadzenie oraz wspieranie prowadzonej przez swych członków działalności naukowej, naukowo-technicznej, oświatowej, kulturalnej, w zakresie kultury fizycznej i sportu, ochrony środowiska, a także wspieranie inicjatyw społecznych na rzecz ochrony zdrowia i pomocy społecznej oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej inwalidów.

Kolejną organizacją, do której przynależy Powiat Bocheński, jest Małopolska Organizacja Turystyczna. MOT dąży do integracji sektora publicznego z sektorem prywatnym działającym w dziedzinie turystyki. Celem Organizacji jest m.in. kreowanie atrakcyjnego wizerunku regionu na krajowych i zagranicznych rynkach turystycznych, wspieranie rozwoju turystyki zgodnie ze strategią rozwoju regionu, stwarzanie warunków do powstawania, rozwoju i promocji produktów turystycznych w Małopolsce, organizacja i koordynacja działań w zakresie planowania i realizacji imprez turystycznych, podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr turystycznych, prowadzenie badań marketingowych, analiz i monitoringu w zakresie turystyki.

14.2. Organizacje pozarządowe

W powiecie bocheńskim działa 285 organizacji pozarządowych. W ewidencji Starostwa Powiatowego zarejestrowanych jest 115 stowarzyszeń oraz 12 fundacji, a także 87 Stowarzyszeń Kultury Fizycznej (w tym 49 Klubów Sportowych, 38 Uczniowskich Klubów Sportowych) oraz 71 ochotniczych straży pożarnych, mających siedzibę na terenie powiatu bocheńskiego.

Rada Powiatu w Bochni co roku uchwała Program współpracy Powiatu Bocheńskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. W programie przedstawia się formy i zasady współpracy, a także priorytetowe obszary współpracy i środki pieniężne planowane na realizację planu.

Powiat Bocheński przy współpracy z organizacjami pozarządowymi kieruje się następującymi zasadami:

- Zasadą partnerstwa – co oznacza, że organizacje pozarządowe na zasadach i w formie określonej w ustawie oraz zgodnie z trybem wynikającym z odrębnych przepisów, uczestniczą w identyfikowaniu i definiowaniu problemów społecznych, wypracowywaniu sposobów ich rozwiązywania oraz wykonywaniu zadań publicznych.
- Zasadą efektywności – w myśl której Powiat Bocheński wykorzystuje współpracę z organizacjami pozarządowymi do efektywnej realizacji zadań społeczno-ekonomicznych.
- Zasadą jawności podejmowanych działań – zgodnie z którą organy Powiatu Bocheńskiego udostępniają organizacjom pozarządowym informacje o zamiarach, celach oraz realizowanych zadaniach publicznych, w których możliwa jest współpraca.
- Zasadą legalności – w myśl której wszelkie działania organów samorządu powiatu oraz organizacji pozarządowych odbywają się w granicach i na podstawie przepisów prawa.
- Zasadą uczciwej konkurencji – która oznacza, że Powiat Bocheński zlecać będzie wykonanie zadań publicznych w oparciu o otwarty konkurs ofert.

⁵ Forum zaplanowano na 18 czerwca 2014 roku.

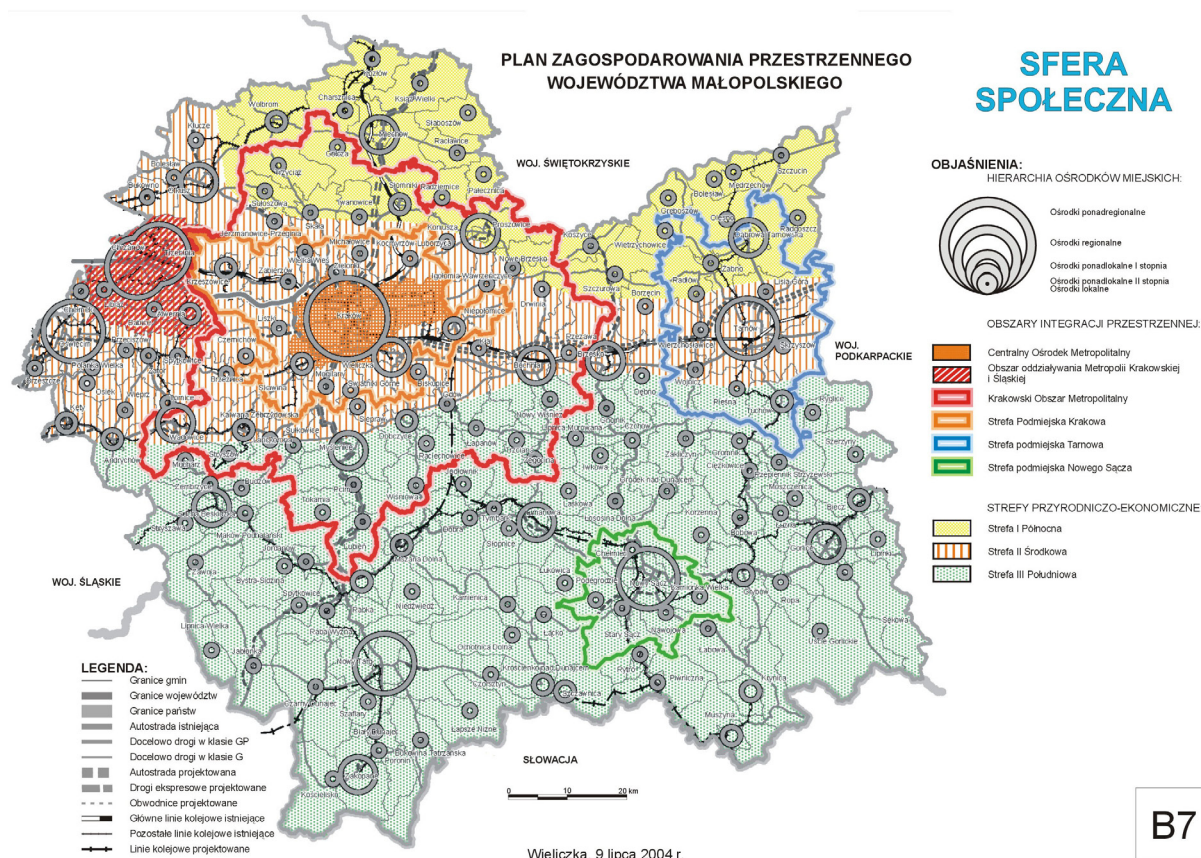

14.3. Krakowski Obszar Metropolitalny

Powiat bocheński wraz z miastem Kraków, powiatem krakowskim, miechowskim, myślenickim, proszowickim oraz wielickim wchodzi w skład Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Obszar ten wyróżnia się poziomem i dynamiką urbanizacji, wysokim stopniem powiązania z krakowskim rynkiem pracy oraz niektórymi wspólnymi rozwiązaniami sieciowych elementów infrastruktury technicznej.

Kraków jest ośrodkiem o znaczeniu ponadregionalnym, który zasięgiem swojego oddziaływania obejmuje całe województwo, a w szczególności obszar metropolitalny. Potencjał turystyczno-kulturowy oraz intelektualny, bogata oferta edukacyjna, atrakcyjne położenie na przecięciu międzynarodowych szlaków transportowych, dynamicznie rozwijająca się branża technologii informacyjnych oraz sektor usług to główne atuty stolicy, a zarazem centrum administracyjnego regionu. Kraków koncentruje również unikalne funkcje symboliczne – niewątpliwie jedne z najważniejszych w skali kraju. Położenie powiatu bocheńskiego w obrębie Krakowa pozwala na podejmowanie wspólnych działań w kierunku rozwoju Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego w zakresie przyciągania, lokowania i obsługi inwestycji, wzmacniania funkcji rezydencjonalnej, określenia wspólnej oferty usług czasu wolnego, opartej na zróżnicowanych i komplementarnych produktach sektora kultury oraz turystyki, a także określenia kierunków rozwoju rynku pracy.

Mapa 5. Granice Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego

Źródło: <http://www.malopolskie.pl/>

15. Innowacyjność regionu w kontekście społeczności informacyjnej/internetowej

Starostwo Powiatowe w Bochni uruchomiło w powiecie bocheńskim 7 punktów dostępu do bezpłatnego internetu. Hotspoty działają w Bochni, gminie Trzciana i Drwinia. Mieszkańcy oraz turyści odwiedzający Bochnię mogą surfować w internecie będąc na rynku, plantach oraz na placu Turka. W Drwinii można skorzystać z internetu w dwóch miejscach: w okolicach urzędu gminy oraz w Grobli w pobliżu Biblioteki i Ośrodka Animacji Kultury Gminy Drwinia, natomiast w Trzcieńcu na terenie Publicznego Gimnazjum, oraz w okolicach poczty i GOPS-u. Po zalogowaniu internauci mogą bezpłatnie korzystać w tych miejscach z sieci przez całą dobę z prędkością nie niższą niż 128 kb/s. Zakup hotspotów sfinansowało Starostwo Powiatowe w Bochni. Koszt to prawie 47 tys. złotych. Po półrocznym okresie pilotażowym, 1 stycznia 2009 roku, urządzenia zostały przekazane gminom do bezpłatnego użytkowania.

Od maja 2011 roku w powiecie bocheńskim uruchomione zostało wczesne ostrzeganie przeciwpowodziowe. Urządzenia pomiarowe zamontowane zostały na rzece Rabie w Chelmie, Stradomce w Łapanowie oraz Uszwicy w Lipnicy Murowanej. Decyzja o zamontowaniu tego typu zabezpieczeń zapadła po wydarzeniach związanych z zeszłoroczną powodzią.

Na system monitoringu składają się trzy lokalne stacje pomiarowe oraz centralna stacja pomiarowa. Stacje te mierzą i przechowują dane dotyczące poziomu wody w rzekach, monitorują gwałtowne wzrosty i przekroczenia poziomu ostrzegawczego i alarmowego. Informacje te przekazywane są do stacji centralnej i rozsyłane za pomocą komunikatu sms na wybrane numery telefonów. Dane te przekazywane są za pomocą standardowej linii telefonicznej. Wszelkie informacje pojawiają się także na specjalnej stronie internetowej: <http://monitoring.waterpoint.pl>. Warto zaznaczyć, że na specjalnie dedykowanej stronie internetowej znajdują się także poradniki przeciwpowodziowe oraz potrzebne telefony alarmowe.

W Starostwie realizowany był projekt „e-Powiat, e-Urząd – społeczeństwo informacyjne elementem rozwoju powiatu bocheńskiego”. Jego celem było wdrożenie nowoczesnych i innowacyjnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz rozwój e-usług w powiecie bocheńskim. Realizacja projektu przyczyniła się do stworzenia warunków rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie zgodnie z celami określonymi w 1 osi priorytetowej Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013.

Przedmiot projektu obejmował:

1. dostawę następujących produktów:

- materiałów i urządzeń do budowy sieci LAN, w szczególności okablowania strukturalnego, urządzeń aktywnych sieci oraz punktów hotspot bezprzewodowego dostępu do internetu;
- materiałów i urządzeń do budowy sieci okablowania elektrycznego, zgodnie z posiadaną dokumentacją przedmiarową;
- centrali telefonicznej telefonii IP oraz call center;
- informatów zewnętrznych;
- serwerowni, w tym: serwerów usług pocztowych, serwera baz danych aplikacji, serwera usług katalogowych i sieciowych, serwera e-usług, serwer Biura Obsługi Interesantów, serwera monitoringu wizyjnego, serwera back-up, macierzy dyskowej, biblioteki taśmowej z oprogramowaniem do backupu, szafy RACK z KVM oraz UPS;
- komputerów osobistych z licencją OEM systemu operacyjnego i monitorem;
- urządzeń RCP wraz z systemem rejestracji obrazu;
- systemu monitoringu IP;
- systemu centralnego wydruku;
- zintegrowanego systemu informatycznego do zarządzania budżetem zadaniowym;
- systemu wewnętrznego obiegu dokumentów;
- systemu e-usług;

2. dostawę następujących usług:

- budowa sieci LAN;
- budowa sieci elektrycznej;
- konfiguracja centrali telefonicznej IP i uruchomienie Call Center;
- instalacja i konfiguracja informatów zewnętrznych.

16. Administracja powiatowa

Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie:

- edukacji publicznej,
- promocji i ochrony zdrowia,
- pomocy społecznej,
- polityki prorodzinnej,
- wspierania osób niepełnosprawnych,
- transportu zbiorowego i dróg publicznych,
- kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- kultury fizycznej i turystyki,
- geodezji, kartografii i katastru,
- gospodarki nieruchomościami,
- administracji architektoniczno-budowlanej,
- gospodarki wodnej,
- ochrony środowiska i przyrody,
- rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego,
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli,
- ochrony przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania powiatowego magazynu przeciwpowodziowego, przeciwpozarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska,
- przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy,
- ochrony praw konsumenta,
- utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- obronności,
- promocji powiatu,
- współpracy z organizacjami pozarządowymi i pożytku publicznego,
- działalności w zakresie telekomunikacji.

Do zadań publicznych powiatu należy również zapewnienie wykonywania określonych w ustawach zadań i kompetencji kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży. Ustawy mogą określać inne zadania powiatu. Ustawy mogą określać niektóre sprawy należące do zakresu działania powiatu jako zadania z zakresu administracji rządowej, wykonywane przez powiat.

Powiat na uzasadniony wniosek zainteresowanej gminy przekazuje jej zadania z zakresu swojej właściwości na warunkach ustalonych w porozumieniu.

Zadania powiatu nie mogą naruszać zakresu działania gmin.

Organami powiatu są:

- rada powiatu,
- zarząd powiatu.

Rada powiatu jest organem stanowiącym i kontrolnym powiatu. W jej skład wchodzi 23 radnych.

Zarząd powiatu jest organem wykonawczym powiatu. W jego skład wchodzi 5 członków. Zarząd wykonuje zadania powiatu przy pomocy starostwa powiatowego oraz jednostek organizacyjnych powiatu.

Szczegółowe zasady dotyczące funkcjonowania Rady i Zarządu Powiatu w Bochni zawiera ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym oraz Statut Powiatu Bocheńskiego.

Starosta jest kierownikiem starostwa powiatowego, zwierzchnikiem służbowym pracowników starostwa i kierownikami jednostek organizacyjnych powiatu oraz zwierzchnikiem powiatowych służb, inspekcji i straży.

Starosta wydaje decyzje w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej należące do właściwości powiatu, chyba że przepisy szczególne przewidują wydawanie decyzji przez zarząd powiatu.

Starosta jest kierownikiem starostwa powiatowego, które jest jednostką organizacyjną Powiatu Bocheńskiego działającą w formie jednostki budżetowej, przy pomocy której Zarząd Powiatu wykonuje zadania Powiatu.

Siedzibą Starostwa jest miasto Bochnia. Organizację i zasady działania Starostwa Powiatowego w Bochni oraz zakres spraw załatwianych przez wewnętrzne komórki organizacyjne określa Regulamin Organizacyjny Starostwa.

Starosta, sprawując zwierzchnictwo w stosunku do powiatowych służb, inspekcji i straży:

- powołuje i odwołuje ich kierowników, z wyjątkiem kierowników Komendy Powiatowej Policji w Bochni oraz Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Bochni,
- zatwierdza programy ich działania,
- uzgadnia wspólne działanie tych jednostek na obszarze powiatu.
- w sytuacjach szczególnych kieruje wspólnymi działaniami tych jednostek,
- zleca w uzasadnionych przypadkach prowadzenie kontroli.

Powiatowe służby, inspekcje i straże tworzą:

- Komenda Powiatowa Policji w Bochni,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Bochni,
- Powiatowy Inspektorat Weterynaryjny w Bochni,
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Bochni,
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bochni.

W celu realizacji zadań Powiatu zostały utworzone następujące jednostki organizacyjne powiatu:

- Bursa Szkolnictwa Ponadgimnazjalnego w Bochni,
- II Liceum Ogólnokształcące w Bochni,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Bochni,
- Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Łapanowie,
- Zespół Szkół im. prof. Jana Zdzisława Włodka w Dąbrowicy,
- Zespół Szkół Nr 1 im. St. Staszica w Bochni,
- Zespół Szkół Nr 2 im. St. Konarskiego w Bochni,
- Zespół Szkół Nr 3 im. ks. prof. Józefa Tischnera,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących, pl. ks. A. Czaplińskiego 1 w Bochni,
- Dom Dziecka w Bochni,
- Dom Pomocy Społecznej w Bochni,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bochni,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Bochni,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni,
- Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Rozdzielu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Bochni,
- Powiatowy Zarząd Dróg w Bochni,
- SP ZOZ w Bochni „Szpital Powiatowy” im. bł. Marty Wieckiej (Powiat pełni funkcję organu założycielskiego).

ZAŁĄCZNIK NR 2. ANALIZA SWOT

ANALIZA SWOT – PRZESTRZEŃ, INFRASTRUKTURA, ŚRODOWISKO	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bliskość aglomeracji krakowskiej o bogatym otoczeniu biznesu, zapleczu naukowym i badawczym; ▪ Przynależność do Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego; ▪ Autostrada A4, sieć dróg oraz linia kolejowa Wrocław – Przemyśl umożliwiające połączenie z ważnymi ośrodkami miejskimi; ▪ Bocheńska Strefa Aktywności Gospodarczej świadcząca o atrakcyjności inwestycyjnej powiatu; ▪ Długi okres wegetacyjny oraz jakość gleb sprzyjająca rozwojowi rolnictwa; ▪ Występowanie surowców mineralnych; ▪ Dość wysoki wskaźnik lesistości wpływający na jakość powietrza atmosferycznego oraz lokalny klimat; ▪ Rezerваты przyrody świadczące o walorach przyrodniczych terenu; ▪ Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii przyjaznych środowisku naturalnemu; ▪ Zabytki o wysokich walorach kulturowych, liczne atrakcje turystyczne, szlaki górskie, trasy rowerowe oraz rozwinięta baza noclegowa sprzyjające rozwojowi turystyki; ▪ Bogata oferta kulturowa przeznaczona dla mieszkańców; ▪ Rozwinięta infrastruktura sportowa umożliwiająca mieszkańcom na uprawianie sportu; ▪ Hotspoty umożliwiające ludności bezpłatny dostęp do internetu; ▪ System wczesnego ostrzegania przeciwpowodziowego umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami powodzi; ▪ e-Urząd wpływający na sprawność działania Starostwa Powiatowego; ▪ Pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania na rozbudowę/budowę infrastruktury.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niekorzystne warunki przewietrzania wpływające na poziom zanieczyszczenia atmosfery; ▪ Niewielkie zasoby wód podziemnych ograniczające możliwości zaspokajania potrzeb mieszkańców; ▪ Zagrożenie pożarowe i powodziowe; ▪ Nie najlepszy stan infrastruktury szkolnej; ▪ Brak stacjonarnego hospicjum.

szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost zainteresowania odnawialnymi źródłami energii; ▪ Polityka państwa w zakresie odnawialnych źródeł energii; ▪ Edukacja ekologiczna ludności wpływająca na stan środowiska naturalnego; ▪ Wzrost gospodarczy warunkujący m.in. liczbę inwestycji na terenie powiatu; ▪ Wzrost zainteresowania ekologiczną żywnością warunkujący rozwój rolnictwa ekologicznego; ▪ Wzrost popularności powiatu bocheńskiego w Polsce i za granicą wpływający na rozwój turystyki; ▪ Popyt na usługi turystyczne warunkujący rozwój tej gałęzi gospodarki; ▪ Możliwość pozyskania środków z funduszy UE m.in. na modernizację lub rozbudowę infrastruktury, ochronę środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Anomalia pogodowe mogące powodować zniszczenia infrastruktury oraz zasobów naturalnych; ▪ Zanieczyszczenie środowiska wpływające na obniżenie jakości zasobów naturalnych; ▪ Zmiany klimatyczne warunkujące przydatność terenów do rolnictwa i rozwoju turystyki; ▪ Spadek liczby urodzeń skutkujący koniecznością zamykania szkół i likwidacją etatów nauczycieli; ▪ Trudności w pozyskaniu funduszy z zewnętrznych źródeł finansowania.

ANALIZA SWOT – KAPITAŁ LUDZKI

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrastająca liczba mieszkańców; ▪ Dodatni przyrost naturalny oraz dodatnie saldo migracji wpływające na wzrost liczby mieszkańców powiatu; ▪ Akcje PUP ułatwiające znalezienie pracy bezrobotnym; ▪ Zdywersyfikowane kierunki kształcenia dające młodzieży większe możliwości znalezienia pracy; ▪ Wykształcona i doświadczona kadra pedagogów warunkująca wysoki poziom nauczania w szkołach; ▪ Aktywność sportowa mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wysoka gęstość zaludnienia; ▪ Spadek liczby uczniów w szkołach mogący powodować konieczność zamykania szkół i zwalniania nauczycieli; ▪ Starzenie się społeczeństwa wpływające negatywnie na strukturę społeczeństwa oraz procesy gospodarcze; ▪ Wzrastające bezrobocie wpływające na poziom dochodów gospodarstw domowych oraz rozwój patologii społecznych i przestępczości; ▪ Wysoka przestępczość wśród młodzieży.
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odpowiednia polityka prorodzinna i gospodarcza państwa; ▪ Wzrost gospodarczy i poprawa warunków na rynku pracy; ▪ Popularyzacja zdrowego trybu życia wpływająca na długość i jakość życia ludności; ▪ Ogólnopolskie akcje prewencyjne dla młodzieży ograniczające przestępczość; ▪ Popularność polskich terenów inwestycyjnych na arenie międzynarodowej co wpłynąć może na pozyskanie zagranicznych inwestorów oraz tworzenie miejsc pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Migracje ludności wpływające na zmniejszenie liczby mieszkańców; ▪ Ujemny przyrost naturalny wpływający na starzenie się społeczeństwa; ▪ Spadek liczby urodzeń wpływający na liczbę dzieci w szkołach; ▪ Wzrost zachorowań na choroby cywilizacyjne warunkujący wzrost liczby zgonów; ▪ Stagnacja gospodarcza wpływająca na wzrost bezrobocia; ▪ Rozwój społeczeństwa internetowego powodujący ograniczenie aktywności społecznej ludności; ▪ Rozwój patologii społecznych; ▪ Nieodpowiednia polityka państwa wpływająca negatywnie na procesy społeczne.

ANALIZA SWOT – PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I KOOPERACJA

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bliskość Krakowa, który stanowi bazę edukacyjną, badawczą oraz techniczną; ▪ Autostrada A4 umożliwiająca powiatowi międzynarodowe połączenie; ▪ Wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych, która stanowi o atrakcyjności inwestycyjnej terenu, a także generuje nowe miejsca pracy; ▪ Bocheńska Strefa Aktywności Gospodarczej (oraz Realizacja projektu utworzenia PSSAG) zachęcająca do inwestowania na terenie powiatu; ▪ Bogate otoczenie biznesu sprzyjające prowadzeniu działalności gospodarczej; ▪ Współpraca z zagraniczną jednostką partnerską umożliwiającą realizację wspólnych przedsięwzięć edukacyjnych oraz gospodarczych; ▪ Współpraca z organizacjami pozarządowymi wpływająca na rozwój m.in. w zakresie kultury, sportu itp.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrastające bezrobocie powodujące ubożenie ludności oraz rozwój patologii społecznych; ▪ Spadek liczby ofert pracy wpływający na utrzymujący się poziom bezrobocia; ▪ Rozdrobnienie w rolnictwie uniemożliwiające czerpanie korzyści z efektu skali.
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost gospodarczy wpływający na wzrost przedsiębiorczości oraz spadek bezrobocia; ▪ Wzrost popularności powiatu bocheńskiego w Polsce i za granicą, co wpływać może na atrakcyjność inwestycyjną oraz turystyczną powiatu; ▪ Popularność współpracy partnerskiej umożliwiającą nawiązanie współpracy z kolejnymi jednostkami; ▪ Napływ zagranicznego kapitału, który w wysokim stopniu wpływa na rozwój regionu; ▪ Dostęp do dużych rynków zbytu umożliwiający sprzedaż towarów i usług; ▪ Wzmoczona aktywność transgraniczna umożliwiającą pozyskanie rynków zbytu oraz partnerów gospodarczych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kryzys finansowy i gospodarczy mogący spowodować upadek zakładów pracy i wzrost bezrobocia; ▪ Wzrastające koszty pracy warunkujące stan zatrudnienia; ▪ Konkurencyjność innych regionów pod względem inwestycyjnym; ▪ Spadek zainteresowania partnerstwem jest co ograniczy realizację przedsięwzięć o szerszym zakresie; ▪ Brak stabilnej polityki państwa co wpływać może na wybór miejsca inwestycji przez zagraniczne podmioty; ▪ Drenaż mózgów powodujący ubytek wykształconej kadry specjalistów; ▪ Migracje ludzi młodych i wykształconych; ▪ Brak rynków zbytu warunkujący ograniczenie rozwoju podmiotów gospodarczych.

ZAŁĄCZNIK NR 3. RAPORT Z BADAŃ ANKIETOWYCH

1. WSTĘP

Badanie ankietowe zostało zrealizowane na zlecenie Starosty Powiatu Bocheńskiego w ramach opracowywanej Strategii Rozwoju Powiatu Bocheńskiego. Objęto nim reprezentatywną grupę mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych, pochodzących z obszaru powiatu.

Raport powstał w oparciu o dane z niniejszego badania ankietowego przeprowadzonego na terenie powiatu bocheńskiego w marcu i kwietniu 2014 r., na potrzeby którego przygotowano 3 rodzaje ankiet:

- dla mieszkańców powiatu bocheńskiego,
- dla przedsiębiorstw posiadających siedzibę lub działających na obszarze powiatu bocheńskiego,
- dla organizacji pozarządowych posiadających siedzibę lub działających na obszarze powiatu bocheńskiego.

W tak sformułowanym kształcie badania ankietowego przyjęto możliwość wypełnienia więcej niż jednej ankiety. Dla przykładu, jeśli mieszkaniec jest równocześnie właścicielem firmy oraz członkiem stowarzyszenia, to miał możliwość wypełnienia trzech ankiet. Przyjęto, że inna jest percepcja mieszkańca, przedsiębiorcy oraz organizacji pozarządowej, gdyż podmioty te mają zupełnie inne problemy, cele, zakres działań, potrzeby, oczekiwania, a także relacje z samorządem terytorialnym.

Układ przedstawionych wyników stanowi odzwierciedlenie zrealizowanych ankiet. Opracowanie składa się z uwag metodologicznych, charakterystyki badanej populacji oraz tabel zawierających wyniki udzielonych odpowiedzi na pytania zawarte w arkuszach formularzy.

1.1. CEL I METODA BADAŃ

Realizacja niniejszego projektu badawczego stanowi integralną część prac nad Strategią Rozwoju Powiatu Bocheńskiego. Zgodnie z założeniem, dokument ten ma nakreślać najważniejsze cele, do których dążyć będzie Powiat Bocheński w perspektywie 2014–2020¹.

Kształt kwestionariuszy użytych do badania ankietowego i problematyka zawarta w poszczególnych formularzach wychodzi naprzeciw problemom istotnym z punktu rozwoju powiatu bocheńskiego.

Celem ankiety skierowanej do mieszkańca było przede wszystkim zbadanie poziomu jakości życia w powiecie bocheńskim. A zatem w szczególności istotne było zebranie informacji o problemach, potrzebach i oczekiwaniach poszczególnych obywateli powiatu. Było to badanie ukierunkowane na zgromadzenie danych o subiektywnych odczuciach mieszkańców – nie w znaczeniu poznania indywidualnych potrzeb lecz w formie opinii społeczeństwa powiatu bocheńskiego w ogóle. Respondenci odpowiadali także na pytania dotyczące m.in. oceny realizacji zadań i inwestycji na terenie powiatu w podziale na kategorie takie jak: edukacja, bezpieczeństwo, rekreacja, kultura. Odpowiadający ponadto mogli wskazać, który obszar rozwoju powinien stanowić ich zdaniem priorytet działań Powiatu Bocheńskiego w latach 2014–2020.

Ankieta dedykowana przedsiębiorcom była narzędziem badawczym do zobrazowania oceny prowadzenia działalności gospodarczej pozarolniczej/rolniczej oraz możliwości jej rozwoju na obszarze powiatu bocheńskiego.

Kwestionariusz przeznaczony dla organizacji pozarządowych miał na celu przedstawienie problematyki dotyczącej prowadzenia działalności pożytku publicznego, zebranie informacji o ich sytuacji, możliwościach rozwoju, a także o współpracy z administracją publiczną w powiecie bocheńskim.

Należy przy tym zaznaczyć, że kategorie wyżej wskazanych ankiet nie dotyczyły tylko zadań realizowanych przez samorząd terytorialny na poziomie Powiatu, ale także poruszały kwestie, za które odpowiedzialność spoczywa na poziomie Gminy, czy innych jednostek realizujących zadania kluczowe z punktu widzenia społeczeństwa. Dla przykładu, zadano pytania o edukację na poziomie zarówno podstawowym, gimnazjalnym jak i ponadgimnazjalnym, mimo, że te pierwsze leżą w gestii odpowiedzialności Gminy. Takie podejście związane jest z pod-

¹ Termin «powiat» rozumiany jest w niniejszym Raporcie jako obszar terytorialny. Nie należy go mylić z organem administracji publicznej jakim jest Starosta oraz Starostwo Powiatowe, które jest jednostką pomocniczą dla Starosty. Z wyjątkiem pytania w ankiecie dla mieszkańca, w którym «Powiat» rozumiany jest jako organ administracji publicznej o przypisanych kompetencjach i obowiązkach, pozostałe terminy odnoszą się do powiatu w kontekście geograficznym, wspólnoty celów.

stawowym założeniem badania, którego celem było kompleksowe spojrzenie na ogół życia mieszkańców – obywateli w danym regionie zawężonym jego granicami administracyjnymi, a nie ocena stopnia wywiązywania się Starostwa z przypisanych Powiatowi zadań własnych.

Każdy wypełniający ankietę – niezależnie od tego, czy był to mieszkaniec, przedstawiciel przedsiębiorstwa czy organizacji pozarządowej – mógł zaproponować zadanie jego/jej zdaniem priorytetowe do realizacji na obszarze objętym badaniem. Było to pytanie otwarte, w którym proszono respondenta o podanie zakresu zadania (inwestycji lub projektu miękkiego) wraz z krótkim jego opisem oraz wskazaniem miejsca jego realizacji. Celem tego pytania była możliwość szerszego zaangażowania mieszkańców powiatu bocheńskiego w proces uspołeczniania i wspólnego budowania jego Strategii Rozwoju. Pytanie to miało również na celu zweryfikowanie potrzeb oraz oczekiwań respondentów w zakresie przyszłości powiatu bocheńskiego, a także nakreślenie ważnych kierunków rozwojowych z poziomu operacyjnego.

Kwestionariusze do przeprowadzenia badania ankietowego w formie cyfrowej zostały przygotowane zarówno jako pliki w formacie *.doc czy *.pdf, jak i w wersji elektronicznego formularza, udostępnionego na portalu www.ebadania.pl. Dokumenty w formacie *.doc miały utworzone i włączone makra, celem ułatwienia i zautomatyzowania wyboru preferowanej przez respondenta odpowiedzi.

Kwestionariusze były dystrybuowane wieloma kanałami komunikacyjnymi, w tym m.in. poprzez Starostwo Powiatowe w Bochni oraz jednostki organizacyjne Powiatu. Informacja o przeprowadzaniu ankiety została rozpowszechniona przez pracowników Starostwa.

Do ostatecznej analizy statystycznej zakwalifikowano wszystkie przesłane drogą elektroniczną, jak i w wersji papierowej ankiety. Zebrano łącznie **356 wypełnionych kwestionariuszy**, w tym: 15 ankiet od przedsiębiorstw, 7 od organizacji pozarządowych i 334 od mieszkańców. Dane z kwestionariuszy zostały poddane analizie statystycznej i merytorycznej. Przy weryfikacji niniejszych ankiet zachowano anonimowość wszystkich ich respondentów.

Przygotowane ankiety, tj. dla mieszkańca, przedsiębiorstwa, organizacji pozarządowej, przeznaczone były do samodzielnego wypełnienia. Struktura kwestionariuszy uwzględniała zarówno pytania zamknięte, jak i otwarte, przy czym zdecydowanie przeważał typ pytania zamkniętego. W wybranych pytaniach o charakterze zamkniętym uwzględniono odpowiedź „inne”, z możliwością wyszczególnienia odpowiedzi, która nie znalazła się w zaproponowanym przez autorów badania katalogu. Ponadto pojawiły się w poszczególnych ankietach pytania ze skalą odpowiedzi.

Sposób pozyskiwania respondentów warunkował strukturę próby badawczej. Wyłożenie ankiet w urzędach, czy też zamieszczenie ich w internecie powodowało, że wypełniały je w głównej mierze osoby zainteresowane powiatem bocheńskim, bardziej aktywne i lepiej zorientowane w sprawach swojego regionu.

W niżej przedstawionej analizie wypełnionych ankiet w części pytań odpowiedzi mogą nie sumować się do 100%. Spowodowane jest to występowaniem pytań, w których respondenci mogli nie udzielić odpowiedzi. W przedstawionych tabelach są również takie, w których wynik może przekroczyć wartość 100%, co wiąże się z możliwością udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi na pytanie.

Niniejsze opracowanie stanowi raport z przeprowadzonych badań. Przy jego opracowaniu kierowano się zasadą precyzyjnego przedstawienia wyników i unikania ich krzyżowej, głębszej interpretacji statystycznej. Dzięki temu potencjalnie zainteresowany tą problematyką czytelnik będzie miał możliwość dokonania samodzielnej analizy w oparciu o przedstawione dane ilościowe i jakościowe.

2. POWIAT BOCHEŃSKI W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORSTW I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

W niniejszym rozdziale zaprezentowane są dane ilościowe i jakościowe pozyskane w badaniu ankietowym. Pierwsza część dotyczy ankiet skierowanych do mieszkańców powiatu bocheńskiego, druga koncentruje się na przedsiębiorstwach, a ostatnia na organizacjach pozarządowych funkcjonujących w granicach powiatu.

2.1. ANALIZA NA PODSTAWIE ANKIET DLA MIESZKAŃCÓW

Ankieta dla mieszkańca zawierała 8 pytań oraz metryczkę, tj. dane o grupie poddanej badaniu. Autorzy ankiety sformułowali 6 pytań zamkniętych oraz 2 pytania otwarte.

Zakres badania ankietowego obejmował następujące obszary tematyczne:

1. Ocena potrzeby posiadania Strategii Rozwoju Powiatu;
2. Ogólna ocena życia w powiecie;
3. Ocena sytuacji w powiecie;
4. Ocena poczucia przynależności do powiatu;
5. Ocena realizacji zadań i inwestycji na terenie powiatu;
6. Propozycja 3 obszarów rozwoju, które powinny stanowić priorytet działań na terenie powiatu w latach 2014–2020;
7. Propozycja zadania do realizacji na terenie powiatu w okresie 2014–2020 z punktu widzenia respondenta;
8. Plany zmiany miejsca zamieszkania w okresie najbliższych 5–7 lat;
9. Metryczka – Informacje o respondentach.

METRYCZKA – INFORMACJE O RESPONDENTACH

Istotne jest, aby scharakteryzować grupę docelową, która wzięła udział w badaniu ankietowym skierowanym do mieszkańców. W tym celu każda z przygotowanych ankiet zawierała metryczkę, w której należało odpowiedzieć na pytania o to, jaka jest struktura płci, wieku, wykształcenia oraz zatrudnienia respondenta.

Tabela 1. Struktura płci respondentów

PŁEĆ RESPONDENTÓW	% WYPEŁNIONYCH ANKIET
Kobieta	59
Mężczyzna	41
Razem	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Większość respondentów, która wzięła udział w badaniu, stanowiły kobiety, jednak ich przewaga liczebna nad mężczyznami jest nieznaczna, gdyż udział kobiet w badaniu wyniósł 59%, a mężczyzn 41%. Oznacza to, że zaangażowanie mieszkańców w życie publiczne powiatu bocheńskiego rozkłada się równomiernie z punktu widzenia struktury płci.

Tabela 2. Struktura wiekowa respondentów

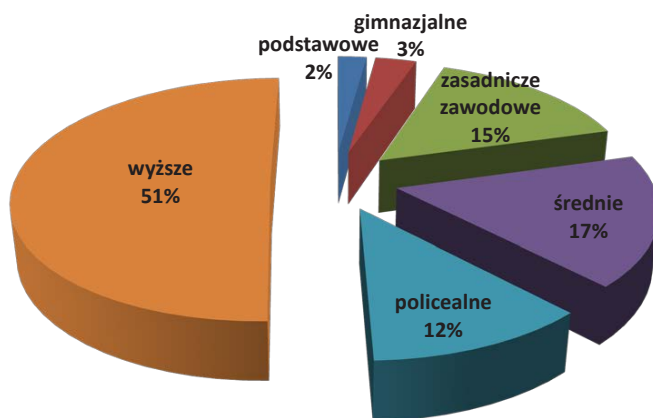
WIEK	% WYPEŁNIONYCH ANKIET
15–20	5
21–30	26
31–40	30
41–50	17
51–60	15
Powyżej 60	7
Razem	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wśród zrealizowanych ankiet najczęściej należało do osób w wieku między 31 a 40 rokiem życia, które stanowią 30% wszystkich respondentów badania oraz pomiędzy 21 a 30 rokiem życia, które z kolei stanowią 26% wszystkich ankietowanych. Znaczący jest także udział w badaniu osób w wieku 41–50 lat, tj. 17% wszystkich, którzy wypełnili formularze, a także w wieku 51–60 lat – 15% ogółu respondentów. Odsetek procentowy dwóch skrajnych grup wiekowych, tj.: powyżej 60 lat oraz między 15 a 20 rokiem życia jest najmniejszy i wynosi odpowiednio 7 i 5%. Jest to ważna informacja z perspektywy aktywizowania osób najmłodszych oraz najstarszych do zaangażowania w życie społeczne powiatu. Należałoby się zastanowić przy okazji tej informacji m.in. nad poszukianiem innych kanałów informacyjnych dla tych grup wiekowych, a także nad diagnozą problemów w zakresie kapitału społecznego powiatu. Tym bardziej, że sytuację w tym zakresie w powiecie bocheńskim odzwierciedla badanie realizowane w skali ogólnopolskiej przez Instytut Spraw Publicznych, dotyczące społeczeństwa obywatelskiego oraz kapitału społecznego w Polsce, które wskazuje, że udział osób w wieku 15–20 oraz powyżej 60 roku ma tendencje do utrzymywania się na stosunkowo niskim poziomie².

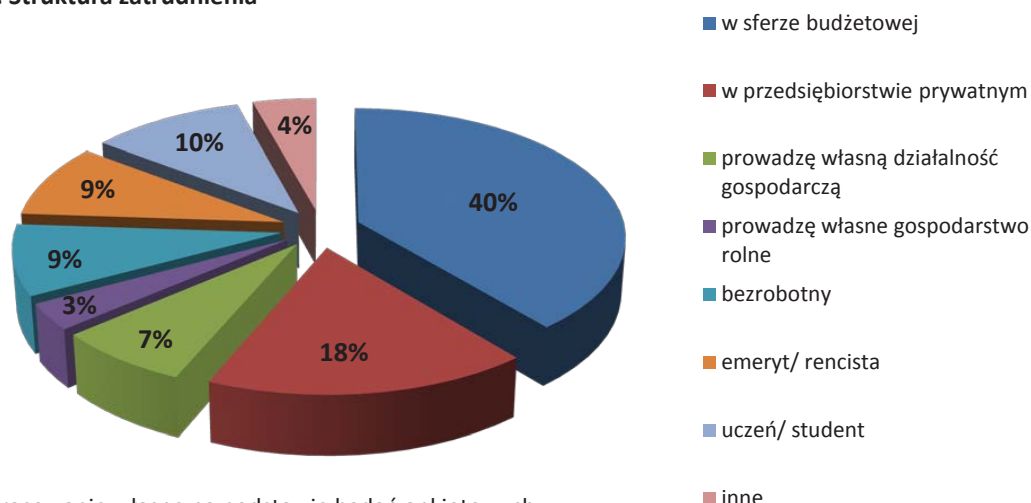
Wykres 1. Struktura wykształcenia respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zdecydowanie dominującą grupą w badaniu pod względem wykształcenia są osoby posiadające dyplom uczelni wyższej – stanowią one ponad połowę osób, które wypełniły ankietę (51%). Liczebność trzech kolejnych grup jest porównywalna, gdyż wynosi ona 17, 15 i 12% i są to osoby z wykształceniem odpowiednio: średnim, zasadniczym zawodowym oraz policealnym. Najmniejszą ilość reprezentantów w badaniu mają osoby z wykształceniem: gimnazjalnym (3%), oraz podstawowym (2%).

Wykres 2. Struktura zatrudnienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

² Zob. szerzej: *Partycypacja publiczna w praktyce*, red. Anna Olech, Warszawa 2013; *Przepis na uczestnictwo. Diagnoza partycypacji publicznej w Polsce*, red. Anna Olech, Warszawa 2013. Raporty dostępne są: <http://www.isp.org.pl/publikacje,25.html>

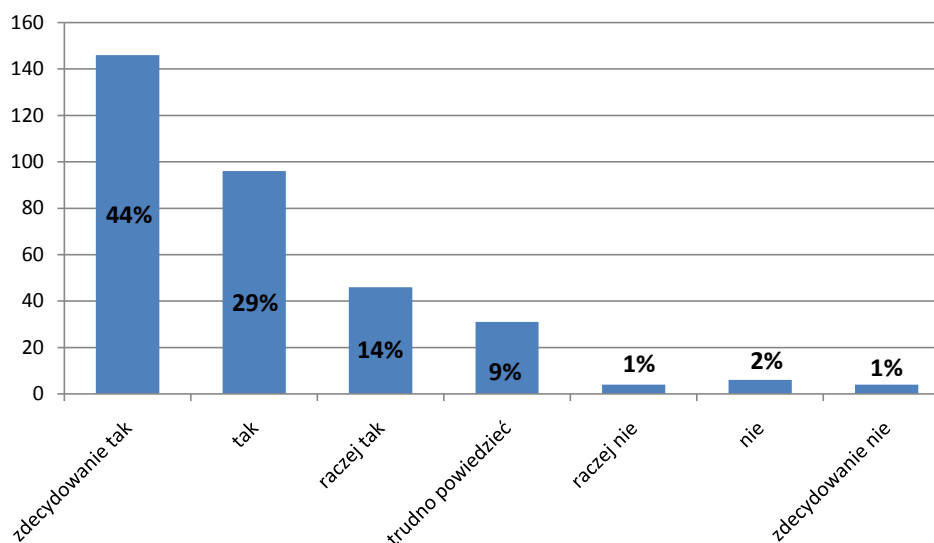
Najwięcej osób ankietowanych deklaruowało zatrudnienie w sferze budżetowej (40%). Reprezentatywna była także grupa osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach prywatnych (18%). Udział uczniów/studentów, emerytów/rencistów, osób bezrobotnych, a także prowadzących własną działalność gospodarczą jest nieznaczny, gdyż kształtuje się on pomiędzy 10 a 7%. Najmniej liczną grupę pod kątem struktury zatrudnienia stanowią natomiast osoby prowadzące własne gospodarstwo rolne oraz osoby zatrudnione w innego rodzaju strukturach, niewymienionych w niniejszym badaniu.

Mimo że struktura zatrudnienia osób, które wypełniły ankietę, jest tak różnorodna, istotny jest fakt iż każda grupa zawodowa wskazana w tejże strukturze ma swoje przedstawicielstwo w niniejszym badaniu ankietowym.

OCENA POTRZEBY POSIADANIA STRATEGII ROZWOJU POWIATU BOCHEŃSKIEGO

Autorzy badania uznali za zasadne zapytanie respondentów o opinię, czy uważają oni za konieczne budowanie Strategii Rozwoju Powiatu Bocheńskiego. Ważny jest aspekt akceptacji procesu tworzenia Strategii Rozwoju, stąd istotnym jest zbadanie na samym wstępie jakie jest podejście do tego tematu samego społeczeństwa, a także czy występuje wśród niego i jaka jest ewentualna skala niezadowolenia.

Wykres 3. Ocena potrzeby posiadania Strategii Rozwoju

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zdecydowana większość, bo aż 87% respondentów, uznała proces budowania Strategii Rozwoju Powiatu Bocheńskiego za zasadny, w tym 44% ankietowanych uważa, że taka Strategia jest zdecydowanie potrzebna, 29% uważa, że jest potrzebna, a 14%, że jest raczej potrzebna. Zaledwie 4% ankietowanych nie widzi potrzeby posiadania takiego dokumentu planistycznego, a 9% respondentów stwierdziło, że „trudno powiedzieć”. Taka struktura odpowiedzi oznacza, że mieszkańcy powiatu bocheńskiego widzą potrzebę planowania strategicznego przez Starostwo w oparciu o dokument Strategii Rozwoju.

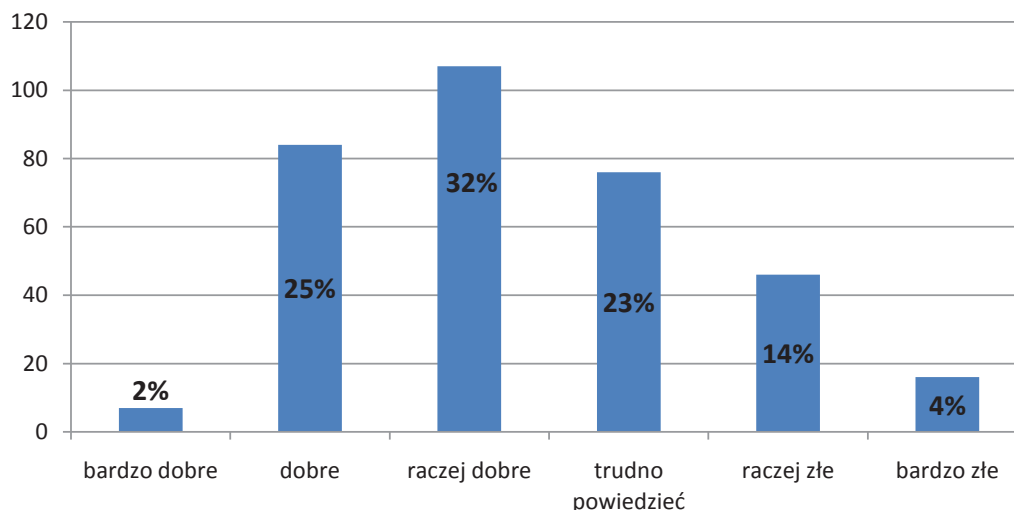
OGÓLNA OCENA ŻYCIA W POWIECIE BOCHEŃSKIM

Celem pytania była próba zaprezentowania ogólnego poziomu jakości życia w powiecie bocheńskim. Jest to ważna informacja w szczególności przy diagnozowaniu problemów, celów oraz kierunków rozwoju powiatu, które mają na celu podwyższenie poziomu jakości życia mieszkańców w powiecie bocheńskim.

Większość osób, bo aż 59%, zadeklarowało, że jakość ich życia na terenie powiatu bocheńskiego jest zadowalająca, w tym: 2% oceniło ją bardzo dobrze, 25% dobrze, a 32% raczej dobrze. Negatywnie jakość życia w powiecie oceniło około 18% respondentów, w tym: 4% z nich oceniło tę jakość bardzo źle, a 14% raczej źle. Natomiast 23% osób biorących udział w badaniu wskazało na trudność w zweryfikowaniu ich jakości życia w powiecie. Analizując otrzymane odpowiedzi warto podkreślić że, mimo iż zdecydowanej większości respondentów żyje się dobrze w granicach powiatu bocheńskiego, to niestety w społeczeństwie tym funkcjonuje również spora grupa osób, które są niezadowolone z warunków życia, co należy wziąć pod uwagę przy planowaniu kolejnych kierunków rozwoju powiatu w najbliższym okresie.

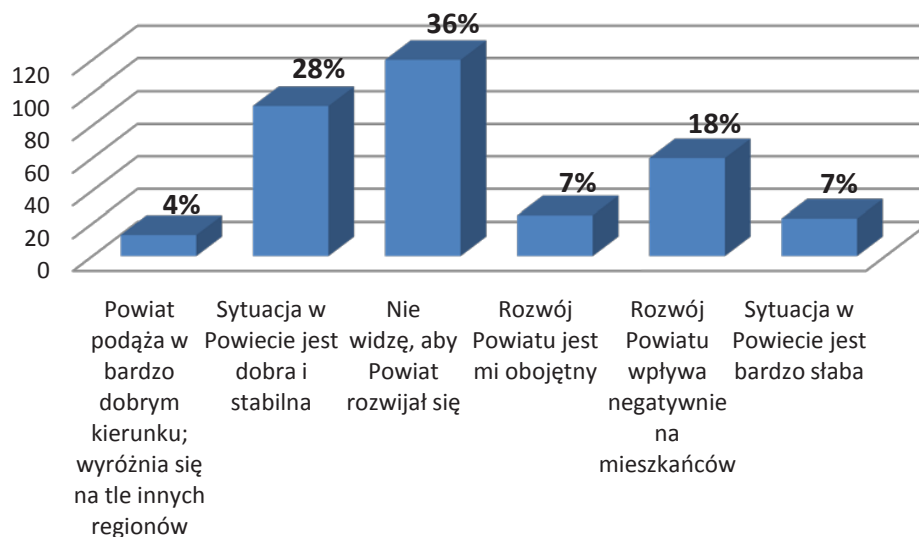
Wykres 4. Ogólna ocena życia w powiecie

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

OCENA SYTUACJI W POWIECIE BOCHEŃSKIM

Wykres 5. Ocena sytuacji w powiecie

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zdecydowana większość badanych twierdzi, że nie widzi, aby powiat bocheński rozwijał się, 18% uważa, że rozwój ten wpływa negatywnie na mieszkańców, a 7% twierdzi, że sytuacja w powiecie jest bardzo zła. Jedynie 4% ankietowanych uważa, że powiat podąża w bardzo dobrym kierunku i wyróżnia się na tle innych regionów, a 28% respondentów uważa, że sytuacja w powiecie jest dobra i stabilna. Dla 7% osób biorących udział w badaniu, rozwój powiatu jest obojętny.

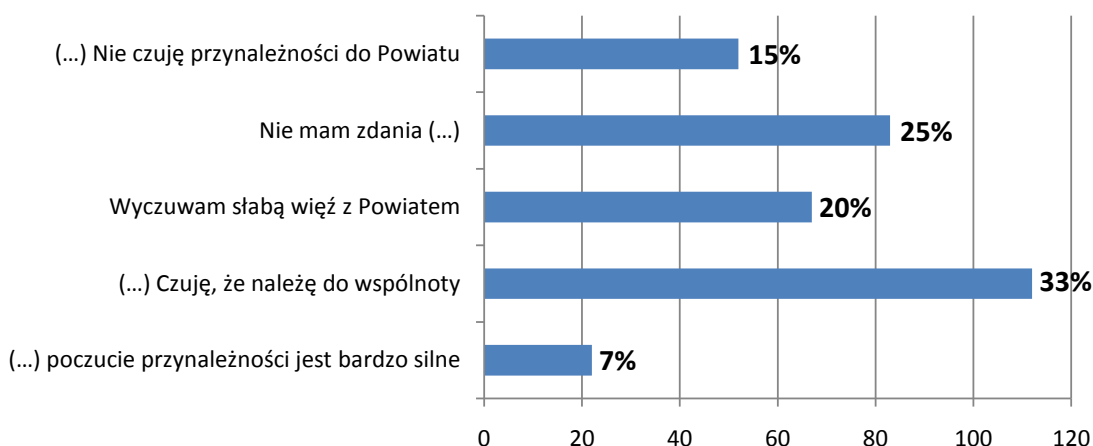
Oznacza to, iż mimo sporego odsetka mieszkańców powiatu bocheńskiego pozytywnie oceniających jego sytuację, większość społeczeństwa nie dostrzega rozwoju powiatu, lub wręcz jednoznacznie stwierdza, że sytuacja w powiecie jest zła i niekorzystnie oddziałuje na mieszkańców.

OCENA POCZUCIA PRZYNALEŻNOŚCI DO POWIATU BOCHEŃSKIEGO

Problematyka poruszona w pytaniu opiera się na dwóch zagadnieniach. Pierwsze to: opinia o współpracy, relacjach Powiatu z mieszkańcami. Drugie to poczucie przynależności do powiatu. Intencją tak sformułowanego pytania było badanie krzyżowe, z jednej strony opinii o współpracy, komunikacji Powiatu z mieszkańcami, a z drugiej poczucia przynależności do wspólnoty, do powiatu. Należy to pytanie potraktować jako otwierające dyskusję, a nie jako podsumowanie dotyczące interakcji pomiędzy mieszkańcem, a samorządem terytorialnym, władzą w powiecie.

Wykres 6. Ocena poczucia przynależności do powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najwięcej respondentów zakreśliło odpowiedź: Czuję, że należę do wspólnoty (33%). Druga duża grupa ankietowanych (25%) nie ma zdania w tej kwestii. Z kolei trzecia co do wielkości grupa respondentów (20%) wskazała, że wyczuwa słabą więź z powiatem. Nie czuje przynależności do powiatu 15% respondentów, a 7% osób biorących udział w badaniu twierdzi, że ich poczucie przynależności do powiatu jest bardzo silne.

Mimo tak różnorodnego rozkładu głosów w zakresie oceny poczucia przynależności do powiatu bocheńskiego, około 60% ankietowanych wyczuwa jakąkolwiek przynależność do powiatu, z naciskiem na pozytywny aspekt tego uczucia. Niemniej jednak, należy wziąć pod uwagę, głosy respondentów badania, którzy nie czują przynależności do powiatu lub nie mają zdania w tym zakresie.

OCENA REALIZACJI ZADAŃ I INWESTYCJI NA TERENIE POWIATU

Wykres radarowy przedstawia ocenę zadań i inwestycji w podziale na poszczególne kategorie. Ustalona została skala od 1 do 5, gdzie 1 oznacza bardzo źle, a 5 – bardzo dobrze. Obszary zadań, które były oceniane w tym pytaniu to:

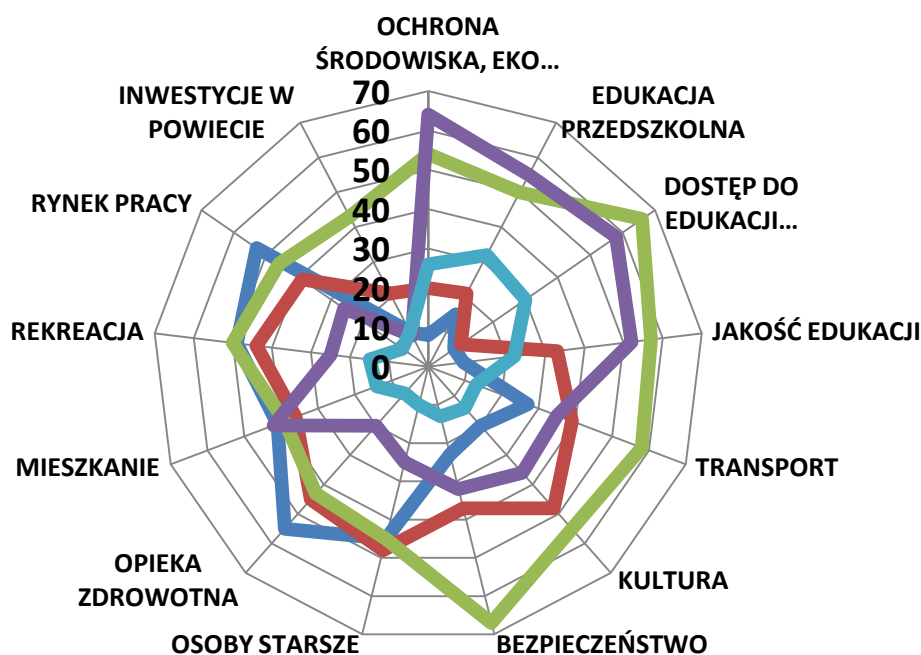
1. Ochrona środowiska, ekologia
2. Edukacja przedszkolna
3. Edukacja
4. Transport
5. Kultura
6. Bezpieczeństwo
7. Pomoc społeczna
8. Opieka zdrowotna
9. Mieszkanie
10. Rekreacja
11. Rynek pracy
12. Inwestycje w powiecie

Liczby 0, 10, 20 ... aż do 70 oznaczają liczbę ocen wyrażonych przez mieszkańców w danej kategorii.

Wykres 7. Ocena realizacji zadań i inwestycji na terenie powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najlepiej została oceniona ochrona środowiska. Otrzymała 64 odpowiedzi dobre. Najwięcej kategorii otrzymało ocenę przeciętnie. Średnia ocen od 3,0 do 3,5 kształtuje się odnośnie: edukacji przedszkolnej, kultury, pomocy społecznej, inwestycji w powiecie.

Spośród kategorii **najbardziej** zostały ocenione: rynek pracy, mieszkanie, opieka zdrowotna oraz transport. Jest to bardzo znaczący sygnał, że muszą to być kluczowe obszary w diagnozowaniu problematyki, celów, kierunków rozwojowych, a także zadań operacyjnych.

PRIORYTETOWE OBSZARY ROZWOJU NA TERENIE POWIATU BOCHEŃSKIEGO

Kolejne pytanie bezpośrednio wynika z poprzedniego, tj. oceny zadań oraz inwestycji na terenie powiatu. Respondenci mieli tutaj za zadanie przedstawić, które obszary są według nich priorytetowymi w okresie 2014–2020.

Tabela 3. Propozycja 3 obszarów rozwoju, które powinny stanowić priorytet działań na terenie powiatu w latach 2014–2020.

LP.	NAZWA OBSZARU ROZWOJU	LICZBA WSKAZAŃ W ANKIETACH
1	OCHRONA ŚRODOWISKA, EKOLOGIA	32
2	DOSTĘPNOŚĆ DO EDUKACJI SZKOLNEJ I PRZEDSZKOLNEJ	48
3	TURYSTYKA, DZIEDZICTWO KULTUROWE	21
4	TRANSPORT	60
5	KULTURA	18
6	BEZPIECZEŃSTWO	44
7	POMOC SPOŁECZNA	33
8	OPIEKA ZDROWOTNA	170

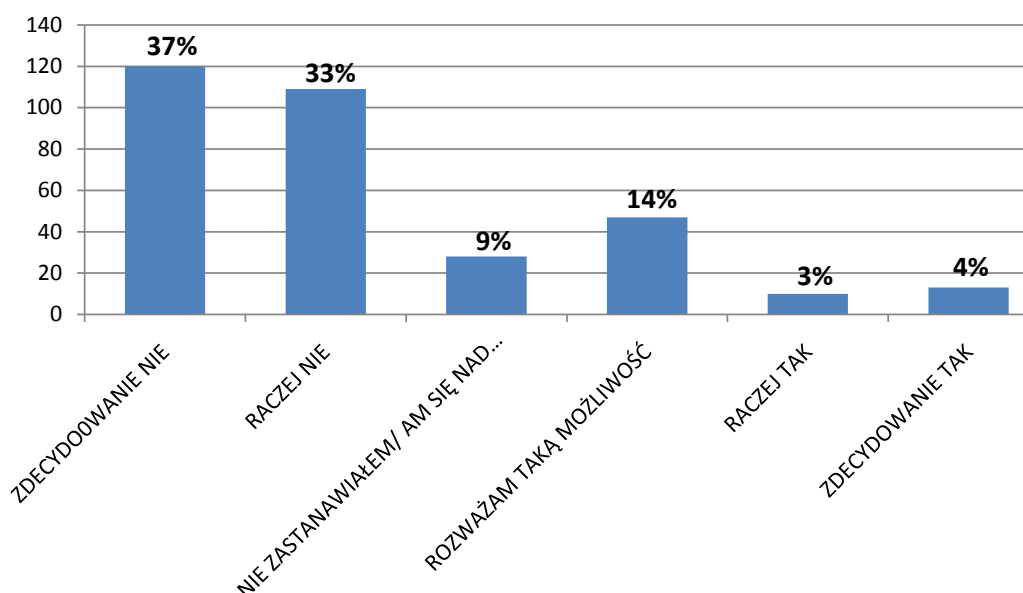
9	REKREACJA I SPORT	22
11	RYNEK PRACY	220
12	INWESTYCJE W POWIECIE	82

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W badaniu wyróżnione zostały obszary, które według mieszkańców stanowią priorytet do rozwoju w okresie 2014–2020. Najwięcej wskazań w zakresie konieczności skoncentrowania się na szukaniu rozwiązań otrzymały takie obszary jak: rynek pracy, opieka zdrowotna oraz inwestycje w powiecie.

PLANY RELOKACYJNE MIESZKAŃCÓW POWIATU BOCHEŃSKIEGO

Badani odpowiadali na pytania dotyczące planów związanych ze zmianą miejsca zamieszkania poza obszar powiatu. Jest to istotne pytanie w kontekście odczuć, opinii społeczeństwa o ogólnym poziomie życia, warunków, możliwości rozwoju na terenie powiatu.

Wykres 8. Plany zmiany miejsca zamieszkania w okresie najbliższych 5–7 lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Większość ankietowanych (37% udzielonych odpowiedzi) zdecydowanie nie zamierza zmienić swojego miejsca zamieszkania poza obszar powiatu, ponadto 33% respondentów raczej nie zamierza tego robić. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że 14% osób biorących udział w badaniu rozważa możliwość przeprowadzki, a 7% zdecydowanie lub raczej chce to uczynić. Taki rozkład odpowiedzi oznacza, że zdecydowana większość respondentów uważa, że ich życie w powiecie jest na takim poziomie, że nie zamierzają oni zmienić miejsca zamieszkania poza jego obszar. Przy wytyczaniu kolejnych kierunków rozwoju powiatu bocheńskiego należy jednak zwrócić uwagę na głosy tej części społeczeństwa, która na chwilę obecną nie widzi szans dalszego prosperowania w jego granicach i rozważa, albo w ogóle podjęła już decyzję, o zmianie miejsca zamieszkania. Tym bardziej, że 9% respondentów badania nie zastanawiała się jeszcze nad ewentualnością zmiany miejsca zamieszkania.

2.2. ANALIZA NA PODSTAWIE ANKIET DLA PRZEDSIĘBIORSTW

Kolejną grupą docelową badania ankietowego byli przedstawiciele przedsiębiorstw. Ankietyzacji poddano nie tylko firmy, które mają swoje siedziby na terenie powiatu bocheńskiego, ale także te, które prowadzą w jego granicach działalność. Ważne było wydzielenie tematu rynek pracy, prowadzenie działalności gospodarczej, gdyż już na etapie diagnozy społeczno-gospodarczej ten obszar pojawił się jako problematyczny. Ponadto przedstawiciele przedsiębiorstw mają inną perspektywę oceny powiatu niż pozostałe grupy interesariuszy.

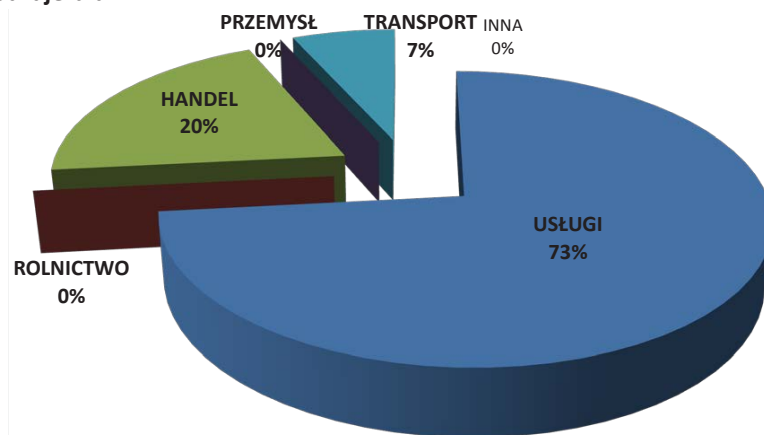
Zakres badania ankietowego obejmował następujące obszary tematyczne:

1. Dane o firmie: branża, rok rozpoczęcia działalności, wielkość zatrudnienia, siedziba firmy, miejsce wykonywania działalności;
2. Ocena rozwoju prowadzonej działalności;
3. Ocena bieżącej sytuacji finansowej;
4. Korzystanie z zewnętrznych form wsparcia finansowego;
5. Warunki prowadzenia działalności;
6. Wsparcie lokalnej działalności;
7. Propozycja zadania do realizacji na terenie powiatu w okresie 2014–2020 z punktu widzenia respondenta;
8. Podejście przedstawicieli samorządu terytorialnego do przedsiębiorstwa.

DANE O FIRMIE

Na początku należy scharakteryzować grupę przedstawicieli przedsiębiorstw, które wzięły udział w badaniu ankietowym.

Wykres 9. Rodzaje branż

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zdecydowana większość przedstawicieli przedsiębiorstw, która wzięła udział w badaniu ankietowym reprezentuje branżę usługową (73% ankietowanych). Wśród kolejnych wskazań znalazły się: handel (20%) oraz transport (7%).

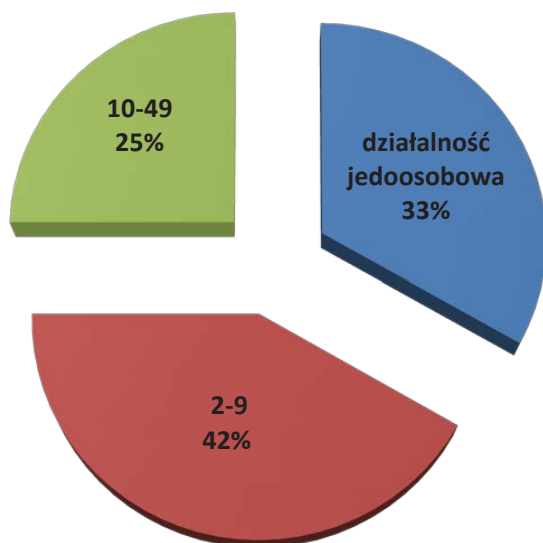
Tabela 4. Rok rozpoczęcia działalności

ROK ROZPOCZĘCIA DZIAŁALNOŚCI	% WYPEŁNIONYCH ANKIET
Do 1989 r.	8
1990–2004	27
2005–2013	62
2014	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Większość firm (62%), która wzięła udział w badaniu ankietowym, powstała lub też prowadzi działalność na terenie powiatu w okresie między 2005–2013. Z kolei 27% ankietowanych reprezentuje firmy powstałe w okresie między 1990–2004, 8% w okresie do 1989 r., a 3% zostało założonych w 2014 r.

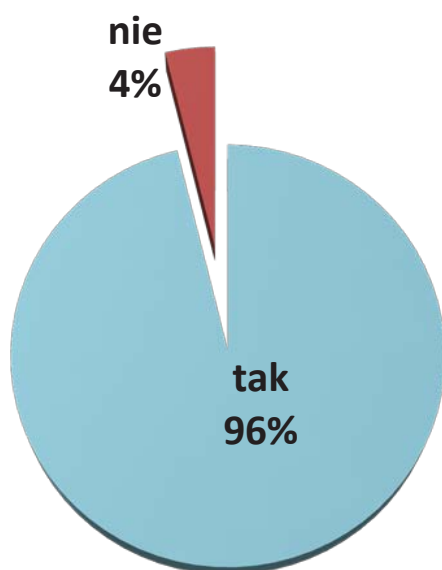
Wykres 10. Struktura wielkości zatrudnienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Spośród wszystkich przedstawicieli firm, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym, 42% pracuje w mikro-przedsiębiorstwach (do 9 pracowników), 33% reprezentuje firmy jednoosobowe, tj. zarejestrowane w Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej, a 25% pracuje w firmach małych (do 49 pracowników).

Wykres 11. Pierwsza siedziba firmy/pierwsze miejsce wykonywania działalności

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

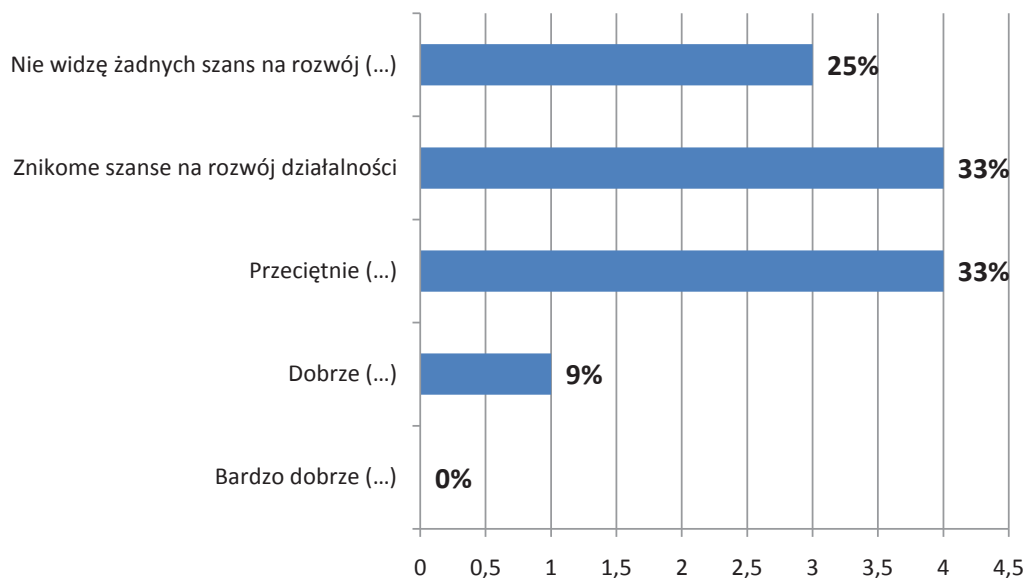
Z danych wynika, że zdecydowana większość (96%) przedstawicieli firm, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym, reprezentuje firmy, które działają lub posiadają siedzibę od początku na terenie powiatu bocheńskiego. Należałoby w dalszym procesie uspołeczniania zastanowić się nad zagadnieniem, co przyciąga firmy, a co je z kolei zniechęca do działania na terenie niniejszego powiatu. A zatem co jest jego słabą, a co mocną stroną w pozyskiwaniu firm w konkurowaniu z regionami ościennymi o nowe miejsca pracy, nowych przedsiębiorców.

OCENA ROZWOJU PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI

Pytanie dotyczyło zarówno możliwości rozwoju samej działalności gospodarczej na terenie powiatu jak i elementu współpracy, relacji przedsiębiorca – samorząd terytorialny.

Wykres 12. Jak ocenia Pan/Pani możliwość rozwoju prowadzonej działalności rolniczej/pozarolniczej na obszarze powiatu?

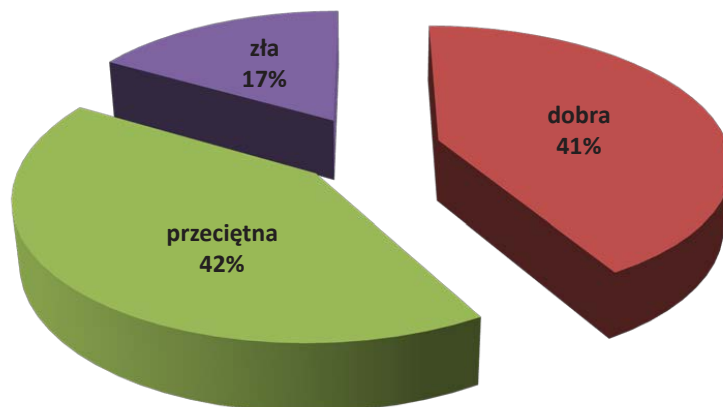
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najwięcej respondentów (po 33%) uznało, że ma znikome szanse na rozwój prowadzonej działalności na terenie powiatu lub oceniło te warunki jako przeciętne. Z kolei 25% ankietowanych nie widzi żadnych szans na rozwój prowadzonej na terenie powiatu działalności. Z drugiej jednak strony, 9% osób biorących udział w badaniu oceniło te warunki jako dobre.

Mimo pojawiających się głosów pozytywnie oceniających możliwość rozwoju prowadzonej działalności rolniczej/pozarolniczej na obszarze powiatu bocheńskiego, ogólna ocena w zakresie silnych stron działalności gospodarczej, jak i wzajemnego pola oddziaływania w relacjach firma – samorząd terytorialny, jest negatywna. Nie należy jednak traktować tego pytania jako podsumowania analizy, a wstęp do dialogu przedsiębiorstw, samorządu terytorialnego oraz instytucji otoczenia biznesu.

OCENA BIEŻĄCEJ SYTUACJI FINANSOWEJ

Wykres 13. Jak oceniają Państwo bieżącą sytuację finansową gospodarstwa/firmy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ocena sytuacji finansowej firm funkcjonujących na terenie powiatu bocheńskiego jest ogólnie pozytywna. Załedwie 17% firm deklaruje, że ich sytuacja finansowa jest na złym poziomie. Najwięcej osób uznaje, że obraz ich finansów jest przeciętny (42%) oraz dobry (41%). Pozytywność bieżącej sytuacji finansowej podmiotów gospodarczych z terenu powiatu bocheńskiego potwierdza fakt, że żaden z respondentów nie wskazał na odpowiedź, iż jego finanse są na bardzo złym poziomie.

KORZYSTANIE Z ZEWNĘTRZNYCH FORM WSPARCIA FINANSOWEGO

Tabela 5. Czy korzystali Państwo w ramach prowadzonej działalności rolniczej/pozarolniczej z zewnętrznych źródeł finansowania?

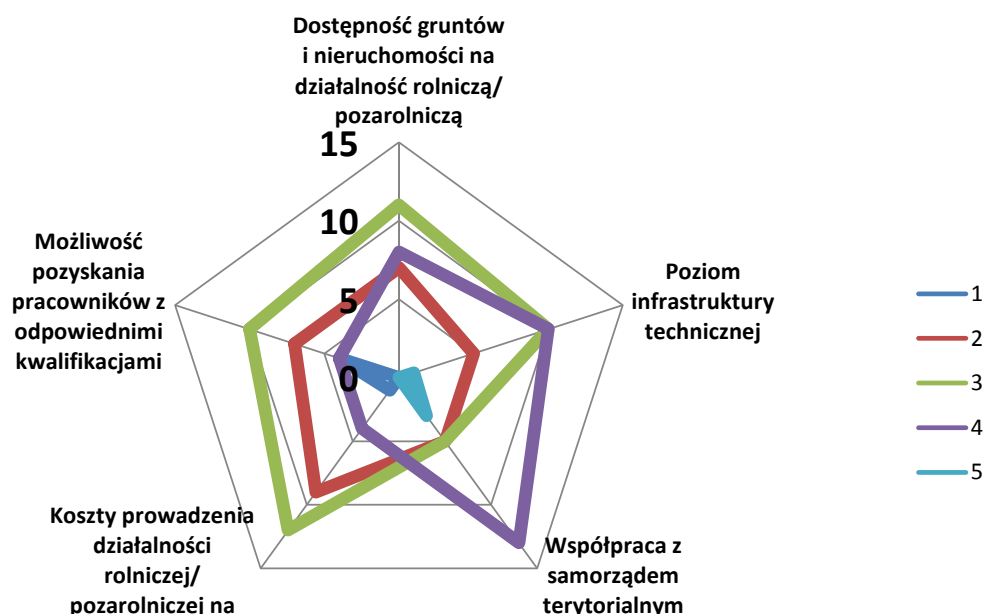
KATEGORIA	TAK	NIE
Instrumenty finansowe o charakterze komercyjnym (pożyczki, kredyty, inne)	7	10
Finansowanie ze środków europejskich (np. POKL, PO IG, pożyczki Jeremie)	4	7
Dotacje z budżetu Skarbu Państwa (np. Funduszu Pracy, PFRON, inne)	4	7
Inne – jakie, wymień	3	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najwięcej respondentów deklaruje, że korzystało z instrumentów finansowych o charakterze komercyjnym (pożyczek, kredytów). Nieco mniejsza grupa starała się o dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej oraz z instrumentów finansowych budżetowych. W dalszym etapie uspołeczniania Strategii Rozwoju należałoby poruszyć kwestie dotyczące możliwości pozyskiwania środków finansowych.

WARUNKI PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI

Wykres 14. Jak ocenia Pan/Pani warunki prowadzenia działalności rolniczej/pozarolniczej na terenie powiatu?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Największa grupa osób deklaruje dobrą współpracę z samorządem terytorialnym oraz odpowiedni poziom infrastruktury dostosowanej do potrzeb przedsiębiorców. Pozostałe kategorie związane z warunkami prowadzenia działalności gospodarczej zostały ocenione jako przeciętne.

WSPARCIE LOKALNEJ DZIAŁALNOŚCI

Tabela 6. Które z niżej przedstawionych propozycji wsparcia lokalnej działalności są realizowane na terenie powiatu?

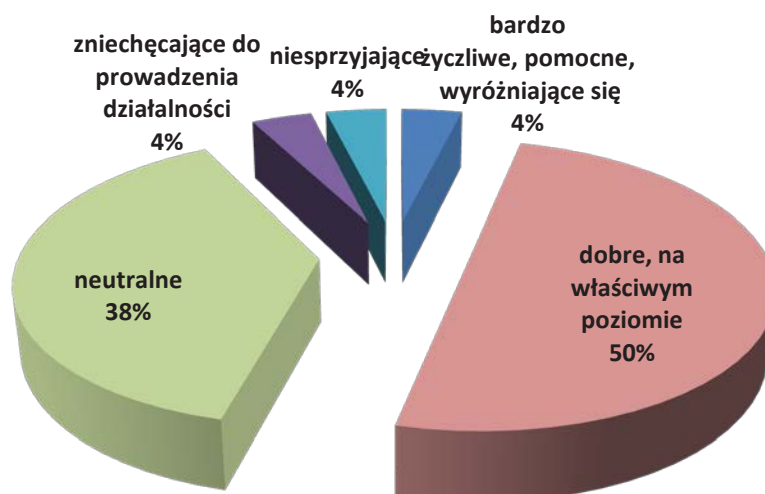
KATEGORIA	TAK	NIE
Tworzenie stref ekonomicznych	9	10
Zrzeszanie przedsiębiorców, rolników, rzemieślników	7	11
Wsparcie finansowe przedsiębiorców, rolników, rzemieślników	12	8
Poziom infrastruktury technicznej	11	10
Poziom infrastruktury logistycznej	9	11
Pomoc formalna przy zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej	11	12
Promocja przedsiębiorców, rolników, rzemieślników	10	10
Pomoc w znalezieniu lub wyszkoleniu kadry	6	12
Wsparcie w zatrudnianiu pracowników, doposażeniu stanowisk pracy	4	13
Pomoc w znalezieniu odpowiednich nieruchomości	9	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Większość respondentów deklaruje, że jest prowadzone wsparcie finansowe przedsiębiorców. Ponadto jest realizowana pomoc formalna w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Duża grupa ankietowanych nie dostrzega, aby była udzielane wsparcie w zakresie zatrudniania pracowników, doposażania stanowisk pracy, a także brakuje im pomocy w znalezieniu lub wyszkoleniu kadry. Badani pozytywnie oceniają także tworzenie stref ekonomicznych, poziom infrastruktury technicznej i logistycznej.

PODEJŚCIE PRZEDSTAWICIELI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO DO PRZEDSIĘBIORSTWA

Wykres 15. Jak oceniają Państwo podejście przedstawicieli samorządu terytorialnego do osób prowadzących działalność rolniczą/pozarolniczą?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najwięcej respondentów uznało, że podejście i relacje przedstawicieli samorządu terytorialnego do osób prowadzących działalność gospodarczą są dobre, na właściwym poziomie (50% wskazań). Natomiast 38% badanych twierdzi, że jest ono neutralne. Po 4% wskazań otrzymały stwierdzenia wskazujące, że podejście przedstawicieli samorządu terytorialnego do osób prowadzących działalność gospodarczą zniechęca do prowadzenia tejże działalności, jest niesprzyjające, a także wręcz odwrotnie jest bardzo życzliwe, pomocne, a nawet wyróżniające się.

2.3. ANALIZA NA PODSTAWIE ANKIET DLA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Ostatnia grupa docelowa, która poddana została badaniom ankietowym to przedstawiciele organizacji pozarządowych. Środowiska organizacji pozarządowych są ważnym źródłem informacji o funkcjonowaniu społeczeństwa obywatelskiego, zrzeszania mieszkańców, poziomu rozwoju kapitału społecznego w powiecie.

Zakres badania ankietowego obejmował następujące obszary tematyczne:

1. Obszar działalności organizacji pozarządowej;
2. Ocena kondycji organizacji pozarządowej;
3. Mocne strony organizacji pozarządowej;
4. Słabe strony organizacji pozarządowej;
5. Rozwój region, a fundusze pozyskiwane przez organizacje pozarządowe;
6. Współpraca z samorządem terytorialnym;
7. Formy współpracy organizacji pozarządowej z samorządem terytorialnym;
8. Rada działalności organizacji pozarządowej;
9. Potrzeby organizacji pozarządowych;
10. Propozycja zadania do realizacji na terenie powiatu bocheńskiego w okresie 2014–2020 z punktu widzenia respondenta.

Na początku należy określić do jakich organizacji pozarządowych należą respondenci niniejszego badania ankietowego oraz jaki jest ogólny obraz środowiska NGO w powiecie bocheńskim. A zatem należy odpowiedzieć na pytania dotyczące obszaru działań (tutaj można było wskazać więcej niż jeden), kondycji trzeciego sektora, jego słabych i mocnych stron.

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

Tabela 7. Proszę zaznaczyć właściwy obszar działalności Państwa organizacji pozarządowej.

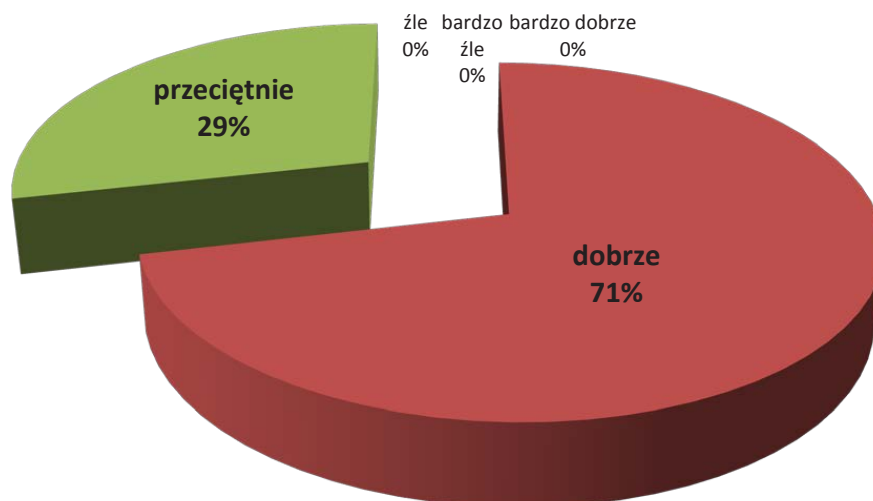
KATEGORIA	LICZBA WSKAZAŃ
POMOC SPOŁECZNA	
DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	X
UPOWSZECHNIENIE KULTURY FIZYCZNEJ I SPORTU	X
EDUKACJA I WYCHOWANIE	X
EKOLOGIA I OCHRONA ZWIERZĄT, OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO	
OCHRONA WOLNOŚCI I PRAW CZŁOWIEKA ORAZ SWOBÓD OBYWATELSKICH	
KULTURA, SZTUKA, OCHRONA DÓBR KULTURY I TRADYCJI	X
OCHRONA I PROMOCJA ZDROWIA	
PROFILAKTYKA UZALEŻNIEŃ	
WSPOMAGANIE I/LUB ZRZESZANIE ORGANIZACJI	
WSPOMAGANIE ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	X
WSPOMAGANIE ROZWOJU WSPÓLNOT I SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH	X

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wskazywane działania, realizowane przez środowisko pozarządowe z powiatu bocheńskiego to przede wszystkim: działania na rzecz osób niepełnosprawnych, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, edukacja i wychowanie, kultura, sztuka, ochrona dóbr kulturalnych i tradycji, a także ochrona i promocja zdrowia, wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości oraz wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych. Osoby reprezentujące organizacje pozarządowe działają w zdecydowanej większości w tych sześciu obszarach.

OCENA KONDYCJI ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

Wykres 16. Jak ocenia Pan/Pani kondycję swojej organizacji pozarządowej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Przedstawiciele organizacji pozarządowych deklarują w 71%, że ich kondycja jest dobra, a w 29% przeciętna. Zatem wizerunek środowiska organizacji pozarządowych w ogóle, jego sytuacja, ogólne warunki działalności na terenie powiatu bocheńskiego, jest pozytywny. Tym bardziej, że w niniejszym badaniu nie padła żadna odpowiedź wskazująca na złą lub bardzo złą kondycję swojej organizacji pozarządowej.

MOCNE STRONY ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

Tabela 8. Jakie są mocne strony Państwa organizacji pozarządowej?

KATEGORIA	LICZBA WSKAZAŃ W ANKIETACH
WYSOKIE PRZYCHODY	
DUŻA LICZBA CZŁONKÓW/PRACOWNIKÓW	
ROZPOZNAWALNOŚĆ ORGANIZACJI W OTOCZENIU	x
OWOCNA WSPÓŁPRACA ZE SPOŁECZNOŚCIĄ LOKALNĄ	x
WYSOKIE KWALIFIKACJE PRACOWNIKÓW	x
ZAANGAŻOWANIE CZŁONKÓW/PRACOWNIKÓW	x
REALIZACJA CIEKAWYCH PROJEKTÓW	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Jako mocne strony przedstawiciele organizacji pozarządowych z terenu powiatu bocheńskiego wskazali przede wszystkim: rozpoznawalność organizacji w otoczeniu, zaangażowanie członków/pracowników, realizację ciekawych projektów, a także owocną współpracę ze społecznością lokalną oraz wysokie kwalifikacje pracowników. Głównymi zaletami środowiska NGO w regionie są zatem: społeczność lokalna, jej kapitał społeczny, chęć do angażowania się w sprawy społeczne, kulturalne.

SŁABE STRONY ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

Tabela 9. Jakie są słabe strony Państwa organizacji pozarządowej?

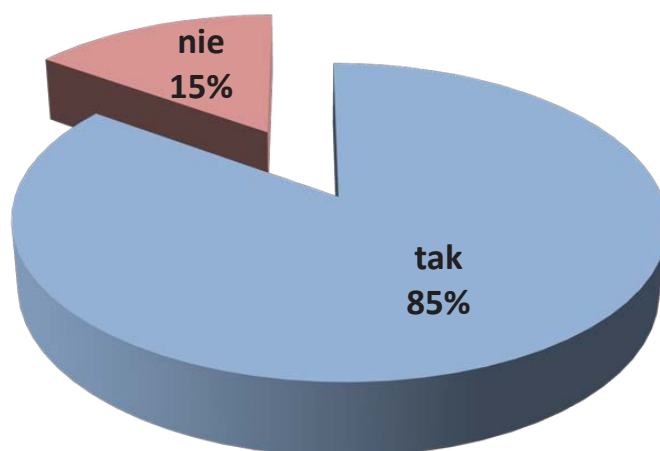
KATEGORIA	LICZBA WSKAZAŃ W ANKIETACH
NISKIE PRZYCHODY	X
MAŁA LICZBA CZŁONKÓW/PRACOWNIKÓW	X
NISKA ROZPOZNAWALNOŚĆ ORGANIZACJI W OTOCZENIU	X
SŁABA WSPÓŁPRACA ZE SPOŁECZNOŚCIĄ LOKALNĄ	
NISKIE KWALIFIKACJE PRACOWNIKÓW	
NISKIE ZAANGAŻOWANIE CZŁONKÓW/PRACOWNIKÓW	
BRAK REALIZACJI CIEKAWYCH PROJEKTÓW	

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ankietowani wskazali, że głównymi słabymi stronami organizacji pozarządowych funkcjonujących w granicach powiatu bocheńskiego są przede wszystkim: niskie przychody, a także mała liczba członków/pracowników oraz niska rozpoznawalność organizacji w otoczeniu.

ROZWÓJ REGION, A FUNDUSZE POZYSKIWANE PRZEZ ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Wykres 17. Czy widzą Państwo szansę na rozwój regionu dzięki funduszom pozyskiwanym przez organizacje pozarządowe?

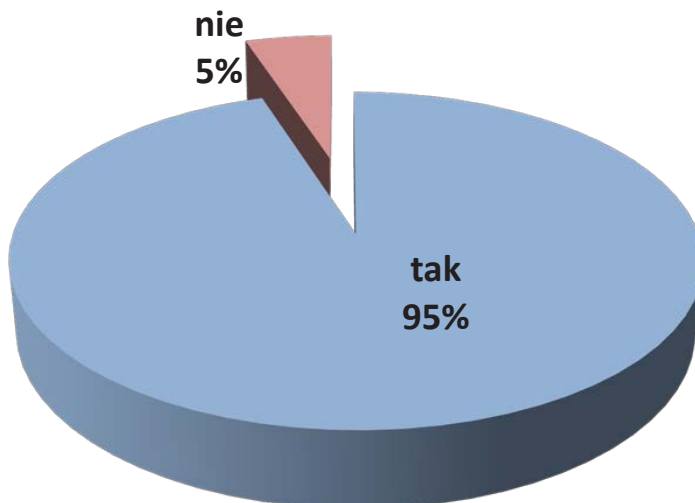

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Respondenci w zdecydowanej większości (85% wskazań) zadeklarowali, że fundusze pozyskiwane przez organizacje pozarządowe są szansą na rozwój regionu. Jest to istotne w kontekście także silnych i słabych stron organizacji pozarządowych. Ocena, że fundusze mają ważny wpływ na rozwój regionu, świadczy o tym, że należy ten proces wspierać w ramach współpracy samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych. Środki te nie są postrzegane jako pozyskiwane na własne cele organizacji, ale dla dobra ogółu społeczności lokalnej, która będzie korzystała z produktów realizowanych działań.

WSPÓŁPRACA Z SAMORZĄDEM TERYTORIALNYM

Wykres 18. Czy Państwa organizacja pozarządowa dąży do współpracy z samorządem terytorialnym?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Pytanie dotyczyło postrzegania samorządu terytorialnego jako partnera w realizowanych działaniach, w którym respondenci w zasadzie jednoznacznie wskazali na chęć współpracy z samorządem, nawiązanie lub też kontynuowanie współpracy. Warto by w takim razie przemyśleć w jaki sposób do tej pory była prowadzona współpraca jednostek samorządu ze środowiskiem NGO i na odwrót, a także jak poprawić te relacje, jak rozwijać działania partnerskie.

FORMY WSPÓŁPRACY ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ Z SAMORZĄDEM TERYTORIALNYM

Tabela 10. Zaznacz formy współpracy dotyczące Państwa organizacji pozarządowej z samorządem terytorialnym, które są stosowane w powiecie. Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

KATEGORIA	LICZBA WSKAZAŃ
KONSULTOWANIE Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI PROJEKTÓW AKTÓW NORMATYWNYCH	x
TWORZENIE WSPÓLNYCH ZESPOŁÓW – DORADCZYCH, OPINIUJĄCYCH, INICJATYWNYCH	x
DORADZTWO I UDZIELANIE ORGANIZACJOM POMOCY MERYTORYCZNEJ W PRZYGOTOWYWANIU PROJEKTÓW I PISANIU WNIOSKÓW	x
WSPIERANIE AKCJI PROMUJĄCEJ PRZEKAZYWANIE 1% PODATKU DOCHODOWEGO OD OSÓB FIZYCZNYCH ORGANIZACJOM POŻYTKU PUBLICZNEGO	
PROWADZENIE I UDOSTĘPNIANIE BAZY DANYCH O ORGANIZACJACH POZARZĄDOWYCH	
POPULARYZACJA DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	

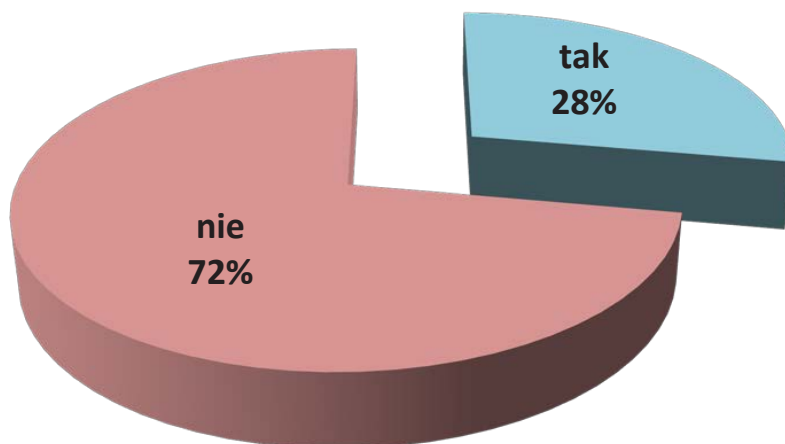
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Przedstawiciele organizacji pozarządowych najczęściej wskazywali, że w powiecie bocheńskim do najczęstszych form współpracy organizacji pozarządowych z samorządem terytorialnym należą: konsultowanie z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych, tworzenie wspólnych zespołów – doradczych, opiniujących, inicjatywnych, a także doradztwo i udzielanie organizacjom pomocy merytorycznej w przygotowywaniu projektów i pisaniu wniosków. Jest to istotna informacja ze względu na wskazane słabe strony przez respondentów tj. przede wszystkim niskie dochody organizacji, a co za tym idzie trudności związane z realizacją ciekawych i potrzebnych, a niejednokrotnie większych, projektów na terenie powiatu.

RADA DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

Wykres 19. Czy w Państwa powiecie działa rada działalności pożytku publicznego?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zdecydowana większość (72%) respondentów odpowiedziała, że na terenie powiatu bocheńskiego nie działa rada pożytku publicznego. Odpowiedź taka może wskazywać na faktyczny brak tego typu działalności, może jednak oznaczać brak danych o działaniach rady na terenie powiatu lub na słaby przepływ informacji między radą a członkami organizacji pozarządowych.

POTRZEBY ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Tabela 11. Jakie są zgłaszane potrzeby organizacji pozarządowych z Państwa powiatu?

KATEGORIE	LICZBA WSKAZAŃ
BRAKODPOWIEDNIEJ LICZBY CZŁONKÓW/PRACOWNIKÓW/WOLONTARIUSZY LUB NIEDOSTATECZNE ICH KWALIFIKACJE	
TRUDNOŚCI WE WSPÓŁPRACY, ANGAŻOWANIU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ, W NAWIĄZYWANIU DO PARTNERSTW Z INNYMI PODMIOTAMI Z GMINY/ SPOZA GMINY	
TRUDNOŚCI WE WSPÓŁPRACY Z SAMORZĄDEM TERYTORIALNYM	
BRAK ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWĄ	X
TRUDNOŚCI W SPROSTANIU WSZYSTKIM OBOWIĄZKOM FORMALNYM	X
NIETYCZAJĄCA LICZBA SZKOLEŃ, DORADZTWA DLA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	X
BRAKI LOKALOWE LUB W WYPOSAŻENIU	X

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najczęściej zgłaszane potrzeby przez organizacje pozarządowe z terenu powiatu bocheńskiego, które deklarują respondenci, to: brak środków finansowych na działalność statutową, trudności w sprostaniu wszystkim obowiązkom formalnym, niewystarczająca liczba szkoleń, doradztwa dla NGO, a także braki lokalowe lub w wyposażeniu.

3. SUGEROWANE KIERUNKI ROZWOJU POWIATU BOCHEŃSKIEGO

Każda ankieta – zarówno skierowana do mieszkańców, przedsiębiorstw jak i organizacji pozarządowych – zawierała tzw. kartę zadania, w której poproszono respondentów o zaproponowanie priorytetowego zadania do realizacji na terenie powiatu bocheńskiego w okresie programowania na lata 2014–2020. Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie nazwy zadania, krótkiego opisu oraz miejsca jego realizacji.

Zamieszczenie pytania w każdej ankiecie, do wszystkich grup docelowych badania ankietowego, miało na celu zbadanie potrzeb w zakresie zadań o charakterze inwestycyjnym lub nieinwestycyjnym (miękkim). Uwzględniono indywidualną perspektywę spojrzenia na potrzeby na terenie powiatu bocheńskiego. Ponadto uwzględniono zróżnicowanie potrzeb u różnych grup docelowych, gdyż inne potrzeby ma przedsiębiorstwo, które działa na terenie powiatu bocheńskiego, inne zaś mieszkańiec, a jeszcze inne organizacja pozarządowa. Jest to także ważna informacja dla władz lokalnych, powiatowych oraz wojewódzkich odnośnie potrzeb powiatu.

Celem karty zadań było także wytyczenie przykładowych kierunków rozwoju powiatu bocheńskiego.

Z pewnością propozycje zawarte w karcie zadania należy traktować jak pewną próbę wskazania kierunku rozwoju dla powiatu bocheńskiego. Elementem uzupełniającym będą m.in. konsultacje społeczne, na które zaproszeni zostaną wszyscy zainteresowani. Sam sposób dotarcia do respondentów sprawia, że katalog zadań na lata 2014–2020 należy potraktować jako otwarty. Informację podawały osoby, które są aktywne, zainteresowane sprawami regionu, uczestniczą w sprawach swojego regionu, mają kontakt z administracją publiczną.

PROPOZYCJE ZADAŃ DO REALIZACJI NA TERENIE POWIATU – PROPOZYCJE Z ANKIET DLA MIESZKAŃCÓW

INWESTYCJE

- budowa chodników,
- więcej śmietników przy chodnikach, w miejscach publicznych; przy sklepach stojaki na rowery i skutery,
- remont najbardziej zaniedbanych dróg, chodników, zabudowań itd. w powiecie,
- ścieżki rowerowe i piesze ciągi komunikacyjne,
- łącznik z autostrady,
- stworzenie nowych przystanków autobusowych (wsie głównie w gminie Bochnia),
- priorytetem powinna być budowa nowego budynku biblioteki (obecny nie jest przystosowany dla potrzeb osób niepełnosprawnych; wyglądem nie zachęca do korzystania ze zbiorów; powinien też być usytuowany w centrum miasta),
- inwestycje wodne,
- szpital – w szczególności oddział chirurgii,
- utworzenie żłobka dla mieszkańców powiatu,
- wykupienie terenów przy autostradzie np. okolice gm. Rzezawy i adaptacja ich na potrzeby przedsiębiorców,
- zapewnienie dostępu do wodociągów i kanalizacji – nadzór, wywarcie nacisku na lokalne władze, pomoc w pozyskaniu środków ew. współfinansowania wykonania wodociągów i kanalizacji – Nowy Wiśnicz,
- szlaki rowerowe (np. koło strzelnicy), deptaki, np. przy rynku i szybie – strefa tylko dla pieszych,
- szlaki komunikacyjne,
- rozwój bazy rekreacyjno-sportowej w postaci siłowni typu Atlas na wolnym powietrzu; w okolicach jednego z parków miejskich oraz w rejonie Raby (np. mostu wiszącego),
- usprawnienie komunikacji miejskiej w Bochni – więcej kursów m.in. w niedzielę,
- zagospodarowanie pustych obiektów: budynek po pogotowiu, szkoła w Cerekwi,
- tworzenie miejsc do uprawiania sportu (siłownie, trasy rowerowe i biegowe itp.) oraz zwiększenie dostępności do takich miejsc,
- remont dróg powiatowych,
- budowa mostu,
- Rynek – wizytówką miasta – powinien być odnowiony, dostosowany dla potrzeb turystów (informatory, nowe mapy, plany, atrakcje turystyczne),
- Bochnia – ZS nr 1 – budowa hali sportowej,
- dzikie wysypiska, brak wodociągów w niektórych rejonach np. Nieprześnia (brak hydrantu w razie pożaru przy domach za mostem),

- remont drogi wojewódzkiej nr 965 na odcinku Łąka Górna–Nowy Wiśnicz, budowa chodników przy drogach powiatowych w gminie Żegocina,
- bezpieczne skrzyżowanie dróg,
- tworzenie stref mikro- i makroekonomicznych,
- budowa Powiatowego Centrum Rozwoju Kultury w Bochni lub kilka mniejszych ośrodków, np. w Łapano (biblioteka, sale wykładowe, sale, w których odbywałyby się zajęcia plastyczne, taneczne itp.),
- woda zdatna do picia prosto z kranu, tak jak w wielu krajach Europy,
- jakość infrastruktury drogowej na południu powiatu,
- zadbanie o zabytki bocheńskie: zamek Żupny, kamienice wokół placu rynku; innowacyjne połączenie ośrodków kulturalno-turystycznych,
- poprawienie infrastruktury miasta w celu ściągnięcia inwestorów,
- dążyć by Bochnia stała się miastem uzdrowiskowym,
- należałoby zacząć od infrastruktury sanatoryjno-hotelowej z wszelkiego rodzaju rehabilitacją i rekreacją, połączoną siecią alejek spacerowych,
- chodnik, bardzo pilna inwestycja od wielu lat obiecywana i niezbędna do poprawy bezpieczeństwa,
- remont plant, nowa nawierzchnia,
- budowa orlika w Nieszkowicach Wielkich,
- zintegrowany transport zbiorowy w powiecie – stworzenie sieci komunikacyjnej między gminami powiatu (sieć autobusów),
- pełnowymiarowe boisko sportowe przy szkole, sala gimnastyczna, ośrodek zdrowia z prawdziwego zdarzenia,
- zjazd autostradowy do drogi 94 (wariant Wójta – do gorzkowa wraz ze studium dalszej rozbudowy/przedłużenia) w kierunku Wiśnicz Limanowa,
- inwestycja – remonty dróg powiatowych,
- miejsce dziennej opieki nad osobami starszymi,
- kino i biblioteka w mieście Bochnia,
- hospicjum stacjonarne z poradnią leczenia bólu na os. Karolina,
- związek opieki nad seniorami,
- modernizacja plant; szkoła muzyczna II stopnia,
- nowa linia telekomunikacyjna, naprawa – wymiana linii telefonicznej.

ZADANIA NIEINWESTYCYJNE

- projekty wspierające działalność stowarzyszeń i zespołów sportowych oraz artystycznych,
- większa widoczność służb ochrony porządku publicznego – własna inicjatywa służb nie tylko na wezwanie,
- reagowanie na łamanie porządku publicznego w stopniu natychmiastowym,
- edukacja, poziom kształcenia, kontrola nad jakością wykonywanej pracy przez kadrę nauczycielską w gimnazjach, średnia klasy z danego przedmiotu – jako ocena nauczyciela,
- przyjazny klimat w celu pozyskiwania zewnętrznych firm, przyrost ludności,
- wymiana kadry w szpitalu,
- kontrole pracodawców co do zatrudnienia,
- tworzenie nowych miejsc pracy, ściąganie do powiatu nowych inwestorów,
- stworzenie nowych stanowisk pracy z wynagrodzeniem na godnym poziomie,
- współpraca pomiędzy Starostą a Wójtem i Burmistrzem, czyli gminy, miasta i powiatu,
- współpraca z przedsiębiorcami w celu tworzenia miejsc pracy; poprawa działania PUP,
- zmniejszyć ilość wydawanych zezwoleń na otwieranie marketów,
- stworzenie planu działania przeciw bezrobociu oraz poprawienie stanu infrastruktury i poprawienie stan komunikacji (autobusy),
- zmniejszenie kolejek do lekarzy chirurgów, ortopedów, kardiologów itp.
- miejsca pracy dla młodych, którzy nie chcą wyjechać z kraju,
- zwiększenie dostępności przedszkoli i szkół poprzez wydłużenie ich godzin pracy (dłużej niż do 15.30),
- poprawa jakości pracy szpitala.

PROPOZYCJE ZADAŃ DO REALIZACJI NA TERENIE POWIATU – PROPOZYCJE Z ANKIET DLA PRZEDSIĘBIORCÓW

INWESTYCJE

- jakość dróg, łącznik autostrady do Bochni,
- sieć wodociągowa i kanalizacyjna w miejscowości Muchówka,
- inkubator przedsiębiorczości,
- zjazd z autostrady w Bochni, poprawa infrastruktury drogowej.

ZADANIA NIEINWESTYCYJNE

- ulgi podatkowe od nieruchomości dla firm inwestujących,
- reforma wydziałów starostwa związanych z pozwoleniami na budowę/budownictwo, geodezja,
- aktywna współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami i wspieranie ich działań dla rozwoju regionu,
- współpraca z samorządami gmin,
- aktywizacja młodych,
- promocja przedsiębiorczości,
- wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu dotacji unijnych.

PROPOZYCJE ZADAŃ DO REALIZACJI NA TERENIE POWIATU – PROPOZYCJE Z ANKIET DLA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

INWESTYCJE

- budowa ścieżek rowerowych wraz z niezbędną infrastrukturą,
- rozbudowa i poprawa jakości dróg powiatowych w małych miejscowościach, szczególnie wiejskich na terenie powiatu bocheńskiego.

ZADANIA NIEINWESTYCYJNE

- poprawa bezpieczeństwa pieszych (chodniki),
- rozwój zainteresowań i możliwość rozwoju intelektualnego młodzieży,
- wsparcie i promocja żywności tradycyjnej, ekologicznej i lokalnej,
- rozwijanie turystyki aktywnej, promocja przedsiębiorczości i partycypacji obywatelskiej – rozwój kapitału społecznego na wsi,
- wzrost aktywności mieszkańców Bochni i okolicy, by promować walory turystyczne miasta i kopalni,
- walka z bezrobociem w Bochni,
- projekt dotyczący promocji kultury i czytelnictwa,
- spotkania z twórcami kultury,
- szkolenia z języka angielskiego dla dorosłych na wsiach.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
1. WIZJA I MISJA POWIATU BOCHEŃSKIEGO	6
1.1. Wizja	6
1.2. Misja	6
1.3. Pola strategiczne i operacyjne	7
2. POLE STRATEGICZNE 1.	
Przestrzeń, infrastruktura i środowisko	8
2.1. Pole operacyjne 1.1. Gospodarka niskoemisyjna oraz produkcja i dystrybucja energii odnawialnej	8
2.2. Pole operacyjne 1.2. Rozwinięta infrastrukturakomunikacyjna	8
2.3. Pole operacyjne 1.3. Nowoczesna i konkurencyjna baza edukacji	9
2.4. Pole operacyjne 1.4. Ogólnodostępne zasoby ochrony zdrowia i pomocy społecznej	10
2.5. Pole operacyjne 1.5. Atrakcyjna infrastruktura turystyczno-rekreacyjna	10
2.6. Pole operacyjne 1.6. Wysoki poziom infrastruktury bezpieczeństwa publicznego	11
3. POLE STRATEGICZNE 2.	
Kapitał ludzki	12
3.1. Pole operacyjne 2.1. Poprawa i dostosowanie ochrony zdrowia i pomocy społecznej do trendów demograficzno-epidemiologicznych	12
3.2. Pole operacyjne 2.2. Uelastycznienie zasobów rynku pracy	12
3.3. Pole operacyjne 2.3. Budowanie nowoczesnej edukacji dostosowanej do zmieniającej się rzeczywistości	13
3.4. Pole operacyjne 2.4. Rozwój kultury oraz zagospodarowanie czasu wolnego	13
4. POLE STRATEGICZNE 3.	
Przedsiębiorczość i kooperacja	15
4.1. Pole operacyjne 3.1. Kreatywna przedsiębiorczość i współpraca międzysektorowa	15
4.2. Pole operacyjne 3.2. Profesjonalne kadry administracji publicznej	16
5. WSKAŹNIKI REALIZACJI	17
6. FINANSOWANIE	20
7. SPÓJNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	21
7.1. Strategia rozwoju kraju 2020	21
7.2. Strategia Sprawne Państwo 2020	21
7.3. Strategia Rozwoju Małopolski na lata 2011–2020	21
8. PROCEDURA MONITOROWANIA, EWALUACJI I AKTUALIZACJI	22
8.1. Cel procedury	22
8.2. Różnice między monitoringiem a ewaluacją	22
8.3. Podstawowe zasady monitoringu	23

8.4. Narzędzia monitoringowe	24
8.5. Struktura organizacyjna oraz podział odpowiedzialności	25
8.6. Terminy	28
8.7. Szczegółowy opis postępowania	29
9. Zakończenie	32

ZAŁĄCZNIK NR 1.

Sytuacja społeczno-gospodarcza powiatu bocheńskiego	33
1. Charakterystyka obszaru	33
1.1. Położenie	33
1.2. Gminy powiatu	34
1.3. Powierzchnia i ludność	34
2. Środowisko przyrodnicze	38
2.1. Klimat	38
2.2. Gleby	38
2.3. Wody	38
2.4. Surowce naturalne	39
2.5. Lasy	39
2.6. Odnawialne źródła energii	40
3. Infrastruktura komunikacyjna	41
3.1. Infrastruktura drogowa	41
3.2. Kolej	41
4. Przedsiębiorstwa	43
4.1. Liczba podmiotów gospodarczych i ich struktura	43
4.2. Otoczenie biznesu	45
4.3. Cech Rzemiosł Różnych	46
4.4. Izba Przemysłowo-Handlowa	46
5. Rolnictwo	47
5.1. Struktura powierzchni gruntów	47
5.2. Struktura gospodarstw rolnych	47
6. Bezrobocie	49
6.1. Struktura bezrobocia	49
6.2. Rynek pracy	51
7. Kultura i ochrona dóbr kultury	55
7.1. Zabytki	55
7.2. Infrastruktura kultury	55
7.3. Imprezy kulturalne	57
7.4. Społeczeństwo obywatelskie	57
8. Turystyka	58
8.1. Atrakcje turystyczne	58
8.2. Turyści	59
8.3. Agroturystyka	60
9. Bezpieczeństwo publiczne	61
9.1. Przestępstwa	61
9.2. Bezpieczeństwo na drogach	62
9.3. Bezpieczeństwo przeciwpożarowe i przeciwpowodziowe	63

10. Edukacja	65
10.1. Placówki prowadzone przez Powiat	65
10.2. Kierunki kształcenia	66
10.3. Kadra pedagogiczna	72
11. Promocja i ochrona zdrowia	73
11.1. Jednostki służby zdrowia	73
11.2. Apteki	76
12. Pomoc społeczna	77
12.1. Domy Pomocy Społecznej	77
12.2. Ośrodki Pomocy Społecznej	77
13. Kultura fizyczna i sport	78
13.1. Infrastruktura sportowa	78
13.2. Kluby sportowe i dyscypliny sportowe	78
14. Powiązania zewnętrzne	79
14.1. Jednostki partnerskie	79
14.2. Organizacje pozarządowe	79
14.3. Krakowski Obszar Metropolitalny	80
15. Innowacyjność regionu w kontekście społeczności informacyjnej/internetowej	81
16. Administracja powiatowa	82
ZAŁĄCZNIK NR 2.	
Analiza SWOT	84
ZAŁĄCZNIK NR 3.	
Raport z badań ankietowych	87
1. WSTĘP	87
1.1. CEL I METODA BADAŃ	87
2. POWIAT BOCHEŃSKI W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORSTW I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	89
2.1. ANALIZA NA PODSTAWIE ANKIET DLA MIESZKAŃCÓW	89
2.2. ANALIZA NA PODSTAWIE ANKIET DLA PRZEDSIĘBIORSTW	96
2.3. ANALIZA NA PODSTAWIE ANKIET DLA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	102
3. SUGEROWANE KIERUNKI ROZWOJU POWIATU BOCHEŃSKIEGO	107

SPIS MAP

Mapa 1. Położenie powiatu bocheńskiego na terenie województwa małopolskiego	33
Mapa 2. Podział powiatu bocheńskiego na gminy	34
Mapa 3. Sieć linii kolejowych na obszarze województwa małopolskiego	42
Mapa 4. Atrakcje turystyczne powiatu bocheńskiego	55
Mapa 5. Granice Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego	80

SPIS TABEL

Tabela 1. Matryca pól strategicznych i operacyjnych	7
Tabela 2. Wskaźniki ogólne	17
Tabela 3. Wskaźniki – Pole strategiczne 1.	17
Tabela 4. Wskaźniki – Pole strategiczne 2.	18
Tabela 5. Wskaźniki – Pole strategiczne 3.	18
Tabela 6. Różnice między monitoringiem i ewaluacją	23
Tabela 7. Terminy dotyczące przekazywania dokumentów stanowiących narzędzia monitoringu i ewaluacji uczestnikom procesu	28
Tabela 8. Szczegółowy plan postępowania przy okazji przygotowania Rocznego raportu monitoringowego	29

ZAŁĄCZNIK NR 1.

Tabela 1. Zagospodarowanie terenów powiatu bocheńskiego (stan na rok 2014)	34
Tabela 2. Własność gruntów w powiecie bocheńskim (stan na rok 2014)	35
Tabela 3. Porównanie powiatu bocheńskiego z województwem małopolskim i Polską (stan na czerwiec 2013 roku)	35
Tabela 4. Liczba ludności powiatu bocheńskiego w latach 2008–2013*	36
Tabela 5. Charakterystyka gmin powiatu bocheńskiego (stan na rok 2012)	36
Tabela 6. Liczba urodzeń i zgonów w powiecie bocheńskim w latach 2008–2012	37
Tabela 7. Saldo migracji dla powiatu bocheńskiego w latach 2008–2012	37
Tabela 8. Podmioty gospodarcze na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2008–2014	44
Tabela 9. Podmioty według klas wielkości w powiecie bocheńskim (stan na 28.02.2014)	45
Tabela 10. Struktura użytkowania gruntów rolnych w powiecie bocheńskim (stan na rok 2010)	47
Tabela 11. Bezrobocie w powiecie bocheńskim według gmin (stan na rok 2013)	50
Tabela 12. Miejsca pracy i aktywizacji zawodowej wg sekcji PKD w powiecie bocheńskim w latach 2009–2012 ...	52
Tabela 13. Miejsca pracy i aktywizacji zawodowej według pracodawcy w powiecie bocheńskim w 2007 roku	53
Tabela 14. Miejsca pracy i aktywizacji zawodowej według pracodawcy w powiecie bocheńskim w 2012 roku	53
Tabela 15. Liczba programów realizowana przez Powiatowy Urząd Pracy w Bochni w latach 2007–2012	54
Tabela 16. Placówki biblioteczne w powiecie bocheńskim (stan na rok 2012)	56
Tabela 17. Turystyczne obiekty noclegowe w powiecie bocheńskim (stan na rok 2012)	59
Tabela 18. Stwierdzone i wykryte przestępstwa na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2009–2013	61
Tabela 19. Stwierdzone i wykryte przestępstwa na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2009–2013 – cd.	61
Tabela 20. Czyny karalne popełniane przez nieletnich w powiecie bocheńskim w latach 2009–2013	62
Tabela 21. Przestępstwa drogowe na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2009–2013	62
Tabela 22. Tereny zalewowy w powiecie bocheńskim	63
Tabela 23. Liczba uczniów w placówkach edukacyjnych Powiatu Bocheńskiego (stan na rok 2013)	65
Tabela 24. Kierunki kształcenia oraz liczba uczniów w ZS w Dąbrowicy w latach 2009–2013	66
Tabela 25. Kierunki kształcenia oraz liczba uczniów w I LO im. Króla Kazimierza Wielkiego w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Bochni w latach 2009–2013	67
Tabela 26. Liczba uczniów w II LO im. Orła Białego w Bochni w latach 2009–2013	68
Tabela 27. Kierunki kształcenia oraz liczba uczniów w ZS nr 1 w Bochni w latach 2009–2013	68

Tabela 28. Kierunki kształcenia oraz liczba uczniów w ZS w Łapanowie w latach 2009–2013	69
Tabela 29. Kierunki kształcenia oraz liczba uczniów w ZS nr 2 w Bochni w latach 2009–2013	70
Tabela 30. Kierunki kształcenia oraz liczba uczniów w Szkole Policealnej Pracowników Służb Medycznych i Społecznych dla Dorosłych w Bochni w latach 2009–2013	70
Tabela 31. Kierunki kształcenia oraz liczba uczniów w ZS nr 3 w Bochni w latach 2009–2013	71
Tabela 32. Liczba uczniów w Bursie Szkolnictwa Ponadgimnazjalnego w Bochni w latach 2009–2013	71
Tabela 33. Liczba uczniów w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Bochni w latach 2009–2013	71
Tabela 34. Kadra pedagogiczna w placówkach edukacyjnych Powiatu Bocheńskiego (stan na rok 2013)	72
Tabela 35. Liczba pacjentów w SP ZOZ Szpitalu Powiatowym w latach 2009–2013	74
Tabela 36. Liczba zatrudnionych lekarzy według oddziału w SP ZOZ Szpital Powiatowy w Bochni (stan na rok 2013)	74
Tabela 37. Liczba zatrudnionego personelu medycznego według oddziału w SP ZOZ Szpital Powiatowy w Bochni (stan na rok 2013)	75
Tabela 38. Charakterystyka przychodni działających na terenie powiatu bocheńskiego (stan na rok 2012)	75
Tabela 39. Apteki ogólnodostępne na terenie powiatu bocheńskiego (stan na rok 2012)	76
Tabela 40. Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS w powiecie bocheńskim (stan na rok 2012)	78
ZAŁĄCZNIK NR 3.	
Tabela 1. Struktura płci respondentów	89
Tabela 2. Struktura wiekowa respondentów	89
Tabela 3. Propozycja 3 obszarów rozwoju, które powinny stanowić priorytet działań na terenie powiatu w latach 2014–2020.	94
Tabela 4. Rok rozpoczęcia działalności	96
Tabela 5. Czy korzystali Państwo w ramach prowadzonej działalności rolniczej/pozarolniczej z zewnętrznych źródeł finansowania?	99
Tabela 6. Które z niżej przedstawionych propozycji wsparcia lokalnej działalności są realizowane na terenie powiatu?	100
Tabela 7. Proszę zaznaczyć właściwy obszar działalności Państwa organizacji pozarządowej.	102
Tabela 8. Jakie są mocne strony Państwa organizacji pozarządowej?	103
Tabela 9. Jakie są słabe strony Państwa organizacji pozarządowej?	104
Tabela 10. Zaznacz formy współpracy dotyczące Państwa organizacji pozarządowej z samorządem terytorialnym, które są stosowane w powiecie. Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.	105
Tabela 11. Jakie są zgłaszane potrzeby organizacji pozarządowych z Państwa powiatu?	106

SPIS WYKRESÓW

Rysunek 1. Harmonogram prac	4
Rysunek 2. Struktura organizacyjna procesu monitoringu, ewaluacji i aktualizacji	25
Rysunek 3. Schemat procesu monitoringu i ewaluacji	26
Rysunek 4. Schemat procesu aktualizacji strategii	28
ZAŁĄCZNIK NR 1.	
Wykres 1. Przyrost naturalny w powiecie bocheńskim w latach 2008–2012	37
Wykres 2. Struktura wiekowa ludności powiatu bocheńskiego w latach 2008–2012	37
Wykres 3. Lesistość w gminach powiatu bocheńskiego (stan na rok 2012)	40
Wykres 4. Liczba podmiotów gospodarczych w podziale na gminy powiatu bocheńskiego (stan na rok 2012)	43
Wykres 5. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w powiecie bocheńskim w latach 2008–2014	44
Wykres 6. Podmioty wg PKD 2007 i rodzajów działalności w powiecie bocheńskim w 2012 roku	45
Wykres 7. Gospodarstwa rolne wg wielkości w powiecie bocheńskim (stan na rok 2010)	47
Wykres 8. Powierzchnia gospodarstw rolnych w powiecie bocheńskim (stan na rok 2012)	48

Wykres 9. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2007–2012 dla powiatu bocheńskiego, województwa małopolskiego oraz Polski	49
Wykres 10. Struktura bezrobocia wg płci w latach 2008–2013 w powiecie bocheńskim	49
Wykres 11. Bezrobotni według sektorów w powiecie bocheńskim w latach 2007 i 2011	50
Wykres 12. Pracujący według sektorów w powiecie bocheńskim w roku 2007 i 2011	51
Wykres 13. Liczba ofert pracy w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bochni w latach 2007–2012	51

ZAŁĄCZNIK NR 3.

Wykres 1. Struktura wykształcenia respondentów	90
Wykres 2. Struktura zatrudnienia	90
Wykres 3. Ocena potrzeby posiadania Strategii Rozwoju	91
Wykres 4. Ogólna ocena życia w powiecie	92
Wykres 5. Ocena sytuacji w powiecie	92
Wykres 6. Ocena poczucia przynależności do powiatu	93
Wykres 7. Ocena realizacji zadań i inwestycji na terenie powiatu	94
Wykres 8. Plany zmiany miejsca zamieszkania w okresie najbliższych 5–7 lat	95
Wykres 9. Rodzaje branż	96
Wykres 10. Struktura wielkości zatrudnienia	97
Wykres 11. Pierwsza siedziba firmy/pierwsze miejsce wykonywania działalności	97
Wykres 12. Jak ocenia Pan/Pani możliwość rozwoju prowadzonej działalności rolniczej/pozarolniczej na obszarze powiatu?	98
Wykres 13. Jak oceniają Państwo bieżącą sytuację finansową gospodarstwa/firmy?	98
Wykres 14. Jak ocenia Pan/Pani warunki prowadzenia działalności rolniczej/pozarolniczej na terenie powiatu?	99
Wykres 15. Jak oceniają Państwo podejście przedstawicieli samorządu terytorialnego do osób prowadzących działalność rolniczą/pozarolniczą?	100
Wykres 16. Jak ocenia Pan/Pani kondycję swojej organizacji pozarządowej?	103
Wykres 17. Czy widzą Państwo szansę na rozwój regionu dzięki funduszom pozyskiwanym przez organizacje pozarządowe?	104
Wykres 18. Czy Państwa organizacja pozarządowa dąży do współpracy z samorządem terytorialnym?	105
Wykres 19. Czy w Państwa powiecie działa rada działalności pożytku publicznego?	106